

Приложение № 2 към Условието за кандидатстване

СТРАТЕГИЯ ЗА ВОМР (ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ) шрифт Times New Roman 12, междуредие 1,15	
1. Географски район и население, обхванати от стратегията за ВОМР (не повече от 2 страници)	
1.1. Информация за територията и населението на МИГ:	
- Списък на общините, обхванати от МИГ;	Местна инициативна група „Девин - Смолян“ обхваща териториите на двете общини - Девин и Смолян.
- Списък на населените места, обхванати от МИГ;	Град Девин (20465); С. Беден (03112); С. Брезе (06269); С. Водни пад (11733); С. Грохотно (17957); С. Гьоврен (18424); С. Жребево (29502); С. Кестен (36796); С. Лясково (44848); С. Михалково (48547); С. Осиково (54198); С. Селча (66130); С. Стоманево (69465); С. Тешел (72360); С. Триград (73105); С. Чуруково (81815); Град Смолян (67653); С. Алиговска (00388); С. Арда (00597); С. Баблон (00597); С. Белев дол (03321); С. Билянска (04100); С. Бориново (05414); С. Бостина (05801); С. Буката (06923); С. Букаците (02988); С. Виево (11048); С. Влахово (11572); С. Водата (11604); С. Вълчан (12512); С. Върбово (12807); С. Габрица (14129); С. Гела (14605); С. Гоздевица (15343); С. Горна Арда (02782); С. Горово (17052); С. Градът (17631); С. Гращица (17837); С. Гудевица (18068); С. Димово (21107); С. Дунево (24089); С. Еленска (27262); С. Ельово (27415); С. Заевите (30226); С. Змиево (31285); С. Исьовци (32891); С. Катраница (36631); С. Киселчово (36974); С. Кокорово (37945); С. Кошница (39181); С. Кремене (39637); С. Кукувица (40498); С. Кутела (40748); С. Левочево (43219); С. Липец (43743); С. Лъка (44433); С. Люлка (44673); С. Магарджица (46019); С. Милково (48218); С. Могилица (48814); С. Момчиловци (49014); С. Мугла (49285); С. Надарци (51038); С. Орешец (53792); С. Остри пазлак (54359); С. Петково (55991); С. Пещера (56294); С. Писаница (56455); С. Подвис (56962); С. Полковник Серафимово (57282); С. Попрелка (57710); С. Потока (57916); С. Река (62462); С. Речани (62534); С. Ровина (62760); С. Селище (66069); С. Сивино (66384); С. Славейно (66957); С. Слиново (67430); С. Смилян (67547); С. Соколовци (67965); С. Солища (68000); С. Средок (68521); С. Стикъл (69256); С. Стойките (69345); С. Стража (69585); С. Сърнино (70620); С. Тикале (72391); С. Требище (73033); С. Турян (73482); С. Търън (73777); С. Ухловица (75215); С. Фатово (76042); С. Хасовица (77205); С.

	Чамла (80193); С. Чеплетен (80412); С. Черешките (80604); С. Черешово (80666); С. Черешовска река (80678); С. Чокманово (81520); С. Чучур (31841); С. Широка лъка (83274).																																																																								
- Брой жители на населените места, обхванати от МИГ.	Съгласно данни на НСИ, към 31.12.2020 г., на територията на МИГ „Девин-Смолян“ общия брой жители е 45 777 души. Те са разпределени по населени места както е представено в следващите таблици: <table border="1"> <tr> <td>Община Девин</td><td>10489</td></tr> <tr><td>с.Беден</td><td>291</td></tr> <tr><td>с.Брезе</td><td>317</td></tr> <tr><td>с.Водни пад</td><td>0</td></tr> <tr><td>с.Грохотно</td><td>825</td></tr> <tr><td>с.Гъоврен</td><td>802</td></tr> <tr><td>гр.Девин</td><td>5874</td></tr> <tr><td>с.Жребево</td><td>67</td></tr> <tr><td>с.Кестен</td><td>63</td></tr> <tr><td>с.Лясково</td><td>598</td></tr> <tr><td>с.Михалково</td><td>223</td></tr> <tr><td>с.Осиково</td><td>262</td></tr> <tr><td>с.Селча</td><td>486</td></tr> <tr><td>с.Стоманево</td><td>146</td></tr> <tr><td>с.Тешел</td><td>2</td></tr> <tr><td>с.Триград</td><td>492</td></tr> <tr><td>с.Чуруково</td><td>41</td></tr> </table> <table border="1"> <tr> <td>Община Смолян</td><td>35288</td></tr> <tr><td>с.Алиговска</td><td>12</td></tr> <tr><td>с.Арда</td><td>195</td></tr> <tr><td>с.Баблон</td><td>0</td></tr> <tr><td>с.Горна Арда</td><td>43</td></tr> <tr><td>с.Букаците</td><td>40</td></tr> <tr><td>с.Белев дол</td><td>60</td></tr> <tr><td>с.Билянска</td><td>17</td></tr> <tr><td>с.Бориково</td><td>21</td></tr> <tr><td>с.Бостина</td><td>99</td></tr> <tr><td>с.Буката</td><td>57</td></tr> <tr><td>с.Виево</td><td>313</td></tr> <tr><td>с.Влахово</td><td>308</td></tr> <tr><td>с.Водата</td><td>23</td></tr> <tr><td>с.Вълчан</td><td>40</td></tr> <tr><td>с.Върбово</td><td>6</td></tr> <tr><td>с.Габрица</td><td>21</td></tr> <tr><td>с.Гела</td><td>23</td></tr> <tr><td>с.Гоздевица</td><td>1</td></tr> </table>	Община Девин	10489	с.Беден	291	с.Брезе	317	с.Водни пад	0	с.Грохотно	825	с.Гъоврен	802	гр.Девин	5874	с.Жребево	67	с.Кестен	63	с.Лясково	598	с.Михалково	223	с.Осиково	262	с.Селча	486	с.Стоманево	146	с.Тешел	2	с.Триград	492	с.Чуруково	41	Община Смолян	35288	с.Алиговска	12	с.Арда	195	с.Баблон	0	с.Горна Арда	43	с.Букаците	40	с.Белев дол	60	с.Билянска	17	с.Бориково	21	с.Бостина	99	с.Буката	57	с.Виево	313	с.Влахово	308	с.Водата	23	с.Вълчан	40	с.Върбово	6	с.Габрица	21	с.Гела	23	с.Гоздевица	1
Община Девин	10489																																																																								
с.Беден	291																																																																								
с.Брезе	317																																																																								
с.Водни пад	0																																																																								
с.Грохотно	825																																																																								
с.Гъоврен	802																																																																								
гр.Девин	5874																																																																								
с.Жребево	67																																																																								
с.Кестен	63																																																																								
с.Лясково	598																																																																								
с.Михалково	223																																																																								
с.Осиково	262																																																																								
с.Селча	486																																																																								
с.Стоманево	146																																																																								
с.Тешел	2																																																																								
с.Триград	492																																																																								
с.Чуруково	41																																																																								
Община Смолян	35288																																																																								
с.Алиговска	12																																																																								
с.Арда	195																																																																								
с.Баблон	0																																																																								
с.Горна Арда	43																																																																								
с.Букаците	40																																																																								
с.Белев дол	60																																																																								
с.Билянска	17																																																																								
с.Бориково	21																																																																								
с.Бостина	99																																																																								
с.Буката	57																																																																								
с.Виево	313																																																																								
с.Влахово	308																																																																								
с.Водата	23																																																																								
с.Вълчан	40																																																																								
с.Върбово	6																																																																								
с.Габрица	21																																																																								
с.Гела	23																																																																								
с.Гоздевица	1																																																																								

с.Горово	23
с.Градът	101
с.Грацица	6
с.Гудевица	12
с.Димово	2
с.Дунево	115
с.Еленска	93
с.Ельово	8
с.Заевите	7
с.Змиево	5
с.Чучур	2
с.Исьовци	23
с.Катраница	159
с.Киселчово	15
с.Кокорово	14
с.Кошница	52
с.Кремене	10
с.Кукувица	3
с.Кутела	285
с.Левочево	85
с.Липец	34
с.Лъка	75
с.Люлка	12
с.Магарджица	11
с.Милково	0
с.Могилица	303
с.Момчиловци	1004
с.Мугла	135
с.Надарци	3
с.Орешец	26
с.Остри пазлак	15
с.Петково	251
с.Пещера	15
с.Писаница	5
с.Подвис	122
с.Полковник Серафимово	112
с.Попрелка	4
с.Потока	3
с.Река	182
с.Речани	46
с.Ровина	99
с.Селище	68
с.Сивино	114
с.Славейно	91
с.Сливово	0

	с.Смилян	1582
	гр.Смолян	26718
	с.Соколовци	117
	с.Солища	33
	с.Средок	35
	с.Стикъл	17
	с.Стойките	172
	с.Стража	85
	с.Сърнино	2
	с.Тикале	108
	с.Требище	100
	с.Турян	39
	с.Търън	651
	с.Ухловица	6
	с.Фатово	79
	с.Хасовица	6
	с.Чамла	0
	с.Чеплетен	39
	с.Черешките	3
	с.Черешово	6
	с.Черешовска река	5
	с.Чокманово	78
	с.Широка лъка	378

1.2. Описание на географския район и карта на територията, обхваната от МИГ:

Общата площ на МИГ „Девин - Смолян“ е 1 438,677 km², обхваща напълно площта на двете общини с всичките им населени места. Общия брой на населените места попадащи в обхвата на МИГ, са 102, от които 16 на територията на община Девин - общинският център и още 15 села и 86 на територията на община Смолян - общинският център и още 85 села.

Местната група се намира в Родопския масив и представлява 44,58% от територията на Смолянска област.

В административно отношение, местната инициативна група е включена в административно териториалните граници на област Смолян (NUTS 3), в Южен централен район за планиране (NUTS 2).

Всички населени места на територията са разположени на надморска височина над 700 m, но и нещо повече - 63% от тях са с надморска височина над 1000 m, с изключение на село Михалково, което е разположено на надморска височина между 500 и 700 m.

Карта на Местна инициативна група „Девин - Смолян“

МИГ „Девин - Смолян“ граничи със следните общини:

- **На запад** - общините Борино (Смолянска област) и Батак (Пазарджишка област);
- **На изток** - общините Баните, Мадан и Рудозем (Смолянска област);
- **На север** - общините Чепеларе (Смолянска област), Лъки, Родопи, Кричим (Пловдивска област) и Брацигово (Пазарджишка област);
- **На юг** - границата с Република Гърция.

Най-близкия ГКПП с Република Гърция е „Елидже“, чието строителство е напълно завършено и предстои да бъде отворен в близко бъдеще. По този начин и областният и общинският център - град Смолян, ще има бърз достъп до Егейско море - на 100 km, което ще стимулира сериозно трансграничното сътрудничество.

От 2010 г. функционира и ГКПП „Златоград - Термес - Ксанти“, който е изграден за малогобаритни камиони и леки коли. Разстоянието от град Смолян до него е по-малко от 70 km. Този пункт е добра предпоставка за развитие на международния туризъм в района, тъй като откриването му създава реални условия за оживяване на трансграничното сътрудничество, съвместни проекти с гърците и нов тласък за развитието на туризма.

2. Описание на процеса на участие на общността в разработване на стратегията: (не повече от 3 страници)

2.1. Описание на процеса - проведени срещи, семинари, конференции, обучения, обществени обсъждания с местната общност и описание на съответствието на стратегията с Интегрираната/ите териториална/и стратегия/и за развитие на региона/ите от ниво 2:

Описание на процеса на изготвяне на стратегията за ВОМР

При разработване на стратегията е проведена широка информационна кампания сред местното население, като е спазен принципа „отдолу – нагоре“, включени са много предложения от местната общност. Бяха проведени редица срещи, семинари, конференции, обучения, обществени обсъждания с местната общност, в които взеха участие представители на всички групи заинтересовани лица, идентифицирани в проучванията и анализите, в това число уязвимите групи и млади хора. Получи се обратна връзка относно мнението и нагласите на местната общност за Местната инициативна група и прилагането на стратегията за ВОМР. Споделиха се мнения относно възможностите за стимулиране на местната икономика чрез подкрепа за малки и средни предприятия, развитие на селски туризъм, опазване на културното и природното наследство, подобряване на достъпа до образование и здравеопазване, както и насърчаване на социалното включване. Участниците поставиха акцент върху необходимостта от устойчиво управление на природните ресурси, развитие на инфраструктурата и дигитализация на услуги, които ще улеснят живота на хората в региона. В допълнение, бяха формулирани конкретни предложения за проекти и инициативи, които отговарят на идентифицираните нужди и приоритети на общността. Споделените мнения относно потребностите на населението, планирането, бенефициентите и инициативите през новия програмен период 2023-2027 г. дават добра основа и ясни насоки как дейностите да бъдат полезни за жителите от населените места на територията. Проведеха се следните събития, в рамките на които се обсъждаха възможностите за развитието на територията на МИГ „Девин Смолян“ по дейности, а именно:

Дейност: Популяризиране на процеса на разработване на стратегия за ВОМР

18.04.2023 г. с. Гьоврен, община Девин – на срещата присъстваха 28 участника;

19.04.2023 г. с. Лясково, община Девин – на срещата присъстваха 19 участника;

20.04.2023г. с. Широка лъка, община Смолян – на срещата присъстваха 15 участника;

21.04.2023г. с. Арда, община Смолян – на срещата присъстваха 14 участника;

27.04.2023 г. гр. Смолян, община Смолян - на срещата присъстваха 21 участника;

03.05.2023 г. гр. Девин, община Девин - на срещата присъстваха 29 участника.

Дейност: Обучения за местните заинтересовани страни: екип на МИГ, местни лидери

На тема: „Запознаване на екипа на МИГ с ролята, задачите и отговорности на МИГ в процеса на прилагане на Стратегия за Водено от общностите местно развитие на територията“:

10.08.2023 г. 10-17 часа , Конферентна зала на хотел „Елит“, гр. Девин, присъстваха 10 участника.

На тема: „Запознаване на местните лидери с подхода ВОМР и изготвяне на Стратегия за ВОМР на територията“:

11.08.2023 г., 10-17 часа, Конферентна зала на СПА хотел „Девин“, гр. Девин, присъстваха

22 участника.

Дейност: Подготовка и провеждане на Работни/информационни срещи, свързани с консултиране с местната общност

26.06.2023 г. с. Момчиловци, община Смолян - присъстваха 16 участника;

27.06.2023 г. с. Смилян, община Смолян – присъстваха 10 участника;

28.06.2023 г. с. Триград, община Девин – присъстваха 22 участника;

29.06.2023 г. с. Осиково, община Девин – присъстваха 24 участника;

04.07.2023 г. с. Кутела, община Смолян - присъстваха 25 участника;

06.07.2023 г. гр. Девин, община Девин - присъстваха 28 участника.

Дейност: Провеждане на обществено обсъждане на разработваната стратегия за ВОМР

При съгласуване на проекта на стратегия за ВОМР бяха проведени две обществени обсъждания през 2023 г. и едно обществено обсъждане през 2025 г. (за което са приложени документи, вкл. Списъци, снимки, доказващи консултиране на проекта на стратегия за ВОМР със заинтересованите страни, включително уязвими групи и малцинства), както следва:

19.09.2023 г. гр. Девин, община Девин - присъстваха 53 участника;

20.09.2023 г. гр. Смолян, община Смолян – присъстваха 51 участника;

19.03.2025 г. гр. Смолян, община Смолян – присъстваха 19 участника.

Дейност: Разглеждане и обсъждане на възможности при изпълнението на Стратегия за Водено от общностите местно развитие (ВОМР) на територията на общините Девин и Смолян за програмен период 2023-2027 г.

Във връзка с високия обществен интерес при провеждане на консултациите в процеса на изготвяне на стратегията за ВОМР, бе организирано събитие за популяризирана одобрената СВОМР, разглеждане и обсъждане на възможностите при изпълнението ѝ, както и възможностите за финансиране на дейности, в случай на одобрение на стратегията.

19.05.2025 г. гр. Смолян, община Смолян – присъстваха 21 участника.

По време на информационната кампания, реализирана в периода 2023г - 2025 г., се проведеха множество събития – конференции, срещи и обучения, на които участниците се запознаха с основните положения на Стратегията за ВОМР чрез мултимедийни презентации и оживени дискусии. Над 200 души взеха участие в инициативите през 2023 г., а през 2025 г. броят на участниците допълнително нарасна, включвайки представители на всички идентифицирани заинтересовани страни, както и значителен брой млади хора. Дискусиите се оказаха особено ползотворни – те отразиха силния интерес на местната общност към дейността на МИГ и показаха висока степен на доверие в подхода ВОМР. От друга страна, този процес подпомогна прилагането на подхода „отгоре-надолу“, тъй като даде възможност за стратегическо очертаване на посоките за развитие на територията и за ясно формулиране на потребностите на населението. Ключовите теми, разгледани по време на срещите, включваха представянето на подхода ВОМР, възможностите за финансиране по различни програми, сред които: Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023–2027 г., Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ (ПКИП), Програма „Околна среда“, Програма „Образование“ и Програма „Развитие на човешките ресурси“ (РЧР). Обсъждани бяха и добри практики от предходния програмен период. Сред основните изводи от проведените дейности изпъкна нуждата от целенасочена подкрепа за развитие на местната икономика и производство, подпомагане на социални дейности за уязвими групи, както и насърчаване на

младите хора да останат в селските райони. Приоритетите, дефинирани от жителите на територията, акцентират върху подобряване на жизнената среда, качеството на образованието, борбата с безработицата и внедряването на нови технологии за развитие на местния бизнес. Темите за инфраструктура, благоустройство, заетост на младежите и социална подкрепа също намериха широко отражение в предложенията на общността, които в крайна сметка оформиха основната цел, приоритетите и специфичните цели на стратегията. Сред препоръките бяха посочени нуждата от стриктно спазване на сроковете при обработка на проектни предложения, както и необходимостта от съдействие от страна на МИГ към потенциалните кандидати при попълване, подаване и отчитане на документацията в ИСУН. Целият процес на проучване, провеждане на събития и изготвяне на стратегията бе реализиран при спазване на принципите на равнопоставеност, недискриминация и защита на човешките права съгласно Хартата на основните права на Европейския съюз. Всички събития бяха проведени в среда, достъпна за хора с увреждания и представители на уязвими групи. От всичко изложено става ясно, че на територията на МИГ „Девин-Смолян“ е проведена широка информационна кампания, която гарантира прилагането на подхода „отдолу – нагоре“ и осигури реално участие на местната общност във формирането на стратегията.

Проектът на стратегия за ВОМР беше одобрен от колективния върховен орган на МИГ „Девин-Смолян“ след публично проведени консултации, обсъждания, информационни срещи и др. със заинтересованите страни от територията на бъдещото ѝ прилагане.

Описание на съответствието на СВОМР за МИГ „Девин-Смолян“ с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион.

При разработването на СВОМР на МИГ „Девин-Смолян“ е следван принципът за пълен синхрон с потенциала на социално-икономическото и пространствено развитие на общините Девин и Смолян и идентифицираните потребности на територията, съобразявайки се със специфичните изисквания за прилагане на относимите нормативните документи. Стратегията е разработена в съответствие с целите на кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г., да допринасят в максимална степен към цел на политиката "Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи". Избраните в Стратегията за ВОМР на МИГ „Девин-Смолян“ мерки и дейности, включително за сътрудничество, допринасят за постигането на целите на Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони, и са в съответствие с Регламент (ЕС) 2021/1060 и Регламент (ЕС) 2021/2115, като също така, съответстват на стратегическите приоритети и цели на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион, тъй като територията на МИГ „Девин-Смолян“ попада в именно в този регион. Визията, която определя рамката на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион е следната: „Южен централен регион – привлекателно място за живеене, бизнес и туризъм, с по-добри условия за комуникация и съхранено природно и културно наследство“, а определените стратегически приоритети и специфични цели на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион, са следните:

Стратегически приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на Южен централен регион чрез инвестиции във факторите на растеж.

Специфична цел 1.1. Иновации, технологично развитие и растеж.

Специфична цел 1.2. Подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.

Специфична цел 1.3. Добро образование, нови знания и професионално развитие.

Специфична цел 1.4. Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси.

Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда на Южен централен регион.

Специфична цел 2.1. Подобряване на достъпа до качествени здравни, социални, културни услуги и спорт.

Цел 2.1.1. Осигуряване на равен достъп до здравни услуги.

Цел 2.1.2. Равен достъп до специализирана дългосрочна грижа и социално включване.

Цел 2.1.3. Подкрепа на местни културни средища и опазване на културното наследство.

Цел 2.1.4. Подобен достъп до спорт и спортни услуги.

Специфична цел 2.2. Изграждане на екологосъобразна инфраструктура, ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика.

Стратегически приоритет 3: По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата на Южен централен регион.

Специфична цел 3.1. Подобряване на транспортната и цифровата свързаност и достъпност.

Цел 3.1.1. Подобряване на свързаността на региона в регионален, национален и международен план.

Цел 3.1.2. Цифрова свързаност и електронни услуги.

Специфична цел 3.2. Подкрепа за балансирано пространствено развитие.

Цел 3.2.1. Развитие на графските райони.

Цел 3.2.2. Подобряване на жизнеността на селските райони.

Специфична цел 3.3. Развитие на териториално сътрудничество.

В точка 4.1 на СВОМР са описани основната и специфичните цели на стратегията и приоритети за развитие на територията на МИГ „Девин-Смолян“.

Основната цел на Стратегията за ВОМР е „Подобряване на условията за живот - заетост, растеж, социално приобщаване и местно развитие територията на МИГ „Девин-Смолян“ като се създадат условия за нейното дългосрочно устойчиво развитие във всички сектори на социално – икономическия и културен живот“.

Съответствието на описаните приоритети и специфични цели с тези от Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион, е както следва:

Приоритет 1 на СВОМР „Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително чрез диверсификация и подкрепа за алтернативни и иновационни и модерни дейности“ съответства на Стратегически приоритет 1 от ИТСР на ЮЦР и по-точно на Специфична цел 1.1. „Иновации, технологично развитие и растеж“, Специфична цел 1.2. „Подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството“ и Специфична цел 1.4. „Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурси“. Приоритет 1 от настоящата СВОМР отговаря и на Стратегически приоритет 3 от ИТСР на ЮЦР „По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата на Южен централен регион“ и по-точно, съответства с цел 3.2.2 „Подобряване на жизнеността на селските райони“.

Приоритет 2 на СВОМР „Подобряване на условията на живот на територията на местните общности“ си съответства със Стратегически приоритет 2 от ИТСР на ЮЦР, а по-точно с цел

Специфична цел 2.1. „Подобряване на достъпа до качествени здравни, социални, културни услуги и спорт“, цел 2.1.3. „Подкрепа на местни културни средища и опазване на културното наследство“ и Специфична цел 2.2. „Изграждане на екологосъобразна инфраструктура, ориентиране към по-зелена, нисковъглеродна икономика“. Приоритет 2 от настоящата СВОМР отговаря и на Стратегически приоритет 3 от ИТСР на ЮЦР „По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата на Южен централен регион“ и по-точно, съответства с цел 3.2.2 „Подобряване на жизнеността на селските райони“.

Приоритет 3 на СВОМР: „Сътрудничество между МИГ „Девин-Смолян“ и други МИГ и популяризиране и управление на СВОМР“ си съответства със Стратегически приоритет 3 от ИТСР на ЮЦР, а по-точно със Специфична цел 3.2. „Подкрепа за балансирано пространствено развитие“, цел 3.2.2. „Подобряване на жизнеността на селските райони“ и със Специфична цел 3.3. „Развитие на териториално сътрудничество“. Представеното съответствие между приоритети и специфични цели между СВОМР за МИГ „Девин - Смолян“ и Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион показва как дадените приоритети, цели и дейности от СВОМР ще доразвият заложените в ИТСР на ЮЦР приоритети и цели, като по този начин се получава допълване и синергия между двата стратегически документа.

2.2. Групи/сектори заинтересовани лица, участвали в процеса на съгласуване на стратегията:

В процеса на съгласуване на стратегията за ВОМР на МИГ „Девин – Смолян“ се извърши ширококомащабна информационна кампания, която информира масово населението на територията на МИГ относно стратегията. В резултат на това у местната общност беше създаден голям интерес към изготвянето на стратегията за ВОМР. Той рефлектира в масово участие на местните хора в организираните от МИГ събития – информационни срещи, семинари, обучения, обсъждания. Масовото участие на местните хора в процеса на изготвяне и съгласуване на стратегията на МИГ „Девин – Смолян“ се отрази и във включването в него на всички заинтересовани страни (100%) включително много млади хора, както следва:

- Община Девин и община Смолян;
- Земеделски производители;
- Фирми, извършващи неселскостопански дейности;
- Читалища и читалищни настоятелства;
- Представители на малцинствените и уязвимите групи;
- Неправителствени организации и физически лица;
- МИГ „Девин-Смолян“;
- Местното население.

3. Анализ на нуждите и потенциала за развитие на територията: (не повече от 10 страници)

3.1. Описание на ситуацията на територията на МИГ към момента на кандидатстване:

➤ Природно-географски особености

Територията на МИГ се намира в югозападната част на Родопска планина - централната част на Западни и част от Средни Родопи. Релефът е средно- и високопланински, с характерните

особености за Родопите - стръмни и на места урвести и недостъпни склонове, дълбоки долове и полегати до стръмни и труднопроходими била.

За община Девин характерни форми на релефа са земните пирамиди, карстовите форми, глациалните форми и денудационните заравнености. По границата на общината се намира най-високият връх в Родопите - Голям Персенк (2095 m). Най-ниската точка на общината е 589 m надморска височина, в язовир Въча, а средната надморска височина е около 700 m.

Община Смолян е разположена в западните части на Родопите, а релефът се оформя през неоген-кватернерния период. Средната надморска височина на територията е 1320 m, а релефът се характеризира като планински с изобилие от високи била, разделени от дълбоки речни долини.

Територията се определя като средно богата на полезни изкопаеми. В община Смолян съществуват находища от цветни и редки метали, на кафяви каменни въглища, риолити, пясъчници и варовици, докато община Девин е по-скоро бедна.

Местната инициативна група е разположена в Егейската отточна област, а задържането на снежни маси по заравнените била в планинските части оказва влияние върху речния режим. Главната водна артерия е река Въча, десен приток на река Марица, а реките, които преминават през нея, са: Девинска, Широколъшка, Черна, Бяла, Арда, Малка Арда и Мугленска.

Находищата на минерални извори в община Девин са от национално значение, като едни от най-известните са „Беденски бани“, „Сярно изворче“, изворите в кв. Настан, гр. Девин и изворот при село Михалково. В община Смолян съществуват 7 минерални извори, но съставът им не е особено добре проучен. Два от тях са термални - в село Киселчево и в Бързелово дере. На територията има и 8 микроязовира, строени за рибовъдство и напояване. В общината има и 7 езера, известни като Смолянски езера, които са известна природна забележителност.

Средногодишната температура в община Девин е 15°C, а за община Смолян - около 10°C. Минималните температури през зимата са в порядъка между -12 до -8°C, а максималните до около 16°C.

Годишния ход на валежите варира между 650 mm и 1 518 mm, с характерно увеличаване на зимните валежи в по-високите места, а снеговалежите се задържат до средата на пролетта - в рамките на 80 до 120 дни.

МИГ „Девин - Смолян“ попада в Средиземноморската почвена област, Балканско-Средиземноморската подобласт, Западнородопската планинска провинция. Районът не отличава с особено почвено разнообразие, като се срещат най-вече кафяви горски почви, хумусно-карбонатни почви (рендзини) и алувиално-ливадни почви около речните тераси.

➤ **Състояние на околната среда**

МИГ „Девин - Смолян“ попада в Югозападен район за оценка и управление на КАВ, а състоянието на атмосферния въздух се наблюдава от РИОСВ - Смолян.

В община Девин няма пункт за постоянен мониторинг на атмосферни замърсители, но липсват и значителни промишлени източници. Няма налични данни Девин да е бил включван в границите на МАС на ИАОС. РИОСВ - Смолян контролира горивните инсталации на 3 хотела, 2 промишлени предприятия и на 5 обекта с хладилни климатични инсталации и други. РИОСВ не констатира нарушения на нормативните екологични изисквания за тях, както и за ЛОС.

Община Смолян попада в списък на РОУКАВ като зона, в която е превишен горния оценъчен праг на замърсител - фини прахови частици - ФПЧ₁₀ и ФПЧ_{2,5}, а район Рожен е включен в Списъка на РОУКАВ за опазване на природните екосистеми. В общинския център е разположен пункт, част от НАСЕМ.

Основен проблем е отоплението в бита с твърди горива през зимния сезон, тъй като се предизвикват замърсявания със сажди, прах, серни и азотни оксиди, ЛОС и други. Проблем са и несанираните сгради, автомобилния транспорт и влошената инфраструктура, както и слабата самоочистваща способност на въздушния басейн.

МИГ попада в обхвата на БДИБР, който обхваща водосборите на реките Марица, Тунджа, Арда и Бяла река.

В община Девин има 6 повърхностни водни тела, всичките в речния басейн на река Марица. След извършен анализ на повърхностните води се установява, че тяхното състояние е добро към умерено. Общината попада в район с потенциален риск от наводнения. Подземните водни тела са 4 броя, с един мониторингов пункт към ИАОС, който показва добри показатели. Три от повърхностните водни тела, както и всички подземни, са определени като зони за защита на водите. Съществуват 13 санитарно-охранителни зони и 3 зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми. Основните източници на замърсяване, са заустването на отпадни води, частично изградената канализационна мрежа, отсъствието на действащи и рентабилни ПСОВ.

Повърхностните водни обекти в община Смолян са 10 броя, като има и 6 микроязовира. Шест от повърхностните водни тела са определени с умерено състояние, а останалите 4 са с добро състояние. Подземните водни тела на територията са 4 броя, 3 от които в добро състояние и едно - в лошо. Основните източници на замърсяване са органични вещества, липсата на адекватни пречиствателни съоръжения и заустване на канализационни води.

В РИОСВ - Смолян няма налична информация по отношение на засегнати от ерозия площи.

В община Девин липсва пункт за мониторинг на вкисляване на почвите, но съществува един пункт за оценка съдържанието на биогенни елементи и ТММ, съгласно който е установено, че няма налични превишения на ПДК. Съгласно анализ на УОЗ не са определени замърсявания превишаващи нормите.

На територията на община Смолян е извършван почвен мониторинг от ниво I - от който е установено, че не се наблюдават превишения на ПДК. В един от пунктовете, е установено завишение на показателя - Ni (никел). На територията има два склада за съхранение на негодни за употреба ПРЗ, като не са установявани нерегламентирани изпразвания, разливи и разпиляване на препарати и нарушения в съхранението им. Провежда се и почвен мониторинг от II-ро ниво - вкисляване, като е установено, че съществува вкисляване на почвите. Не се провежда мониторинг за засоляване на почвите.

Съгласно Националния регистър на свлачищата към Агенцията по геозащита, броят на свлачищата е 50 - 6 в община Девин и 44 в община Смолян.

Общините съставлящи местната група разполагат с Програми за управление на отпадъците за периода 2021-2028 г. Всички населени места са обхванати от система за сметосъбиране и сметоизвозване.

Събраните битови отпадъци от община Девин се извозват до РДНО на общините Доспат, Девин, Борино, Сатовча и Сърница. Дейностите по събиране и транспортиране се извършват

от ОП „БКС - Девин“. Общото количество на отпадъците се увеличава с всяка следваща година, като се увеличава и нормата на натрупване. Най-големи количества се генерират от следните отпадъци - градински, пластмаса и хартия и картон.

В град Девин има изградена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, която към момента се обслужва от ОП „БКС -Девин“ и се финансира изцяло с общински средства.

Неопасните производствени отпадъци се депонират в РДНО и няма специална площадка за тях. Липса и депо/площадка за строителни отпадъци.

Издадено е разрешение за мобилна инсталация за третиране на строителни отпадъци от фирма „Ростер“ ООД, град Смолян. Има 4 малки селищни ПСОВ, но не работят ефективно.

В община Смолян системата за сметосъбиране и сметоизвозване, се изпълнява от фирма „Глобъл Клинкър“ ООД, град Хасково. Събраните отпадъци се транспортират до инсталация за сепариране на РДНО - Теклен дол, за общините Смолян, Чепеларе и Баните, които формират РСУО. Количествата отпадъци, които се генерират и депонират се покачват, както и нормата на натрупване, а най-големи количества се генерират от картон, пластмаса, хранителни, градински и хартия. Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки започва през 2005 г., между община Смолян и „Екобулпак“ АД. Общината организира кампании с цел повишаване информираността на гражданите.

Производствените отпадъци се депонират в РДНО в местността „Теклен дол“. Общината има сключен договор с фирма „Променергомонтаж“ АД, която прилага системата за предаване на строителни отпадъци, а те се предават на площадка №1, в град Смолян за последващо третиране.

За отпадъци от НУБА и ИУЕЕО, общината има сключени договори с фирмите „Елтехресурс“ АД и „Екобатери“ АД. МБАЛ „Проф. д-р Братан Шукеров АД“ - град Смолян притежава разрешение за извършване на дейности по третиране на отпадъци и за временно съхранение.

Утайките от ПСОВ се транспортират и депонират на РДНО и е изготвен План за управление на утайките от ГПСОВ. „ВиК“ Смолян има сключен договор за оползотворяване на утайки от ГПСОВ с „РУДЕМТАЛ“ АД.

Основен източник на шум на територията на местната група са промишлените източници, транспорта и битовия шум, като контрол по отношение на акустичната среда извършва РИОСВ - Смолян.

На територията съществуват 4 пункта за радиологичен мониторинг - два пункта за мониторинг в община Девин и един пункт в община Смолян. Не са регистрирани никакви превишения извън нормите или замърсявания и риск за човешкото здраве.

Биоразнообразието на територията на МИГ „Девин - Смолян“ е изключително богато.

Според горско-растителното райониране на Република България, горите в община Девин попадат в Долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори и в средния планински пояс на горите от бук и иглолистни на Тракийската горскорастителна област. В общината съществуват находища на множество растителни видове с важен природозащитен статус - национален и международен.

Община Смолян се отнася към Европейската широколистна горска област, Илирийска (Балканска) провинция, Родопски окръг, Чернатишки район. В общината са разпространени множество висши растения, с консервационно значение и национален и международен природозащитен статус.

Територията на МИГ се отнася към Рило-Родопския зоогеографски район, характерно за който е преобладанието на евросибирски и европейски видове над средиземноморските. Известни са множество застрашени и редки видове - гръбначни и безгръбначни, включени в природозащитни документи и с високо консервационно значение.

На територията на МИГ попадат общо 10 защитени зони по НАТУРА 2000 и 37 защитени територии, по смисъла на ЗЗТ, с категории: Резерват, Поддържан резерват, Природна забележителност и Защитена местност.

➤ **Демография - характеристики, развитие и тенденции**

Броят и динамиката на населението на територията на МИГ „Девин - Смолян“ имат изключително неблагоприятни стойности - през 2023 г., спрямо 2017 г. общият брой на населението намалява с 6 612 души, от които 1 906 души по-малко за община Девин и 4 706 души по-малко за община Смолян.

До 2021 г. в община Девин е имало едно напълно обезлюдено населено място - село Водни пад, в което през 2022 г. се заселва един жител, а в община Смолян обезлюдени са общо 6 села, от които 3 постоянно обезлюдени и 3, в които се заселват души или се обезлюдяват в последствие. Относно гъстотата на населението, тя също намалява в повечето населени места, но в някои от тях се увеличава.

Естественят прираст на територията на МИГ „Девин - Смолян“ е изключително влошен, което се дължи на много ниските стойности на раждаемостта и много високите стойности на смъртността.

Половата структура на населението на територията на МИГ е единственият показател, характеризиращ се с положителни стойности. Половата структура на населението по възраст като цяло и за двете общини съставлящи МИГ първоначално е влошена, но по-късно през анализирания период се подобрява.

Възрастовата структура следва една и съща тенденция за цялата местна група - към застаряване. Населението във възрастовите групи 15-19 години и 25-29 години е изключително малък брой, в сравнение с населението във възрастовите групи 65-69 години и 75-79 години, което показва, сериозно застаряване.

Общият механичен прираст за територията на МИГ „Девин - Смолян“ също се характеризира с отрицателни стойности, но и с леко променлива тенденция за селата и градовете.

Етническата принадлежност на населението е представена основно от българската етническа група, но съществува и население самоопределящо се като турци и като роми.

Образователният ценз на населението за МИГ се определя като среден към висок, тъй като най-голям дял от населението имат средно и висше образование, което е изключително положителна тенденция.

МИГ и съставните ѝ общини следва да предприемат необходимите мерки за предотвратяване действието на тези отрицателни демографски тенденции, като започнат изпълнението на проекти или предприемат различен вид действия, свързани с подобряване условията на живот на територията, нейното благоустройство, популяризиране, възможности за обучение и реализация и други.

Здравеопазването на територията на Местна инициативна група „Девин - Смолян“ е сравнително добре осигурено, но това важи най-вече за общинските центрове, докато селата

са доста по-слабо осигурени от гледна точка на здравните услуги и запасеността с медикаменти.

В община Девин функционират 18 лечебни заведения за първична извънболнична помощ, 8 заведения за първична извънболнична помощ и 2 заведения за болнична помощ, които са представени от МБАЛ „Девин“ и СБР „Орфей“, както и от един филиал на център за спешна медицинска помощ. Въпреки наличието на такъв брой здравни заведения, здравният сектор в общината има нужда от разширяване и обновяване на съществуващата база.

Общинският и областен център - град Смолян определено има своите предимства, като здравните услуги се осигуряват от МБАЛ „Д-р Братан Шукеров“, Център за психично здраве, Диагностично-консултативен център, 5 медицински центъра и 17 самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории и практикуват общо 25 ОПЛ. Поради липса на аптеки по селата е възприета практика, ОПЛ и денталните специалисти да имат право да запълнят в известна степен тази липса.

Един от основните приоритети на територията на МИГ, следва да е привличането на повече медицински специалисти, както и популяризиране на профилактиката като основен подход за предотвратяване на заболяванията и намаляване на техните последици.

Социалната политика е пряко свързана с развитието на територията и влияе на социалния статус и жизнените шансове на социалните групи. Основните рискови групи на територията, са: деца, уязвими семейства с деца, деца, изоставени след раждането си, деца, необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище, хора с увреждания, самотни стари хора, възрастни хора в институции и други.

Социалните услуги предоставяни на територията на местната група, са: ЦСРИ, ДЦДВУ, Общностен център, ЦОП, Приемна грижа, ЦНСТ за възрастни хора с психични разстройства, ЦНСТ за възрастни хора с умствена изостаналост, ЦНСТ за стари хора, ДЦДУ, Център (звено) за предоставяне на услуги в общността и в домашна среда (личен асистент, домашен помощник, социален асистент), Обществена трапезария, Клуб на хората с увреждания, Клуб на пенсионера, Дом за деца лишени от родителски грижи „Катя Ванчева“, Център за ранна интервенция, ЦНСТ за деца/младежи без увреждания, ЦНСТ за деца/младежи без увреждания с изяви дарби, Дневен център за деца и възрастни с увреждания „Звънче“, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование, Клуб на хората с увреждания, Клуб на пенсионера и много други.

МИГ „Девин - Смолян“ разполага с много добре развита мрежа от учебни заведения, с оптимална структура за задоволяване потребностите за общо образование, като функционират множество детски градини, детски ясли, основни, средни и професионални гимназии.

В община Девин, съществуват: 9 училища, 4 детски градини и един общински детски комплекс. Има и едно ученическо общежитие. Образованието в общината е със сравнително ограничени възможности за ефективно използване на училищните сгради. Отдалечеността на някои училища и високата издръжка, допълнително затруднява финансово общината и налага закриването на част от учебните заведения. Броят на децата в детските градини и на учениците в училищата не спира да намалява.

На територията на община Смолян функционират общо 6 детски ясли, 12 детски градини, 13 училища, както и 3 центъра за подкрепа на личностно развитие. Децата в детските градини

намаляват, както и броя на местата в тях. В общината съществуват множество професионални гимназии. За съжаление и тук има спад в броя на учениците.

В община Смолян има възможност и за придобиване на по-високи нива на образование, поради съществуването на филиалите на два университета - Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ и Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“.

➤ **Икономически тенденции**

Икономическото развитие на територията на Местна инициативна група „Девин - Смолян“ е много добро последните няколко години и показва едно много положително преодоляване на икономическата криза формирала се през 2020 г.

Структурообразуващите сектори за икономиката на местната група са: „Промисленост“, „Услуги“, „Хотелиерство и ресторантьорство“, „Селско, горско и рибно стопанство“.

През седемгодишния анализиран период, броят на нефинансовите предприятия като цяло, а и за по-голямата част от секторите сериозно се увеличава. Същата тенденция важи и за всички основни икономически показатели на нефинансовите.

По отношение на нефинансовите предприятия по броя на заетите в тях, става ясно, че най-многобройни са микропредприятията. Средната брутна работна заплата на територията на МИГ може да се определи като сравнително висока и не спира да се увеличава през целия период.

В резултат на икономическата криза на национално ниво в периода 2017-2020 г. и свързаната с нея демографска криза, броя на заетите лица претърпява спадове, след което бележи леко подобрене, докато броя на безработните най-вече намалява.

Броят на заявените свободни работни места в община Девин се покачва, докато всички останали показатели за заетостта намаляват. За община Смолян тенденцията е по-различна - при нея всички показатели за заетост намаляват.

Равнището на безработицата за територията на МИГ е различно за двете общини - в община Девин то все още е по-високо от средното не само за областта, но и за цялата страна, но въпреки това безработицата намалява по всички показатели; в община Смолян безработицата не само, че е една от най-ниските за областта, но и за страната.

Промисленият сектор на територията на МИГ е един от структурообразуващите и от най-важните и доходоносни сектори, имащ огромен принос в нетните приходи и създаването на устойчива заетост на територията. Част от предприятията са с национално значение, което допълнително подобрява развитието на сектора.

Природно-климатичните особености на територията определят и характеристиките на селското стопанство, като те благоприятстват особено развитието на животновъдство, а растениевъдството е много по-слабо застъпено. Районът на местната група не се характеризира като особено подходящ за развитието на интензивно селско стопанство, но животновъдството може да се развива много по-сериозно и пазарно ориентирано.

Основните отглеждани култури на територията са зърнено-бобови и трайни насаждения, а от животните, най-голям брой стопанства отглеждат говеда и крави, еднокопитни и овце.

Сериозните горски ресурси на територията на МИГ „Девин - Смолян“ създават условия за развитието на дърводобив и дървопреработване, като в същото време предоставя условия и за

туристическо развитие. Горските територии в обхвата на местната група се стопанисват от 7 поделения на ЮЦДП - Смолян.

Туризмът на територията на местната група разполага с изключително огромен потенциал за развитие и популяризиране на класически и алтернативни форми на туризма. Това е сериозна предпоставка за допълнително икономическо развитие и популяризиране.

На територията съществуват множество хотели, предоставящи уникални възможности за отдих и почивка, спокойствие и балнеолечение, множество заведения за хранене и различни туристически атракции. На територията на МИГ се намира и един от най-старите и популярни туристически курорти - курортен комплекс „Пампорово“.

➤ **Инфраструктурно развитие - свързаност и достъпност**

Територията на МИГ „Девин - Смолян“ се намира в Средни Родопи, в непосредствена близост до Република Гърция, като транспортната достъпност се осъществява само и единствено от автомобилен транспорт, т.е. няма съществуващи летища и ж.п. линии. Пътната инфраструктура е единственият вид транспорт, като от особено голямо значение е наличието на достатъчно пътища и тяхното състояние.

Общата дължина на републиканската пътна мрежа на територията на община Девин е 77,9 km, като част от нея се нуждае от поддръжка, разширяване и дори полагането на асфалтова настилка на места. Общинската пътна мрежа има обща дължина от 95,753 km, като и тя все още се нуждае от реконструкция и рехабилитация.

През общината преминават 13 автобусни линии обслужващи населените места от общината създаващи връзка между селата и общинския център, както и между общинския център и град София.

През територията на община Смолян преминава един второкласен и 10 третокласни пътища от РПМ. Общата дължина на пътищата част от РПМ в общината е 177,862 km, като 98% от тях са с изградена асфалтова настилка. Общата дължина на общинските пътища е 256,900 km, от които най-голяма част се нуждаят от рехабилитация, част се нуждаят от основен ремонт и доизграждане и от реконструкция и доизграждане, а съществуват и около 50 km, които са изцяло без настилка.

На територията са разположени две автогари - „Смолян“ и „Устово“, които са точките за връзка с обществен транспорт към останалата част от страната. Градската транспортна схема се изпълнява от 14 автобусни линии, три от които са основни градски линии, а останалите - междуселски.

Електроснабдяването на територията на МИГ „Девин - Смолян“ се осъществява от „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД - ЕСО ЕАД, а състоянието на мрежите се определя като добро и всички населени места в обхвата на местната група са електрифицирани.

Енергийната система за хранване на община Девин е част от републиканската мрежа. Основните магистрални електропроводи са собственост на ЕСО ЕАД и състоянието им е много добро. По данни на Агенция за устойчиво енергийно развитие, в общината функционират 10 обекта за производство на електричество посредством ВЕИ, като от тях 8 са ВЕЦ и МВЕЦ, а две са ФТЕЦ. Общината е водеща по отношение на усвояването на ВЕИ и се класира в топ 5 на регионално ниво.

Територията на община Смолян е електроснабдена чрез системата на ЕСО ЕАД, а електроенергията се разпределя от „ЕВН - България“ и „Електроразпределение Юг“ ЕАД, като системата е добре развита и разполага с капацитет да приеме нови потребители. По отношение на ВЕИ в общината се използва само водната и слънчевата енергия - има 6 ВЕЦ и 3 МВЕЦ, както и 4 ФТЕЦ.

Телефонната мрежа на територията на МИГ „Девин - Смолян“, е с определящо значение за развитието на всяка териториална общност. Пощенските услуги се предоставят от Пощенски телеграфни станции и техните клонове в населените места на общината, в собствени обекти. В община Девин съобщителните връзки са на добро ниво, телефонната плътност е над средната за страната, налични са мобилни комуникации. Телефонните услуги се предоставят от БТК ЕАД при 100% цифровизация и GSM покритие над 98%.

За територията на община Смолян постепенно все повече населени места получават достъп до интернет. Телекомуникационната инфраструктура покрива територията по отношение на телефонизацията с цифрови апарати и покритието на мобилните оператори - „Теленор България“ ЕАД, „А1“ ЕАД и местен доставчик „Фотон К“ ЕООД. Достъп до интернет имат всички обществени институции и значителна част от обитаваните жилища.

Оператор на водоснабдителните и канализационни мрежи на територията на МИГ е „ВиК“ ЕООД, град Смолян.

Водоизточниците на територията на община Девин са каптирани местни извори с добри показатели на качество и достатъчен дебит за нуждите на населението. Водата се контролира от предварително съгласувани с РЗИ - Смолян пунктове за всяко населено място и се изготвя годишна програма за мониторинг. Всички населени места от територията са водоснабдени, изградени са 6 ПС, а общата дължина на водопроводната мрежа е 165 km. Общи са изградени 15 водоснабдителни системи. Водопроводната мрежа е в незадоволително състояние и физически амортизирана.

В някои населени места от община Девин са изградени канализационни системи, но не са обхванати в събирателни клонове. Съществуват и няколко ПСОВ.

„ВиК“ ЕООД - Смолян обслужва едва 61 населени места от общо 87 в обхвата на общината. От общия брой на населението на територията, ВиК операторът доставя вода за питейно-битови нужди на 96,6% от населението. Съществените елементи на системите за всички населени места, са външните водопроводи. Питейно-битовото водоснабдяване се подsigурява най-вече от подземни водоизточници.

Съществуващите канализационни системи почти покриват нуждите на град Смолян, тъй като там е с най-висок % на изграденост - 98%. Следващите по степен на изграденост са к.к. „Пампорово“ и частично селата Широка лъка, Стойките, Момчиловци и Смилян. В останалите населени места липсва изградена канализационна система. За пречистването на питейните води са изградени 3 ПСПВ, като през тях за пречистване преминават около 14% от подаваната питейна вода.

➤ **Историческо развитие, културно-историческо и културно наследство**

Територията на МИГ разполага с изключително богато културно-историческо наследство, култура и културни дейности, културни институции и стара история.

Материалното културно-историческо наследство на територията на местната група е много богато. В пространствената структура на МИГ „Девин - Смолян“ е проследено южното културно пространство „Via Diagonalis“ - „Родопи“, представено от културни ценности от един или два исторически периода с идентични стилови и смислови белези, съчетани с природни и етнографски дадености.

Нематериалното културно наследство на територията на МИГ се съхранява най-вече от народните читалища - основните средища на културния живот. В община Девин функционират общо 13 народни читалища, а в община Смолян - 34 броя. Те съхраняват местните традиции, обичаи и фолклор, като разнообразяват и местния културен живот.

На територията на местната група се честват и организират множество културни събития и съществуват различни занаяти, които също биха били предпоставка за туристическо развитие. Предвидените по-долу мерки са в съответствие с потребностите на територията, определени в анализите

Предвидените по-долу мерки са съобразени със специфичните характеристики и потенциала на територията на МИГ.

3.2. Идентифицирани групи от заинтересовани от изпълнението на стратегията за ВОМР лица на територията на МИГ:

На базата на събраната информация от проведените проучвания, анализи, информационни срещи, обучения и обществени обсъждания, осъществени на територията на МИГ „Девин-Смолян“, се идентифицират основните заинтересовани страни, които имат пряко или косвено отношение към изпълнението на Стратегията за Водено от общностите местно развитие за програмния период 2023-2027 г. Тези заинтересовани страни се обособяват в три основни категории:

1. Представители на стопанския сектор

В тази група се включват субекти, осъществяващи икономическа дейност на територията на МИГ „Девин-Смолян“. По-конкретно, това са:

- Земяделски производители, които играят съществена роля в развитието на местната икономика чрез отглеждането на култури и животновъдство;
- Фирми, извършващи неселскостопански дейности, обхващащи разнообразни сектори като услуги, търговия, туризъм и занаятчийски производства.

2. Представители на нестопанския сектор

Тази категория обединява широк кръг от организации и физически лица, които допринасят за социалното и културното развитие на общността. Тук попадат:

- Читалища и читалищни настоятелства, които съхраняват и развиват местната култура и традиции;
- Представители на малцинствените и уязвимите групи, чиято подкрепа и интеграция е от ключово значение за социалната справедливост в региона;
- Неправителствени организации и други физически лица, активно участващи в обществени инициативи и проекти;
- МИГ „Девин-Смолян“, като структура, отговаряща за координацията и прилагането на стратегията;

- Местното население, което играе важна роля в процеса на вземане на решения и формиране на политики, съобразени с реалните нужди на региона.

3. Представители на публичния сектор

В тази група са включени органите на местната власт, които осъществяват административни и управленски функции в региона. Това са:

- Община Девин и община Смолян, като основен институционален партньор в изпълнението на стратегията и играят пряка роля в координацията на местните инициативи и представляват интересите на жителите на населените места.

Идентифицирането на тези заинтересовани страни е резултат от цялостен и задълбочен процес на анализ и проучване на потенциала на територията на МИГ „Девин-Смолян“. Този процес включва събиране на мнения от местната общност по отношение на съдържанието на Стратегията, както и провеждане на множество срещи и дискусии с представители на трите ключови сектора – обществен, стопански и нестопански. Всички тези дейности са осъществени с цел осигуряване на максимално широко участие и ангажираност на местната общност при изпълнението на заложените в стратегията цели и приоритети. В почти всички от групите заинтересовани страни са включени и младите хора от територията на МИГ.

3.3. Наличие на уязвими и малцинствени групи на територията на МИГ и описание на техните потребности:

На територията на МИГ „Девин и Смолян“ съществуват различни малцинствени и уязвими групи, чиито специфични потребности изискват внимание и подходящи мерки за подкрепа и интеграция.

Уязвими групи и техните потребности:

Деца от малцинствени групи: Тези деца често се сблъскват с предизвикателства в достъпа до качествено образование. Необходими са мерки за подобряване на образователната интеграция и предотвратяване на социалната изолация.

Основни нужди:

- Достъп до качествено образование, включително целеви мерки за предотвратяване на отпадането от училище;
- Организиране на извънкласни занимания, насърчаващи социализацията и развитието на умения;
- Социална подкрепа за семейства с ниски доходи с цел осигуряване на базови нужди като храна, дрехи и учебни материали.

Хора с увреждания: Възрастните хора с увреждания в областта се нуждаят от специализирани социални услуги и подкрепа за социална интеграция.

Основни нужди:

- Подобряване на достъпа до обществените сгради и услуги чрез премахване на архитектурни бариери;
- Предоставяне на социални и здравни услуги по домовете;
- Осигуряване на възможности за трудова заетост, съобразена със специфичните им потребности.

Социално слаби и маргинализирани групи: Тези групи се нуждаят от достъп до образование, здравеопазване и програми за заетост, както и от подобряване на жилищните условия.

Основни потребности:

- Достъп до социални услуги и програми за социално включване;
- Осигуряване на временна заетост и подкрепа за професионална квалификация;
- Подобряване на условията на живот чрез целеви проекти за жилищна инфраструктура.

Възрастни хора, живеещи в самота или в труднодостъпни населени места

Поради специфичния планински релеф и отдалечеността на някои населени места, част от възрастното население в общините Девин и Смолян страда от социална изолация и ограничен достъп до услуги.

Основни нужди:

- Осигуряване на мобилни социални и здравни услуги;
- Организиране на дейности за социално включване и активен живот на възрастните хора;
- Подобряване на транспортната инфраструктура за улесняване на достъпа до медицински и административни услуги.

Деца в риск: Децата в риск представляват особено уязвима група, която се намира в повишена опасност от социална изолация, насилие, negliжиране или отпадане от образователната система. Техните потребности са комплексни и обхващат различни аспекти от социалния, образователния, здравния и емоционалния им живот.

Основни потребности:

- Безопасна семейна среда – Децата в риск често са жертва на домашно насилие, negliжиране или конфликтна семейна среда. Необходима е подкрепа за създаване на стабилна и сигурна среда, включително чрез социална работа с родителите; превантивни програми за предотвратяване на насилието; спешни услуги за временно настаняване при нужда.
- Социализация и приобщаване – Често тези деца са маргинализирани и се нуждаят от включване в дейности, които насърчават социалните им умения и изграждането на здравословни връзки с връстници.
- Достъп до социални услуги – Много деца в риск имат нужда от целенасочени социални програми, включващи психологическа подкрепа; консултации и семейна терапия; менторство и наставничество.

Ясно дефинираните **малцинствени групи** на територията са следните:

Турско етническо население: На територията на МИГ „Девин-Смолян“, има присъствие на турска общност, като общият брой 1178 души по данни на НСИ.

Потребностите на тази група включват:

- Съхраняване и развитие на културната идентичност и религиозните традиции;
- Развитие на инфраструктурата в отдалечените населени места, където е концентрирано помашкото население.

Разширяване на възможностите за достъп до образователни и здравни услуги в тези райони.

Ромско етническо население: На територията на МИГ „Девин-Смолян“, има присъствие на ромска общност. Въпреки че точният брой на ромите в тези общини не е ясно определен, те са разпределени както в градските центрове, така и в околните села. По данни на НСИ общият брой е 415 души.

Основните потребности на тази група включват:

- Повишаване на образователното ниво сред децата и младежите;
- Подобряване на достъпа до здравни услуги;
- Създаване на условия за по-добра жилищна среда и битови условия;
- Насърчаване на заетостта чрез програми за обучение и квалификация.

3.4. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите на територията на МИГ:

SWOT анализът отразява точно силните и слабите страни, възможностите и заплахите на територията съобразно изготвените проучвания и анализи за територията на МИГ „Девин – Смолян“ и съгласно потребностите на живеещото на нея население.

Компонентите на анализа са силни и слаби страни, възможности и заплахи и са представени както следва:

Силни страни

- МИГ „Девин - Смолян“ е съставена от две големи общини - Девин и Смолян, като община Смолян е областен център.
- Територията на местната група разполага с чудесна природна среда, която съчетава природни дадености и съхранена околна среда - планини, гори, чист атмосферен въздух и води и други.
- На територията съществуват множество минерални извори и наличие на големи водни ресурси - реки, езера, язовири.
- Територията на МИГ като част от Европейската широколистна горска област и Рило-Родопския зоографски район притежава огромно разнообразие на флористични и фаунистични видове;
- Мрежата от защитени природни територии по ЗЗТ и защитени зони по НАТУРА 2000 е изключително развита и предопределя невероятното разнообразие от природни местообитания, животински и растителни видове.
- Общините, съставлящи МИГ „Девин - Смолян“ разполагат с Програми за управление на отпадъците, чрез които прилагат стриктно законодателството по управлението на отпадъците.
- Територията на МИГ разполага с изключително богато културно-историческо наследство, култура и културни дейности, както и множество Народни читалища, които са основните средища на културния живот на местното население.
- Икономиката на територията е изключително добре развита, с безспирно подобряващи се показатели през последните години и преодоляване на икономическата криза от преди няколко години.
- Територията на МИГ се характеризира със сравнително високи средни брутни работни заплати.

- Относно индустриалното развитие, предприятията от територията на МИГ „Девин - Смолян“ са фокусирани най-вече в секторите промишленост, търговия, услуги, хотелиерство и ресторантьорство с голям брой предприятия с общинско, регионално и национално значение.
- Природно-климатичните особености на територията определят сравнително благоприятните характеристики на селското стопанство, които изключително благоприятстват животновъдството на територията.
- Горските територии в обхвата на МИГ „Девин - Смолян“ се стопанисват от 7 поделения на ЮЦПД представени от 6 ТП ДГС и едно ТП ДЛС.
- МИГ разполага с изключителен потенциал за туристическо развитие, част от който към момента е оползотворен - туристически атракции и забележителности, места за настаняване и заведения за хранене.
- Територията на местната група е популярен балнеолечебен център за Южен централен район.
- Местната група се намира в Средни Родопи в близост до границата с Република Гърция и разполага с много транспортна свързаност.
- Електроснабдяването на територията на МИГ се осъществява от „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД и всички населени места в обхвата на местната група са електрифицирани.
- Относно потенциала за ВЕИ, той е най-ясно изразен от гледна точка на използването на водните ресурси и слънчевата енергия, като вече има създадени и функциониращи ВЕЦ и ФТЕЦ.
- Телефонната плътност на територията е над средната за страната, налични са мобилни комуникации, GSM покритието е над 98% и съществува много добре система за предоставяне на пощенски и куриерски услуги.
- На територията на МИГ съществуват множество водоизточници за питейно-битово водоснабдяване, с добри показатели на качество и достатъчен дебит. Всички населени места, попадащи в обхвата на местната група са водоснабдени, без режим на водоподаване.
- Среден към висок образователен ценз на населението.
- Здравеопазването и предоставяните здравни услуги на територията на МИГ може да се определят като сравнително добри.
- Съществуващите, функциониращи и предоставящи се социални дейности и услуги на територията на местната група са достатъчно на брой, обхващащи максимално голям контингент рискови групи и максимално голяма площ.
- Образователното развитие на територията е представено от множество детски ясли, детски градини, професионални гимназии, средни и основни училища, които дават възможност за придобиването на професионална квалификация и задоволяване на потребностите на населението.
- На територията на МИГ се развиват множество различни занаяти.
- На територията на местната група се организират и чества множество културни събития, с общинско, регионално, национално и международно значение.

Слаби страни

- Планинският релеф на територията не предоставя добри възможности за развитието на земеделие, а макар и чудесните възможности за развитие на животновъдство, то е слабо застъпено.
- На територията липсва всякакъв друг транспорт (железопътен, авиационен, корабен), освен автомобилния и автобусния.
- Част от пътищата и общинските улици и тротоари и прилежащи елементи се намират в лошо експлоатационно състояние и се нуждаят от ремонт, рехабилитация и доизграждане.
- През територията преминават само второкласни и третокласни пътища от РПМ.
- Състоянието на мрежата ниско напрежение на територията е определено като морално и физически остаряло.
- Предлагаането на високоскоростен интернет на територията на община Девин е влошено.
- Водопроводната мрежа на територията на МИГ е в незадоволително състояние и физически амортизирана.
- Канализационната мрежа е много слабо изградена, морално остаряла и от смесен тип - за битови отпадъчни и дъждовни води. Съществуват изградени ПСОВ и ПСПВ на територията, но те или са извън експлоатация или не покриват напълно изискванията за пречистени води.
- Липса на достатъчно информационни кампании и обучения относно устойчивото управление на отпадъците и кръговата икономика.
- Ограничена достъпност до инфраструктура за разделно събиране и рециклиране в малките, отдалечени и труднодостъпни населени места.
- Липса на практическо обучение и подкрепа за бизнеса при внедряване на екологични решения и устойчиви практики в производствения процес.
- Недостатъчна ангажираност на гражданите в инициативи, свързани с екологичната устойчивост и управлението на ресурсите.
- Увеличаващи се заплахи за екосистемите поради човешка дейност: Дейности като нерегламентирана сеч, незаконен лов и туризъм извън регламентираните зони застрашават биоразнообразието;
- Ниска информираност на населението за значението на биоразнообразието и опазване на природните ресурси;
- Липса на активни кампании за опазване на природните ресурси;
- Демографските процеси на територията на МИГ са силно влошени - отрицателен естествен и механичен прираст, ниска раждаемост, висока смъртност, застаряване на населението и намаляване в общия брой на населението, като всички тези фактори дават основание да се определя, че територията се намира в демографска криза, което ще повлияе негативно и на пазара на труда и на местната икономика.
- Обезлюдяване на територията.
- През последните години започва да се усеща недостиг на квалифицирани кадри в здравеопазването, което е повлияно и от демографската криза на територията.

Възможности

- Съставлящите общини на МИГ предоставят множество възможности за развитието на бизнес и професионално обучение в множество различни сфери.

- Инвестирането в модернизиране на предприятията в промишления сектор, както и инвестирането във въвеждането на иновативни процеси, продукти, решения и др. ще осигури постоянен бъдещ растеж на промишлеността, което ще се отрази благоприятно на развитието на икономиката и повишаване на доходите на населението на територията на МИГ „Девин – Смолян“.
- Съществуват множество възможности за допълнително популяризиране на територията, чрез реклами и маркетингови дейности, което допълнително ще подобри икономическото и социалното развитие на МИГ.
- Много добра възможност за подобряване на икономическото значение на селскостопанския сектор ще бъде развитието на планинско земеделие и създаването на екологични чисти продукти с висока добавена стойност.
- Извършването на активно трансгранично сътрудничество и изпълнението на съвместни проекти с Република Гърция ще подпомогне сериозно икономическия и социален профил на територията на МИГ, както и нейната привлекателност за туризъм и пребиваване.
- Подобряването на градската инфраструктурата ще подобри не само възможностите за достъпност до територията на местната група, но и условията за живот на местното население и привлекателността за заселване.
- Допълнителното проучването на част от материалното културно наследство и разработването на чуждоезикови интерпретации на историята и легендите за културно-историческото наследство също са предпоставка както за доразвиването на туризма, така и за активното запазване, познаване и съхраняване на тези дадености.
- Популяризирането и запознаването с биологичното разнообразие и възможностите за неговото активно опазване, ще дадат възможност да се намали вредното въздействие върху околната среда и ще се подпомогне популяризирането и развитието на мрежата от защитени природни територии и защитени зони, които освен, че са от изключителна важност за околната среда, но могат да се превърнат и в страхотен туристически продукт.
- Наличието на традиционни занаяти и културни събития с национално и международно значение са предпоставка за превръщането им в туристически продукт.

Заплахи

- Специфичният релеф и лошото състояние на част от пътната мрежа на територията на МИГ, са предпоставка за възникването на ПТП и затрудняване на транспортната достъпност, която пък се оказва проблем при оказването на спешна медицинска помощ и извършването на ежедневни пътувания.
- Лошото състояние на мрежата за ниско напрежение, е предпоставка за влошаване качеството на доставената електрическа енергия.
- Използването на метални разпределителни табла, подлежащи на корозия също е предпоставка за влошаване качеството на електрическата мрежа.
- Лошото експлоатационно състояние на водопроводните мрежи предизвиква чести аварии и големи загуби на вода, което причинява както неудобство на местното население, така и инфраструктурни проблеми.
- Липсата на дейности за опазване на околната среда и био разнообразието може да доведе до влошаване на тяхното състояние.

- Лошото състояние на инфраструктурата може да доведе до инциденти и до миграция на населението.
- Негативните демографски тенденции могат да предизвикат сериозни проблеми в социално-икономическото развитие на територията в близко бъдеще.
- Застаряването на населението може да причини „прегриване“ на социалната система.
- Повишаване на риска от изолация и бедност на големи части от обществото.
- Свиване на местната икономика.
- Увеличаване на безработицата и бедността.

4. Цели на стратегията, включително измерими целеви стойности за резултатите, и съответните планирани действия: (не повече от 10 страници)

4.1. Цели на стратегията и приоритети за развитие на територията:

Основната формулирана цел на стратегията за ВОМР обхваща и се състои от изпълнението на всички предвидени в нея приоритети, специфични цели, мерки и дейности, като по този начин се оформя йерархичната структура на действие и взаимодействие.

Формулираните цели и приоритети се основават на местните характеристики и са съгласувани с местната общност, като са ясни и реалистични за периода на изпълнение на стратегията. Всички избрани в СВОМР цели и приоритети са съобразени с потенциала и потребностите на територията.

В съответствие с йерархията на взаимодействията в стратегията, включените в нея мерки водят до постигане на целите на стратегията, като същевременно са в съответствие с потребностите на територията, определени в извършените анализи и проучвания. Мерките от стратегията са съобразени със специфичните характеристики и потенциала на територията.

Основната цел на СВОМР е: **„Подобряване на условията за живот - заетост, растеж, социално приобщаване и местно развитие територията на МИГ „Девин-Смолян“ като се създадат условия за нейното дългосрочно устойчиво развитие във всички сектори на социално – икономическия и културен живот“.**

Основната цел ще се постигне чрез изпълнение на следните приоритети, специфични цели и мерки:

Приоритет 1: Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително чрез диверсификация и подкрепа за алтернативни и иновационни и модерни дейности;

Специфична цел №1.1: „Развитие на конкурентоспособността на селското стопанство на територията на МИГ „Девин-Смолян“

Специфична цел 1.1 ще се постигне чрез изпълнение на следните мерки:

Мярка 1: „Инвестиции в земеделските стопанства на територията на МИГ „Девин-Смолян“;

Мярка 2: „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти на територията на МИГ „Девин-Смолян“.

Мерките са с финансиране по СПРЗСР.

Специфична цел №1.2: „Развитие и създаване на местен бизнес, включително чрез диверсификация и подкрепа за алтернативни и иновационни и модерни дейности на територията на МИГ „Девин-Смолян“

Специфична цел 1.2 ще се постигне чрез изпълнение на мярка 3: „Инвестиции за неземеделски сектори на икономиката на територията на МИГ „Девин-Смолян“. Мярката е с финансиране по СПРЗСР.

За постигане на специфичната цел се кандидатства за допълващо финансиране съгласно ПМС № 494 от 2024 г. за определяне на правила за прилагане на подхода „Водено от общностите местно развитие“ за периода 2021 – 2027 г. по мярка „Внедряване на иновации в МСП на територията на МИГ „Девин – Смолян““, финансирана от Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г., по която мярка се цели модернизиране и вкарване на иновации в предприятията от територията на МИГ, както и по мерките, финансирани от Програма "Развитие на човешките ресурси" 2021-2027, по които да се осигурят трудови ресурси за икономиката на територията на МИГ – мярка „Подкрепа за развитие на предприятията от социалната икономика“ и мярка „Активен живот на възрастните хора в пенсионна възраст и остаряване в добро здраве“.

Приоритет 2: Подобряване на условията на живот на територията на местните общности.

Специфична цел 2.1: Подобряване условията на живот чрез инвестиции в дребна по мащаб инфраструктура:

Специфична цел 2.1 ще се постигне чрез следната мярка:

Мярка 4: „Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаб инфраструктура на територията на МИГ „Девин-Смолян“. Мярката е с финансиране по СПРЗСР.

За постигане на специфичната цел се кандидатства за допълващо финансиране съгласно ПМС № 494 от 2024 г. за определяне на правила за прилагане на подхода „Водено от общностите местно развитие“ за периода 2021 – 2027 г. по мярка „Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението на територията на МИГ „Девин – Смолян““ и мярка „Повишаване осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки планирани в стратегически и планови документи в сектор биоразнообразие“, финансирани от Програма „Околна среда“ 2021-2027 г. по които се цели повишаване на осведомеността на хората от територията на МИГ относно важността от поддържането на добро състояние на околната среда на територията на МИГ.

Приоритет 3: Сътрудничество между МИГ „Девин-Смолян“ и други МИГ и популяризиране и управление на СВОМР

Специфична цел 3.1: „Създаване на успешни национални и транснационални партньорства между МИГ „Девин-Смолян“ и други МИГ“.

Специфична цел 3.1 ще се постигне чрез мярка 5: „Сътрудничество и подготвителни дейности“. Мярката е с финансиране по СПРЗСР.

Специфична цел 3.2: „Управление, мониторинг и оценка на СВОМР и популяризирането ѝ на територията на МИГ „Девин-Смолян““.

Специфична цел 3.2 ще се постигне чрез мярка 6: „Управление, мониторинг и оценката на стратегията и популяризирането ѝ на територията на МИГ „Девин-Смолян““. Мярката е с финансиране по СПРЗСР.

От проведената широка обществена кампания при разработването на настоящата стратегията за ВОМР на територията на метната група се идентифицира нуждата от допълващо финансиране, което е заявено с допълнителни приложения към СВОМР.

Всички избрани приоритети, цели и мерки на СВОМР са в съответствие с потенциала и потребностите на територията на местната инициативна група.

4.2. Измерими целеви стойности за резултатите (индикатори):

4.2.1. Индикатори за цялостното прилагане на стратегията за ВОМР – задължителни и специфични за МИГ:

Всеки индикатор е количествено определен въз основа на социално-икономическото проучване и анализ на територията на МИГ, извършено анкетно проучване. Стойностите на индикаторите са в съответствие с целите и приоритетите на стратегията за ВОМР и характеристиките и спецификите на територията на МИГ.

Индикатор	Единица	Количество	Източници на информация
Финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за ВОМР (за продукт)	Брой	26	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	27	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Обща стойност на субсидията на сключените договори (за продукт)	Лева	5 865 000	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация

			от извършени оценки на СВОМР и др.
Проектни предложения, подадени от млади земеделски стопани на възраст до 40 г. включително и/или жени (за продукт)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“ (за резултат)	Брой	12	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.41 „Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП“ (за резултат)	%	30	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.40 „Интелигентен икономически преход в селските райони: Брой на подкрепени стратегии за „умни села“ (за резултат)	Брой	1	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.

R.0 „Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания“ (за резултат)	Брой	370	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Изпълнени проекти, подадени от млади земеделски стопани на възраст до 40 г. включително и/или жени (за резултат)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Изпълнени договори (за резултат)	Брой	27	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Обща стойност на субсидията на изпълнените договори (за резултат)	Лева	5 865 000	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.

4.2.2. Индикатори по мерки:

Мярка 1. „Инвестиции в земеделските стопанства на територията на МИГ „Девин-Смолян“

Индикатор	Единица	Количество	Източници на информация
Финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за ВОМР (за продукт)	Брой	4	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	4	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Обща стойност на субсидията на сключените договори (за продукт)	Лева	400 000	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Проектни предложения, подадени от млади земеделски стопани на възраст до 40 г. включително и/или жени (за продукт)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“ (за резултат)	Брой	4	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР,

			информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВOMP и др.
Изпълнени договори (за резултат)	Брой	4	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВOMP, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВOMP и др.
Обща стойност на субсидията на изпълнените договори (за резултат)	Лева	400 000	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВOMP, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВOMP и др.
Изпълнени проекти, подадени от млади земеделски стопани на възраст до 40 г. включително и/или жени (за резултат)	Брой	2	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВOMP, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВOMP и др.
Мярка 2: „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти на територията на МИГ „Девин-Смолян“			
Индикатор	Единица	Количество	Източници на информация
Финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за ВOMP (за продукт)	Брой	3	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВOMP, информация от ИСУН, информация

			от извършени оценки на СВОМР и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	3	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Обща стойност на субсидията на сключените договори (за продукт)	Лева	300 000	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“ (за резултат)	Брой	3	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Изпълнени договори (за резултат)	Брой	3	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Обща стойност на субсидията на изпълнените договори (за резултат)	Лева	300 000	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР,

			информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Мярка 3. „Инвестиции за неземеделски сектори на икономиката на територията на МИГ „Девин-Смолян“			
Индикатор	Единица	Количество	Източници на информация
Финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за ВОМР (за продукт)	Брой	5	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	5	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Обща стойност на субсидията на сключените договори (за продукт)	Лева	1 200 000	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“ (за резултат)	Брой	5	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация

			от извършени оценки на СВОМР и др.
Изпълнени договори (за резултат)	Брой	5	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Обща стойност на субсидията на изпълнените договори (за резултат)	Лева	1 200 000	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Мярка 4. „Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаб инфраструктура на територията на МИГ „Девин-Смолян“			
Индикатор	Единица	Количество	Източници на информация
Финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за ВОМР (за продукт)	Брой	8	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	8	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.

Обща стойност на субсидията на сключените договори (за продукт)	Лева	2 025 000	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.41 „Свързани европейски селски райони: Дял на населението от територията на МИГ (попадащо в селските райони), ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП“ (за резултат)	%	30	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Изпълнени договори (за резултат)	Брой	8	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Обща стойност на субсидията на изпълнените договори (за резултат)	Лева	2 025 000	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.40 „Интелигентен икономически преход в селските райони: Брой на	Брой	1	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на

подкрепени стратегии за „умни села“ (за резултат)			СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Мярка 5: „Сътрудничество и подготвителни дейности“			
Финансирани проектни предложения в рамките на стратегията за ВОМР (за продукт)	Брой	6	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	6	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Обща стойност на субсидията на сключените договори (за продукт)	Лева	490 000	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.0 „Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания“ (за резултат)	Брой	120	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.

Изпълнени договори (за резултат)	Брой	6	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Обща стойност на субсидията на изпълнените договори (за резултат)	Лева	490 000	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Мярка 6: „Управление, мониторинг и оценката на стратегията и популяризирането ѝ на територията на МИГ „Девин-Смолян““			
Сключени договори (за продукт)	Брой	1	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
Обща стойност на субсидията на сключените договори (за продукт)	Лева	1 450 000	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР, информации от ИСУН, информация от извършени оценки на СВОМР и др.
R.0 „Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и	Брой	250	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВОМР,

други дейности, свързани с трансфер на знания“ (за резултат)			информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВOMP и др.
Изпълнени договори (за резултат)	Брой	1	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВOMP, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВOMP и др.
Обща стойност на субсидията на изпълнените договори (за резултат)	Лева	1 450 000	Доклади на МИГ, информация от МИГ за ежедневното прилагане на СВOMP, информация от ИСУН, информация от извършени оценки на СВOMP и др.

4.3. Планирани дейности за постигане на целите и приоритетите на стратегията

Стратегията за ВOMP е разработена за периода до 31 декември 2027 г.

Стратегията за ВOMP на МИГ „Девин - Смолян“ включва мерки, като всяка една от тях отговаря от една страна на конкретни нужди и формулирани приоритети за територията на МИГ, и от друга страна съответства и допълва мерките, залежали в общинските, регионалните и национални планове. Реализацията на предвидените в стратегията за развитие мерки и дейности в различни сектори ще въздейства за създаване на по-добри условия за балансирано и устойчиво социално-икономическо и териториално развитие на територията, преодоляване на вътрешнорегионални диспропорции, подобряване на инвестиционния климат и постигане на по-високо качество на живот. Приоритетите на стратегията са насочени към изграждане на конкурентоспособна икономика, на приобщаващо общество с висока степен на заетост и толерантност. В контекста на демографския срив тези приоритети ще бъдат реализирани с цел стабилизиране на демографската и икономическа структура на района. Изпълнението на целите в областта на социалното включване е тясно свързано с изпълнението на политиките по осигуряване на заетост и учене през целия живот. Включването на мерки, които стимулират предприемачеството, развитието на малкия и среден бизнес и иновациите в селските райони, е в съответствие с целите на Стратегическия план, който цели повишаване на икономическата жизнеспособност на тези райони. Мерките, които се фокусират върху социални и културни инициативи са в съответствие с основните цели на Стратегията за развитие на селските райони,

както и с целите на ЕС за намаляване на социалните и икономическите различия между градските и селските региони. Всички предвидени дейности и мерки в Стратегията за ВОМР МИГ „Девин - Смолян“ са съобразени с основните принципи и условия на Регламент (ЕС) 2021/1060 и Регламент (ЕС) 2021/2115. Това включва осигуряване на публичност при вземането на решения, прилагането на прозрачни процедури за избор и изпълнение на проектни предложения, мониторинг на напредъка и изпълнението на целите заложи в СВОМР, както и отчетност в управлението на средствата.

За да осигури успешно изпълнение на Стратегията за водено от общностите местно развитие (СВОМР), Местната инициативна група (МИГ) „Девин-Смолян“ ще осъществява всички задачи, предвидени в европейското (Регламент (ЕС) 2021/1060) и националното законодателство (ЗУСЕФСУ, ПМС № 494 от 2024 г. и др.), свързани с прилагането на подхода ВОМР. Тези дейности включват следните основни направления:

- **Провеждане на информационни кампании** – Те ще имат за цел популяризиране на СВОМР сред местното население и заинтересованите страни. Кампаниите ще информират обществеността както за предстоящи инициативи и събития, така и за реализирани дейности, свързани с прилагането на стратегията. Специален фокус ще бъде поставен върху достъпността на информацията, за да се гарантира, че всички целеви групи са адекватно информирани.
- **Организиране на обучения и предоставяне на консултации** – МИГ ще провежда специализирани обучения и консултации за местното население с цел повишаване на осведомеността относно подхода ВОМР. Тези дейности ще подпомагат потенциалните бенефициенти при изготвянето на проектни предложения, като се осигури пълно съдействие на етапите на подготовка, кандидатстване и изпълнение на проекти.
- **Провеждане на събития за популяризиране на СВОМР и местната идентичност** – МИГ ще организира разнообразни прояви като културни фестивали, изложби, форуми и срещи на местни общности, които ще акцентират върху традициите, историята и особеностите на територията. По този начин ще се насърчи местната гордост и ще се създадат условия за активна ангажираност на жителите в развитието на региона.
- **Реализиране на проекти за сътрудничество с други МИГ от България и Европейския съюз** – Чрез партньорства с други инициативни групи ще се обменят добри практики, ще се внедряват иновативни подходи и ще се реализират съвместни проекти, насочени към устойчиво развитие на териториите.
- **Подготовка и публикуване на обяви за прием на проектни предложения** – В рамките на дейността си МИГ ще обявява публично покани за кандидатстване по различни мерки от СВОМР, като гарантира своевременно и достъпно информиране на заинтересованите страни.
- **Организиране и провеждане на процедури за прием на проектни предложения** – МИГ ще съблюдава всички изисквания за коректно провеждане на приема на проектни предложения, осигурявайки равен достъп и прозрачност на процеса.
- **Оценка на подадените проектни предложения** – След приключване на приема, МИГ ще извърши обстойна и обективна оценка на всички постъпили проектни предложения, като съответните документи ще бъдат изпратени за потвърждение към Държавен фонд

„Земеделие“ (за проекти, финансирани по Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони – ЕЗФРСР).

- **Изпълнение на допълнителни задачи, свързани с Регламент 2021/1060 и националното законодателство** – МИГ ще се ангажира и с всички други дейности, произтичащи от приложимите нормативни актове, които са свързани с изпълнението на стратегията и развитието на местната общност.

При изпълнението на всички изброени дейности, МИГ „Девин-Смолян“ ще се ръководи стриктно от разпоредбите на своя устав, като съблюдава прилагането на хоризонталните принципи на Европейския съюз – равенство на възможностите, недискриминация и устойчиво развитие.

Работата на МИГ ще се осъществява прозрачно и безпристрастно, като основният фокус ще бъде поставен върху защита на интересите на местната общност и насърчаване на устойчивото развитие на територията.

Прилагането на СВОМР ще започне от деня на сключването на споразумение с УО на СПРЗСР за нейното изпълнение. В рамките на 5 работни дни от сключването на споразумението МИГ ще изготви план за действие, включващ комбинация от гореспоменатите дейности с цел възможно най-бързо стартиране на процеса по изпълнение на СВОМР. Изпълнението на СВОМР ще протича в две основни насоки – откриване на приеми за проектни предложения, оценката им, сключването на договори и тяхното изпълнение, с паралелно извършване на контрол и мониторинг и популяризиране на СВОМР и дейности, насочени към повишаване на капацитета на местната общност и нейното активиране за включване в процеса на изпълнение на СВОМР.

5. Описание на мерките: (не повече от 4 страници за всяка мярка)

Подкрепата от ЕЗФРСР се предоставя за територията на МИГ „Девин-Смолян“, като проектите и дейностите по тях се изпълняват на територията на МИГ.

Избраните в стратегията за ВОМР мерки и дейности, включително за сътрудничество са в съответствие с Регламент (ЕС) 2021/1060 и Регламент (ЕС) 2021/2115 и водят до постигане на техните цели, както и целите на СПРЗСР.

Избраните в стратегията за ВОМР мерки съответстват на идентифицираните в проучванията и анализите на територията нужди.

Избраните мерки в стратегията за ВОМР са разработени при недопускане на припокриване по всички програми, финансирани със средства на ЕС.

Максималният размер на допустимите разходи за един проект към стратегията за ВОМР не надвишава левовата равностойност на 200 000 евро.

Минималният размер на допустимите разходи за един проект към стратегията за ВОМР е левовата равностойност на 2 500 евро.

Допустимите кандидати/бенефициенти по стратегията за ВОМР са с постоянен адрес или седалище на територията на МИГ „Девин – Смолян“.

За проектите, предвиждащи икономически дейности, кандидатите следва да представят бизнес план, доказващ устойчивост и финансова жизнеспособност на проекта.

За проектите с непроизводствени инвестиции и дейности, кандидатите следва представят анализ разходи-ползи, от който да е видно, че проектното предложение няма да генерира приходи, или ако генерира, същите се разходват само за нестопанските цели на кандидата, свързани изцяло с целите на проекта.

Максималният период за изпълнение на дейностите и операциите по проектите към стратегията за ВОМР, не може да надвишава 36 месеца за проекти на възложители по ЗОП/Постановление № 4 на Министерския съвет от 11.01.2024 г. за определяне на правилата за разглеждане и оценяване на оферти и сключването на договорите в процедурата за избор с публична покана от бенефициенти на безвъзмездна финансова помощ от европейските фондове при споделено управление и 24 месеца за останалите бенефициенти. Максималният период за изпълнение на дейностите за сътрудничество и подготвителни дейности за него е до 24 месеца за проекти, включващи строително-монтажни работи, и до 18 месеца за останалите дейности. Сроктът започва да тече от датата на сключване на административния договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. Изпълнението на стратегията приключва с извършването и на последното плащане към бенефициент по проект, финансиран от стратегията за ВОМР.

Допустимите в стратегията дейности са в съответствие с Раздел 13.3 „Видове допустими дейности по мерките от стратегията за ВОМР“ от Условието за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001. Дейностите, включени в стратегията за ВОМР отговарят на местните потребности, имат за цел да създават и запазват заетост за местното население, да са в полза на местния бизнес, да въвеждат иновации, да водят до подобряване на условията за живот (включително дейности, подкрепящи създаването на интелигентни селища) и на състоянието на околната среда, да водят до социално приобщаване и подобряване на социалните услуги на територията.

Всички дейности, допустими за подпомагане по мерките от стратегията са допустими за финансиране, в случай че не оказват отрицателно въздействие върху околната среда по ЗООС. Икономически дейности по проекти за финансиране от стратегията са допустими в случай че бъде доказана устойчивост и финансова жизнеспособност.

Непроизводствени дейности по проекти за финансиране от стратегията са допустими, в случай че не генерират приходи, с изключение когато генерират приходи, но същите се разходват само за нестопанските и/или социалните цели на организацията и свързани изцяло с целите на проекта.

В стратегията за ВОМР на МИГ „Девин – Смолян“ **не са допустими следните дейности:**

- дейности, финансирани от ЕЗФРСР, предвиждащи фиксирани плащания и интервенции, свързани със схеми за плащания на площ;
- дейности, финансирани от ЕЗФРСР, предвиждащи инвестиции за напояване;
- дейности, финансирани от ЕЗФРСР, свързани с извършването на разходи за публична инфраструктура, свързана с пътища, водопреносни и канализационни системи, освен ако не са част от по-голям проект или не са свързани с дейности, отговарящи на концепцията за интелигентни селища;

- дейности, финансирани от ЕЗФРСР, свързани с извършването на основни земеделски инвестиции с изключение на такива, предвидени за социално земеделие и/или такива, свързани с колективни инвестиции.

В мерките от стратегията за ВОМР са включени разходи, които са:

1. инвестиционни разходи съгласно чл. 73 от Регламент (ЕС) № 2021/2115;
2. съгласно Регламент (ЕС) № 2021/1060 и целите и приоритетите на стратегията за ВОМР;
3. съгласно Раздел 14.1 „Разходи, допустими за финансиране“ на Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001;
4. определени в Постановление № 86 от 1 юни 2023 г. на Министерския съвет за определяне на национални правила за допустимост на разходите по програмите, финансирани от Европейските фондове при споделено управление, за програмен период 2021 – 2027 г. (ПМС № 86) и в указанията съгласно чл. 10 от ПМС № 494.

По стратегията за ВОМР **не са допустими за финансиране разходи** съгласно Раздел 14.2 „Недопустими за подкрепа чрез стратегиите за ВОМР разходи“ от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001, а именно:

За проекти по стратегиите не са допустими следните разходи:

- за закупуване на права за селскостопанска продукция и закупуване на права за получаване на плащане;
- за закупуване на земя на стойност над 10 % от общите допустими разходи за съответната операция, с изключение на закупуване на земя с цел опазване на околната среда и опазване на богатите на въглерод почви, или закупуване на земя от млади земеделски стопани чрез използване на финансови инструменти; при финансовите инструменти този таван се прилага за допустимите публични разходи, изплащани на крайния получател или, в случай на гаранции — до размера на базовия заем;
- за закупуване на животни и закупуване на едногодишни растения и тяхното засаждане с цел, различна от:
 - възстановяване на земеделския или горския потенциал след природни бедствия, неблагоприятни климатични явления или катастрофално събитие;
 - предпазване на селскостопанските животни от големи хищници или от използването им в горското стопанство вместо машини;
 - отглеждане на застрашени породи съгласно определението в член 2, точка 24 от Регламент (ЕС) 2016/1012 на Европейския парламент и на Съвета (45) в рамките на задълженията, посочени в член 70; или
 - опазване на сортове растения, застрашени от генетична ерозия, в рамките на задълженията, посочени в член 70;
- за лихви по дългове, с изключение на свързани с безвъзмездни средства, отпуснати под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
- за инвестиции в широкомащабна инфраструктура, както е определена от държавите членки в стратегическите им планове по ОСП, която не е част от стратегиите за Водено от общностите местно развитие, установени в член 32 от Регламент (ЕС) 2021/1060, с изключение

на инвестиции в широколентова инфраструктура и превантивни действия за защита от наводнения или защита на бреговете с оглед на ограничаване на последиците от възможни природни бедствия, неблагоприятни климатични явления или катастрофални събития;

- за инвестиции в залесяване, които не са съвместими с целите, свързани с околната среда и климата, в съответствие с принципите за устойчиво управление на горите, разработени в обобщените европейски насоки за залесяване и повторно залесяване;
- за инвестиции и дейности, които не са в съответствие с мерките и условията, посочени в становището за екологична оценка на СПРЗСР;
- за инвестиции и дейности, за които не е налице акт на компетентните органи по околна среда по реда и условията на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 на Закона за биологичното разнообразие и при съобразяване с условията и мерките в съответния акт;
- за закупуване и/или инсталиране на оборудване, машини и съоръжения втора употреба;
- за закупуване на лизинг на недвижима собственост;
- за данък върху добавена стойност (ДДС), с изключение на невъзстановим ДДС, когато е поет действително и окончателно от кандидатите;
- за оперативни разходи, включително разходи за поддръжка, наеми, застраховка, както и други разходи, възникнали при изпълнение на договори за лизинг, марж/печалба за лизингодателя, разходи за лихви, разходи за неустойки и такси, режимни разходи;
- за банкови такси, разходи за гаранции, изплащане и рефинансиране на лихви;
- за принос в натура;
- за изследвания за разработване на нови продукти, процеси и технологии;
- за търговия на дребно, с изключение на интервенциите, за които е допустимо предоставянето на подкрепа за този тип дейност;
- за закупуване, включително чрез финансов лизинг, на нови машини и оборудване, включително компютърен софтуер, за частта над пазарната им стойност;
- за сертификация по НАССР (Анализ на опасностите и контрол на критичните точки) и други международно признати стандарти;
- които представляват обикновена подмяна;
- свързани с плащания в брой;
- за общи разходи, извършени преди 01.01.2023 г.;
- за закупуване на превозни и транспортни средства, с изключение на специализирани такива, в зависимост от допустимите за подпомагане дейности по съответната интервенция в СПРЗСР;
- предвиждащи фиксирани плащания и мерки, свързани със схеми за плащания на площ;
- за инфраструктура, свързана с пътища и/или водопреносни и канализационни системи, когато не са част от по-голям проект или не са свързани с дейности, отговарящи на концепцията за интелигентни селища;
- за основни земеделски инвестиции, с изключение на такива, предвидени за социално земеделие и/или такива, свързани с колективни инвестиции;
- за изграждане/ремонт/реконструкция на места за настаняване;
- за напоителни инсталации;

- за закупуване на земя и сгради на стойност, надвишаваща стойността на данъчната оценка;
- за строителна техника, включително самоходни машини, когато проектът е свързан със земеделска дейност, включително животновъдни обекти и складове за съхранение на продукция;
- извършени преди подаване на проектното предложение, с изключение на общите разходи, свързани с основните разходи по проекта като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи, авторски права и строителен надзор.

За дейностите по управление, мониторинг и оценка на стратегиите за ВОМР и тяхното популяризиране, не са допустими разходи:

- за закупуване на техника или оборудване втора употреба;
- за застраховка на дълготрайни материални активи, които не са придобити със средства, отпуснати по настоящите Насоки или по мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г.;
- свързани с възнаграждения на персонала, които не са задължителни по силата на нормативен акт;
- за закупуване на земя и сгради;
- за данъци и данък добавена стойност (ДДС) с изключение на невъзстановим ДДС;
- за лихви, глоби и неустойки, такси по обслужване на заеми и разходи за съдебни разноски;
- за членски внос;
- свързани с договор за лизинг, като печалба за лизинговата компания, разходи по лихви за рефинансиране, оперативни и застрахователни разходи, разходи за неустойки и такси и други разходи, свързани с договора за лизинг;
- за трудови възнаграждения на повече от четирима служители в МИГ и надвишаващи 4 минимални работни заплати за страната на месец за позицията „изпълнителен директор“ и 3 за позицията „експерт“;
- за нощувки в страната, надвишаващи 120 лв. за един човек и разходи, надвишаващи определените в Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.);
- платени в брой, с изключение на разходите за командировки, за гориво за лек автомобил, за разходи, свързани с публични отношения, за разходи за участие на МИГ в дейности на Националната и на Европейската селска мрежа за развитие на селските райони, както и на Европейската ЛИДЕР асоциация и други асоциации на МИГ, разходи за комуникация и външни услуги – телефон, интернет, пощенски услуги, куриерски услуги, топло- и електроенергия, вода, както и разходи за техническо обслужване на автомобил и годишни винетни такси, такси за издаване на изискуеми документи и разходи за застрахователни премии, както и за опростени разходи съгласно чл. 83, ал. 1, букви "б", "в" и "г" от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година;

- дневни пари за командировки в чужбина, надвишаващи определените в Приложение № 2 на Наредбата за служебните командировки и специализациите в чужбина, приета с ПМС № 115 от 2004 г.;
 - за създаване на повече от една интернет страница за МИГ за периода на изпълнение на стратегията;
 - за закупуване на лек автомобил, извършени след 2026 г.;
 - за външни услуги и оценка на проекти, извършени от лица, участвали в комисия за избор на стратегии по СПРЗСР, в т. ч. когато такива лица са представители на или са експерти от юридически лица;
 - за възнаграждения и осигуровки за извършване на външни експертни услуги и оценка на проекти на служители в същата или в друга МИГ;
 - за възнаграждения и осигуровки за председател и секретар на Комисия за подбор на проектни предложения, когато същите са служители на МИГ;
 - за повече от 3 бр. проучвания и/или анализи за годишно;
 - разходи за информираност и публичност, които не отговарят на изискванията, посочени в Единния наръчник на бенефициента за прилагане на правилата за информация и комуникация 2021-2027 г., съгласно приложение № 1 от Националната комуникационна стратегия за програмен период 2021-2027 г.;
 - заявени за финансиране разходи в частта им, която надвишава определените референтни стойности когато има такива.
- За дейностите по сътрудничество и подготвителни дейности за него, не са допустими разходи за:
- разходи, за които е получено финансиране от националния бюджет или бюджета на Европейския съюз, в т.ч. по подмярка 19.4 „Текущи разходи и популяризиране на стратегия за Водено от общностите местно развитие“ от ПРСР 2014 – 2020 г.;
 - разходи за обикновена подмяна;
 - закупуване на животни;
 - закупуване на едногодишни растения;
 - закупуване на земя и сгради;
 - принос в натура;
 - разходи, платени в брой (с изключение на разходите за командировки, пощенски и куриерски услуги, такси за издаване на изискуеми документи и разходи за застрахователни премии), както и за опростени разходи съгласно чл. 83, ал. 1, букви
 - банкови такси;
 - заявени за финансиране разходи в частта им, която надвишава определените референтни стойности когато има такива;
 - възнаграждения, свързани с координация на дейностите, надвишаващи 10 на сто от стойността на допустимите разходи за всяка МИГ, партньор по проекта;
 - разходи, платени преди подаване на заявление за планирани дейности за сътрудничество и след крайния срок за тяхното извършване;
 - разходи за закупуване на транспортни средства;
 - разходи за изграждане и ремонт на места за настаняване;

- разходи за информираност и публичност, които не отговарят на изискванията, посочени в Единния наръчник на бенефициента за прилагане на правилата за информация и комуникация 2021-2027 г., съгласно приложение № 1 от Националната комуникационна стратегия за програмен период 2021-2027 г.;
 - разходи за пътни, дневни и квартирни, извършени в полза на партньор/и по дейностите за сътрудничество;
 - разходи за командировки, надвишаващи стойностите, определени в Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.) и Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина, приета с Постановление № 115 на Министерския съвет от 2004 г. (Обн., ДВ, бр. 50 от 2004 г.);
 - дневни пари за командировки в чужбина, надвишаващи определените в Приложение № 2 на Наредбата за служебните командировки и специализациите в чужбина, приета с ПМС № 115 от 2004 г.;
 - за нощувки в страната, надвишаващи 120 лв. за един човек и разходи, надвишаващи определените в Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.).
- За стратегията за ВОМР на МИГ „Девин-Смолян“ се прилагат условията на Регламент (ЕС) 2022/2472 на комисията от 14 декември 2022 година относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз и Регламент (ЕС) 2021/1237 на Комисията от 23 юли 2021 година за изменение на Регламент (ЕС) № 651/2014 за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора (текст от значение за ЕИП) е Регламент (ЕС) 2023/2831 от 13 декември 2023 г.
- Членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз не се прилагат при изпълнение на проект, финансиран изцяло или частично от ЕЗФРСР, включващ само нестопански (неикономически) дейности и изпълняван от лице, регистрирано по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел или по Закона за народните читалища или от община, или от музей или културна организация по смисъла на Закона за закрила и развитие на културата, както и от Светия синод на Българската православна църква или централните ръководства на другите регистрирани вероизповедания.

Мерки и дейности, финансирани от ЕЗФРСР:

Мярка 1. „Инвестиции в земеделските стопанства на територията на МИГ „Девин-Смолян“

1.1. Описание на целите на мярката

- подпомагане на модернизирането на селското стопанство на територията на МИГ и въвеждането на иновации в него;
- подпомагане на производството на конкурентоспособна качествена и екологична местна селскостопанска продукция.

Дейностите по мярката се прилагат на цялата територия на МИГ „Девин – Смолян“.

1.2. Допустими кандидати

За подпомагане могат да кандидатстват лица, които към датата на подаване на заявлението за подпомагане са:

1. земеделски стопани:

- физически лица или;
- юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите, Закона за вероизповеданията или създадени по Закона за Селскостопанската академия.

Ако са съществуващи земеделските стопани следва да са регистрирани като такива по Закона за подпомагане на земеделските производители от най – малко 12 месеца преди кандидатстването за подпомагане и да не са прекратявали своята дейност в този период.

2. две или повече физически или юридически лица, които са регистрирали законно установена структура по реда на Търговския закон, Закона за кооперациите или по Закона за задълженията и договорите, която се създава за съвместно закупуване и ползване на материални активи за земеделски дейности в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) 2021/2115, които кандидатстват за колективни инвестиции.

3. групи и организации на производители, признати като група или организация на производители, в съответствие с националното и/или европейското законодателство за организации на производители.

Кандидатите трябва да имат разработен бизнес план за дейностите в земеделското стопанство и доказващ подобряване на дейността на земеделското стопанство чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности

Земеделските стопани със земеделски стопанства, за които е приложимо трябва да отговарят на изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност.

1.3. Допустими дейности

Дейностите, допустими за подпомагане трябва да са свързани с производството на селскостопански продукти, включени в приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз или памук, с изключение на риба и рибни продукти.

Допустимите за подпомагане дейности в рамките на мярката, могат да включват материални и нематериални инвестиции. Подкрепа се предоставя за материални и нематериални инвестиции в новосъздадени и съществуващи земеделските стопанства за покриване нуждите на същите, съобразени с техният капацитет.

Подкрепата ще бъде насочена към следните:

- Дейности съгласно Раздел 13.3 „Видове допустими дейности по мерките от стратегиите за ВОМР“, т. 13.3.1 от Условието за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001;

- Инвестиции за модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/, свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда;

- Инвестиции за постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността приложими за съответните стопанства. Финансова помощ за инвестиции за постигане на съответствие с нововъведени стандарти на Съюза ще се предоставя, като с цел съобразяване с тези изисквания

подпомагането може да бъде предоставено в рамките на 24 месеца от датата, на която изискванията стават задължителни за земеделските стопанства;

- Инвестиции пряко свързани с подобряване на енергийната ефективност на стопанствата;
- Инвестиции за съхранение на земеделската продукция с цел запазване качеството на продукцията;
- Инвестиции в изграждане/реконструкция/закупуване на машини и съоръжения за опазване на околната среда, включително за съхранение на оборска тор;
- Инвестиции в недвижима собственост, свързана с дейността на земеделските стопанства;
- Инвестиции за създаване и/или презасаждање на трайни насаждения, десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед и бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия;
- Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление за нуждите на земеделските стопанства. Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници.
- Инвестиции, насочени към надвишаване на изискванията за хуманно отношение към животните и повишаване на биосигурността.

Не е допустима подкрепата за дейности, финансирани от ЕЗФРСР, свързани с извършването на основни земеделски инвестиции с изключение на такива, предвидени за социално земеделие и/или такива, свързани с колективни инвестиции съгласно Условията за кандидатстване.

Не се предоставя подпомагане за дейности и инвестиции, които биха навредили на околната среда.

Инвестициите, включени в проектното предложение, трябва да са придружени от документ от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ/БД), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

Материалните и нематериалните инвестиции включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план.

1.4. Допустими разходи

По мярката са допустими следните разходи:

- съгласно Раздел 14.1. „Разходи, допустими за финансиране“, т. 14.1.1 от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001;
- разходи за инвестиции за модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/, свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда;
- разходи за инвестиции за постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността приложими за съответните стопанства. Финансова помощ за инвестиции за постигане на съответствие с нововъведени стандарти на Съюза ще се предоставя, като с цел съобразяване с

тези изисквания подпомагането може да бъде предоставено в рамките на 24 месеца от датата, на която изискванията стават задължителни за земеделските стопанства;

- разходи за инвестиции, пряко свързани с подобряване на енергийната ефективност на стопанствата;
- разходи за инвестиции за съхранение на земеделската продукция с цел запазване качеството на продукцията;
- разходи за инвестиции в изграждане/реконструкция/закупуване на машини и съоръжения за опазване на околната среда, включително за съхранение на оборска тор;
- разходи за инвестиции в недвижима собственост, свързана с дейността на земеделските стопанства;
- разходи за инвестиции за създаване и/или презасаждање на трайни насаждения, десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед и бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия;
- разходи за инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление за нуждите на земеделските стопанства. Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници.
- разходи за инвестиции, насочени към надвишаване на изискванията за хуманно отношение към животните и повишаване на биосигурността.

По мярката са допустими и общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа устойчивост на проектното предложение и правни услуги, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение.

1.5. Финансови параметри за проектите - минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект

Минимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 2 500 евро;

Максимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 100 000 евро;

Максимален размер на безвъзмездната финансова помощ един проект – левовата равностойност на 60 000 евро.

1.6. Интензитет на финансовата помощ

Максималните нива на подпомагане не може да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115.

Финансовата помощ по мярката е в размер на 50 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Финансовата помощ може да се увеличи с 10 % за проектни предложения, свързани с колективни инвестиции или социално земеделие.

Финансовата помощ може да се увеличи с 10 % за проектни предложения, подадени от млади земеделски стопани на възраст до 40 г. включително.

Максималното комбинирано подпомагане за един проект на индивидуален бенефициент е 60 % от общия размер на допустимите разходи.

Максималното комбинирано подпомагане за проекти за колективни инвестиции е 60 % от общия размер на допустимите разходи.

1.7. Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение

- Проектното предложение е свързано с инвестиции в сектор животновъдство – 10 т.
 - Проектното предложение е подадено от млад земеделски стопанин на възраст до 40 г. включително – 10 т.
 - Проектното предложение е подадено от жена – 10 т.
 - Проектното предложение предвижда въвеждането на иновация – 10 т.
 - Проектното предложение предвижда модернизация на извършваната дейност от стопанството – 10 т.
 - Проектното предложение включва дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление – 10 т.
 - Проектното предложение включва дейности, насочени към надвишаване на изискванията за хуманно отношение към животните и повишаване на биосигурността – 10 т.
 - Проектното предложение е за колективни инвестиции – 10 т.
 - Проектното предложение предвижда разкриването на до 2 работни места вкл. – 10 т.
 - Проектното предложение предвижда разкриването на над 2 работни места – 40 т.
- Минимален праг за одобрение на проектно предложение – 20 т.

Мярка 2: „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти на територията на МИГ „Девин-Смолян“

2.1. Описание на целите на мярката

- получаване на добавена стойност за земеделските стопани да добавят стойност, чрез подкрепа за преработката и маркетинга на произведените в стопанствата им селскостопански продукти;

- използване на потенциала на територията чрез модернизация и въвеждането на иновации в производството на висококачествена, екологично чиста продукция – мляко (краве, овче и козе), месо, вълна, яйца и мед и за тяхната преработка в продукти с висока добавена стойност.

Дейностите по мярката се прилагат на цялата територия на МИГ „Девин – Смолян“.

2.2. Допустими кандидати

Кандидатите преработватели на селскостопански продукти, допустими за подпомагане трябва да отговарят и на следните условия:

- да са физически или юридически лица регистрирани по Търговския закон, Закона за кооперациите или други създадени в съответствие със специализирано национално законодателство;

- да са микро, малки или средни предприятия, дефинирани съгласно Закона за малките и средните предприятия;

- за микро, малки и следни предприятия - да осъществяват дейност по преработка на селскостопански продукти съгласно Закона за храните* /*ако закона е приложим за съответната дейност/ от най-малко 24 месеца без прекъсване преди подаване на проектното предложение;

- да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти и доказващ подобряване на дейността на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности.

Кандидатите групи/организации на производители, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

- да са признати от министъра на земеделието и храните;
- да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти произведени от членовете на групата/организацията на производители.

Кандидатите земеделски стопани, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

- да са физически лица регистрирани по Търговския закон или;
- да са юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите;
- земеделските стопани следва да са регистрирани по Закона за подпомагане на земеделските производители от най-малко 12 месеца преди кандидатстването за подпомагане и да не са прекратявали своята дейност в този период;
- да имат разработен бизнес план за дейностите по преработка на селскостопански продукти и доказващ подобряване на дейността на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности;

2.3. Допустими дейности

Дейностите по тази мярка са свързани с преработката на суровини, получени при първичното селскостопанско производство и са естествено допълнение към дейностите по мярка 1 „Инвестиции в земеделските стопанства на територията на МИГ „Девин-Смолян“.

Подпомагане ще се предоставя в рамките на следните производствени сектори свързани с преработката и/или маркетинг /предлагането на пазара на продукти/, описани в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз и памук:

- Мляко и млечни продукти, включително яйца от птици;
- Месо и месни продукти;
- Плодове и зеленчуци, включително гъби;
- Пчелен мед;
- Зърнени, мелничарски и нишестени продукти;
- Растителни и животински масла и мазнини;
- Технически и медицински култури, включително маслодайна роза и билки;
- Готови храни за селскостопански животни;
- Гроздова мъст, вино и оцет.

Съответствието на проектните предложения със секторите се определя въз основа на селскостопанските продукти, за чиято преработка и/или маркетинг се кандидатства, както и получените крайни продукти.

Инвестициите допустими за подпомагане в рамките на интервенцията трябва са свързани с преработката или маркетинг на селскостопански продукти включени в приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз или памук, с изключение на риба и рибни продукти.

Допустимите за подпомагане дейности в рамките на интервенцията, могат да включват материални и нематериални инвестиции.

Продуктите от допустимите за финансова помощ сектори, за чиято преработка и/или маркетинг се кандидатства, трябва да са описани в приложение № I по чл. 38 от ДФЕС.

Резултатът от преработката на селскостопански продукти може да бъде продукт, който не е включен в обхвата на приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз, като проектното предложение трябва да е в съответствие с избрания режим за прилагане на държавна помощ по интервенцията.

Инвестициите, включени в проектното предложение, трябва да са придружени от решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда/решение по оценка на въздействие върху околната среда/решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка/становище по екологична оценка/решение за преценка на вероятната степен на значително отрицателно въздействие/решение по оценка за съвместимостта/писмо/разрешително от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

Материалните и нематериалните инвестиции, включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите по преработка на селскостопански продукти, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план.

Допустими дейности:

- Дейности съгласно Раздел 13.3 „Видове допустими дейности по мерките от стратегиите за ВОМР“, т. 13.3.1 от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001;

- Инвестиции в процеси и технологии за производство на продукти, включително такива свързани с къси вериги на доставка;

- Инвестиции, свързани с изграждане, придобиване и модернизиране на сгради и други недвижими активи необходими за производството и маркетинга;

- Инвестиции в инсталиране на нови машини и оборудване за подобряване на производствения процес и маркетинга;

- Инвестиции в активи за съхранение, преработка, пакетиране, охлаждане, замразяване и сушене с цел запазване качеството на продукцията и суровината;

- Инвестиции в специализирани транспортни средства за превоз на суровини и/или готова продукция, включително хладилни транспортни средства;

- Инвестиции свързани с внедряването на системи за управление на качеството;

- Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено

потребление. Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници;

- Инвестиции за постигане съответствие със стандартите на Общността, включително пречиствателни съоръжения;

- Инвестиции в софтуер, свързан с преработвателната дейност на кандидата, включително чрез финансов лизинг;

- Инвестиции в оборудване на съоръжения за съхраняване или оползотворяване на различни отпадъчни суровини от селскостопански продукти получени в резултат на извършваната преработка;

- Инвестиции в оборудване на съоръжения за съхраняване на отпадни води, включително инсталации за пречистване на отпадъчни води в преработката и маркетинга.

Финансова помощ не се предоставя за дейности и разходи, включени в интервенции I.Д.2 „Инвестиции в лозаро-винарския сектор“ и I.Д.5 „Инвестиции в екологични съоръжения“ на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони. Групи и организации на производители няма да бъдат подпомагани по мярката за дейности, включени за подпомагане в техните Оперативни програми, свързани с преработка на селскостопански продукти.

2.4. Допустими разходи

По мярката са допустими:

- разходи съгласно Раздел 14.1. „Разходи, допустими за финансиране“, т. 14.1.1 от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001;

- разходи за инвестиции в процеси и технологии за производство на продукти, включително такива свързани с къси вериги на доставка;

- разходи за инвестиции, свързани с изграждане, придобиване и модернизиране на сгради и други недвижими активи необходими за производството и маркетинга;

- разходи за инвестиции в инсталиране на нови машини и оборудване за подобряване на производствения процес и маркетинга;

- разходи за инвестиции в активи за съхранение, преработка, пакетиране, охлаждане, замразяване и сушене с цел запазване качеството на продукцията и суровината;

- разходи за инвестиции в специализирани транспортни средства за превоз на суровини и/или готова продукция, включително хладилни транспортни средства;

- разходи за инвестиции свързани с внедряването на системи за управление на качеството;

- разходи за инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление. Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници;

- разходи за инвестиции за постигане съответствие със стандартите на Общността, включително пречиствателни съоръжения;

- разходи за инвестиции в софтуер, свързан с преработвателната дейност на кандидата, включително чрез финансов лизинг;

- разходи за инвестиции в оборудване на съоръжения за съхраняване или оползотворяване на различни отпадъчни суровини от селскостопански продукти получени в резултат на извършваната преработка;

- разходи за инвестиции в оборудване на съоръжения за съхраняване на отпадни води, включително инсталации за пречистване на отпадъчни води в преработката и маркетинга.

Допустимо е извършването на общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа устойчивост на проектното предложение и правни услуги, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение.

2.5. Финансови параметри за проектните предложения – минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект

- Минимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 2 500 евро;

- Максимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 100 000 евро;

- Максимален размер на безвъзмездната финансова помощ един проект – левовата равностойност на 60 000 евро.

2.6. Интензитет на финансовата помощ

Максималните нива на подпомагане не могат да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115.

Финансовата помощ по мярката е в размер на 50 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Финансовата помощ може да се увеличи с 10% за проектни предложения, подадени от млади земеделски стопани на възраст до 40 г. включително или жени.

Максималното комбинирано подпомагане за един проект на индивидуален бенефициент е 60 % от общия размер на допустимите разходи.

2.7. Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение

- Проектното предложение е насочено към въвеждането на модернизация или иновация в производствения процес на предприятие от хранително-вкусовата промишленост – 10 т.

- Проектното предложение включва дейности за преработка на местни суровини (над 50% от суровините са от територията на МИГ „Девин – Смолян“) – 20 т.

- Проектното предложение за преработка на биолгични продукти – 10 т.

- Проектното предложение е подадено от биологичен производител – 10 т.

- Проектното предложение включва дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление – 10 т.

- Проектното предложение е подадено от жена – 10 т.

- Проектното предложение е подадено от млад земеделски стопанин на възраст до 40 г. включително – 10 т.

- Проектното предложение предвижда разкриването на до 2 работни места включително – 10 т.
 - Проектното предложение предвижда разкриването на повече от 2 работни места – 40 т.
- Минимален праг за одобрение на проектно предложение – 30 т.

Мярка 3. „Инвестиции за неземеделски сектори на икономиката на територията на МИГ „Девин-Смолян“

3.1. Описание на целите на мярката

- развитие на неселскостопанските дейности, основани на икономическите характеристики и специфики на територията на територията на МИГ „Девин – Смолян“;
 - по-пълното оползотворяване на икономическия потенциал и повишаване на добавената стойност за икономиката на територията на МИГ „Девин – Смолян“ чрез подкрепа за модернизация и въвеждане на иновации в неселскостопански икономически дейности.
- Дейностите по мярката се прилагат на цялата територия на МИГ „Девин – Смолян“.

3.2. Допустими кандидати

Подпомагане в рамките на мярката получават земеделски стопани, микропредприятия и физически лица. В обхвата на интервенцията физическите лица са допустими за подпомагане само за инвестиции в неземеделски дейности, които са насочени към развитие на занаяти.

Земеделските стопани, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

- да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители от най-малко 12 месеца преди кандидатстването за подпомагане и да не са прекратявали своята дейност;
- да бъдат регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите.

Микропредприятията, допустими за подпомагане трябва да бъдат регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите.

Физическите лица, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

- да бъдат регистрирани по Закона за занаятите като упражняващи занаят/и след вписване в регистър БУЛСТАТ по реда на Закона за регистър БУЛСТАТ;
- да отговарят на определението за микропредприятие, съгласно дефиницията на ЗМСП.

3.3. Допустими дейности

Инвестициите допустими за подпомагане в рамките на мярката трябва да са свързани с развитие на услуги в различни сектори на икономиката и други производствени неземеделски дейности, производство на продукти, които не са включени в Приложение I от Договора за функциониране на Европейския съюз, както и дейности, които са насочени към развитие на занаяти.

Инвестициите, включени в проектното предложение трябва да са придружени от решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда/решение по оценка на въздействие върху околната среда/решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка/становище по екологична оценка/решение за преценка на вероятната степен на значително отрицателно

въздействие/решение по оценка за съвместимостта/писмо/разрешително от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

Материалните и нематериалните инвестиции включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план.

Бизнес планът трябва да показва подобряване на дейността на предприятието и да доказва икономическата жизнеспособност на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности.

Подкрепа в рамките на мярката се предоставя на територията на селските райони в страната в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) №2021/2115 само за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност.

Предоставя се подпомагане за инвестиции в неземеделски дейности:

- Неземеделски дейности съгласно Раздел 13.3 „Видове допустими дейности по мерките от стратегиите за ВОМР“, т. 13.3.1 от Условието за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001;
- Производство или продажба на продукти, които не са включени в Приложение 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (независимо от вложените продукти и материали);
- Развитие на услуги във всички сектори (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.);
- Производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление;
- Развитие на занаяти и други неземеделски дейности.

В рамките на мярката не се финансират дейности, които водят до осъществяване на селскостопанска дейност или резултата от дейността е продукт, включен в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз.

3.4. Допустими разходи

По мярката са допустими:

- разходи съгласно Раздел 14.1. „Разходи, допустими за финансиране“, т. 14.1.1 от Условието за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001;
- разходи, свързани с производството или продажба на продукти, които не са включени в Приложение 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (независимо от вложените продукти и материали);
- разходи, свързани с развитието на услуги във всички сектори (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.);
- разходи, свързани с производството на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление;
- разходи, свързани с развитието на занаяти и други неземеделски дейности.

Допустимо е извършването на общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа устойчивост на проектното предложение и правни услуги, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение.

3.5. Финансови параметри за проектите предложения – минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект

- Минимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 2 500 евро;
- Максимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 200 00 евро;
- Максимален размер на безвъзмездната финансова помощ за един проект – левовата равностойност на 120 000 евро.

3.6. Интензитет на финансовата помощ

Максималните нива на подпомагане не могат да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115.

Финансовата помощ по мярката е в размер на 50 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Финансовата помощ може да се увеличи с 10 % за проектни предложения, подадени от жени.

Максималното комбинирано подпомагане за един проект на индивидуален бенефициент е 60 % от общия размер на допустимите разходи.

3.7. Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение

- Проектното предложение включва производствени дейности, използващи местни суровини – 10 т.
- Проектното предложение включва дейност, свързани с производството на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление – 10 т.
- Проектното предложение предвижда модернизация на производството и/или въвеждането на иновации – 20 т.
- Проектното предложение е на кандидат, земеделски производител, кандидатстващи за помощ за неземеделски дейности – 10 т.
- Проектното предложение е подадено от жена – 10 т.
- Проектното предложение е подадени от физически лица, ЕТ и еднолични собственици на капитал на възраст между 18 и 40 години включително – 10 т.
- Проектното предложение предвижда разкриването на до 2 работни места включително – 10 т.
- Проектното предложение предвижда разкриването на повече от 2 работни места – 40 т.

Минимален праг за одобрение на проектно предложение – 20 т.

Мярка 4. „Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаб инфраструктура на територията на МИГ „Девин-Смолян“

4.1. Описание на целите мярката

- подобряване на условията на живот и отдых на територията на МИГ „Девин – Смолян“;
- подобряване на достъпността на градската среда за хора с увреждания.

Дейностите по мярката се прилагат на цялата територия на МИГ „Девин – Смолян“.

4.2. Допустими кандидати

Допустими кандидати за подпомагане по мярката са:

- община Девин;
- община Смолян.

4.3. Допустими дейности

Допустимите за финансиране дейности следва:

- да са в съответствие или да не противоречат на плановете за интегрирано развитие на община Девин и на община Смолян;

да са в съответствие или да не противоречат на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен район за планиране на Република България;

- да не оказват отрицателно въздействие върху околната среда съгласно разпоредбите на ЗООС;
- да се одобряват след произнасяне с акт на компетентните органи по околна среда по реда и условията на глава шеста от ЗООС и/или чл. 31 на ЗБР и при съобразяване с условията и мерките в съответния акт;
- да се изпълняват съгласно с препоръките от извършените оценки, както и условията и мерките в съответния административен акт на компетентния орган съгласно ЗООС, ЗЗТ и ЗБР и съответните им подзаконовни нормативни актове за тяхното прилагане (когато е приложимо);
- дейностите, свързани със строително-монтажни работи, следва да бъдат в съответствие с приложимото национално законодателство в сферата на устройството на територията, инвестиционното проектиране и строителството в Република България;
- да отговарят на изискванията на заповедите за определянето на местата по Натура 2000 и плановете за тяхното управление, а когато няма издадени заповеди дейността да е съгласувана с МОСВ, ЗЗТ, ЗБР и съответните им подзаконовни нормативни актове за тяхното прилагане;
- ако дейностите се извършват на терени, които подлежат на рекултивация съгласно чл. 11 ал. 1 от ЗОЗЗ, да се представи проект за рекултивация на нарушени терени или залесяване на териториите с подходящи растителни видове, когато националното законодателство изисква да се приложат тези мерки;
- в рамките на дейност „Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура“ кандидатите имат възможност да извършват допустимите инвестиции и в общинска образователна инфраструктура, която включва детска градина, основно или средно училище, и в паркове.

Не се подпомагат определени дейности, попадащи в обхвата на Програма „Развитие на регионите“ 2021 – 2027 г.

Не е допустимо включването на разходи за инфраструктура, свързани с пътища, водопреносни и канализационни системи, освен ако не са част от по-голям проект или не са свързани с дейности, отговарящи на концепцията за интелигентни селища.

Дейностите, допустими за финансиране са:

дейности съгласно Раздел 13.3 „Видове допустими дейности по мерките от стратегиите за BOMP“, т. 13.3.1 от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001;

- строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях;

- реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение;

- реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност, вкл. и дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствени нужди;

- изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности от общинско значение;

- изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура;

- реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот;

- изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на обществена туристическа инфраструктура;

дейности, свързани с подготовката за създаване на интелигентни селища, включително изготвянето на стратегия за създаване на такива селища на територията на МИГ „Девин – Смолян“.

4.4. Допустими разходи

По мярката са допустими следните разходи:

- разходи съгласно Раздел Раздел 14.1. „Разходи, допустими за финансиране“, т. 14.1.1 от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура №

разходи за строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях;

разходи за реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение;

разходи за реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност, вкл. и дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствени нужди;

разходи за изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности от общинско значение;

разходи за изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура;

разходи за реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот;

- разходи за изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на обществена туристическа инфраструктура;

разходи за изготвяне на стратегия за създаване на интелигентни селища на територията на МИГ.

Те включват разходи за извършване на проучвания и анализи на територията, разходи за възнаграждения на експерти, свързани с изготвяне на стратегията и разходи провеждане на информационни срещи и конференции за обсъждане на стратегията, за които при изпълнение на

проектите ще се прилагат определените стойности на съответните опростени разходи съгласно Приложение № 3 от Условията за изпълнение.

Допустими са и общи разходи свързани с проекта, извършени както в процеса на подготовка на проекта, така и по време на неговото изпълнение, например хонорари на архитекти, инженери, консултанти и др., като те не трябва да надхвърлят 12 на сто от сумата на инвестиционните разходи по проекта.

4.5. Финансови параметри за проектните предложения – минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект

- Минимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 2 500 евро;
- Максимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 200 000 евро;
- Максимален размер на безвъзмездната финансова помощ за един проект – левовата равностойност на 200 000 евро.

4.6. Интензитет на финансовата помощ

Максималните нива на подпомагане не могат да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115.

Финансовата помощ по мярката е в размер на 100 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

4.7. Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение

Проектното предложение предвижда дейности, резултатите от които ще се ползват от най-малко

Проектното предложение предвижда дейности, резултатите от които ще се ползват от най-малко

Проектното предложение предвижда дейности, резултатите от които ще се ползват от най-малко

- Проектното предложение включва дейности за подобрен достъп за хора с увреждания – 10 т.
 - Проектното предложение включва дейности, които ще се изпълняват извън общинските центрове – 10 т.
 - Проектното предложение включва дейности за подобряване на състоянието на обществена инфраструктура – 10 т.
 - Проектното предложение включва дейности за подобряване на енергийната ефективност на обществени сгради – 10 т.
 - Проектното предложение включва дейности, свързани с обществена туристическа инфраструктура – 10 т.
- Проектното предложение включва дейности, свързани със създаването на интелигентни селища –

Минимален праг за одобрение на проектно предложение – 40 т.

Мярка 5: „Сътрудничество и подготвителни дейности“

.1. Допустими дейности

По мярката са допустими дейности съгласно посочените в Раздел 13.3.10 от Условието за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура №

- Разработване на съвместен продукт/услуга/дейност, вкл. разходи за материални и нематериални активи;
- Извършване на изследвания, проучвания и анализи, директно свързани със съвместния продукт/услуга/дейност;
- Реализиране на промоционални и маркетингови кампании;
- Организиране на заседания, обучения, семинари, съвместни събития, срещи с потенциални партньори или партньори по проекта;
- Извършване на информационни кампании, включващи организиране на срещи, конференции, публикуване и излъчване в медиите;
- Дейности по координация (извършване на разходи за наемане на допълнителен персонал, пътни разходи, разходи за нощувки и храна, хонорари за експерти, разходи за превод, разходи за комуникация).

Дейностите за сътрудничество трябва да отговарят на следните условия за допустимост:

- да допринасят за развитието на територията на МИГ „Девин – Смолян“, чрез взаимодействие и реализиране на съвместни проекти;
- да са свързани и да водят до развитието на териториите, обхванати в конкретните стратегии на МИГ;
- да съответстват на и да допринасят за постигане целите и приоритетите на стратегиите за ВОМР на МИГ „Девин – Смолян“ и съответните местни инициативни групи и СПРЗСР;
- да се изпълняват съгласно сключено споразумение между най-малко двама партньори - МИГ „Девин – Смолян“ и МИГ от България и/или МИГ, изпълняващи стратегии за ВОМР от друга държава – членка от ЕС;
- в партньорството за дейностите по сътрудничество могат да участват и други юридически лица от страната и чужбина със собствен финансов принос.

.2. Допустими разходи

По мярката са допустими дейности съгласно посочените в Раздел 14.1.4 на Условието за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура №

- разработване на съвместен продукт/услуга/дейност, вкл. материални и нематериални инвестиции;
- строително-монтажни или строително-ремонтни работи на територията на партньорите от Република България;
- други материални и нематериални активи;
- изследвания и проучвания, директно свързани със сътрудничеството, включително за издаване на становища;
- възнаграждения за външни експерти – физически или юридически лица за изпълнение на дейности, включително за преводачи;
- възнаграждения, свързани с координацията на планираните дейности на служители на МИГ;

- промоционални и маркетингови кампании за съвместния продукт/услуга;
- организиране и провеждане на обучения, семинари, съвместни събития и партньорски срещи;
- информираност – създаване на интернет страница за проекта, публикации в регионални медии, информационни конференции;
- публичност – изготвяне и разпространение на информационни материали и осигуряване на публичност, в т.ч. информационни табели;
- командировки на служителите на МИГ, експерти по проекта, включително преводачи, членове на колективния управителен орган и членове на колективния върховен орган на МИГ, както и други участници от територията в дейности, свързани с изпълнението на проекта, съгласно Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.) и Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина, приета с Постановление № 115 на Министерския съвет от 2004 г. (Обн., ДВ, бр. 50 от 2004 г.);
- преводи (писмени и симултанти);
- пощенски и куриерски услуги;
- такси за издаване на документи, свързани с изпълнението на проекта.

.3. Общ размер на финансовата помощ по мярката

Общият размер на финансовата помощ по мярката е 490 000 лева.

Мярка 6: „Управление, мониторинг и оценката на стратегията и популяризирането ѝ на територията на МИГ „Девин-Смолян“

.1. Допустими дейности

Допустими са дейностите, посочени в Раздел 13.3.11 на Условието за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001.

Допустими са дейности за управление, мониторинг и оценка на стратегиите съгласно чл. 34, параграф 1, буква „в“ от Регламент (ЕС) 2021/1060, както и дейности, свързани с популяризирането на стратегиите за ВОМР. Подпомагането за дейностите по управление, мониторинг и оценка на стратегиите за ВОМР и тяхното популяризиране е в размер до 25 на сто от общия размер на публичния принос на ЕЗФРСР по стратегията.

Допустими за извършване са дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегии за ВОМР, включително улесняването на обмена между заинтересованите страни, съгласно одобрената стратегия.

Допустими за извършване са дейности по популяризиране на стратегии за ВОМР, съгласно одобрената стратегия.

.2. Допустими разходи

Допустими са разходите съгласно посочените в Раздел 14.1.2 на Условието за кандидатстване от Условието за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001.

За управление, мониторинг и оценка на стратегиите и тяхното популяризиране са допустими следните разходи:

1. Разходи за управление, мониторинг и оценка на стратегиите:

- разходи за заплати, както и задължителни по силата на нормативен акт разходи за социални и здравни осигуровки за персонала, обезщетения за временна неработоспособност и други, дължими от работодателя по силата на нормативен акт;
 - разходи за външни услуги, възнаграждения и осигуровки, дължими от МИГ на експерти (физически или юридически лица), свързани с прилагането на стратегията (оценители, консултанти, външни експерти, счетоводно обслужване);
 - непреки разходи:
 - а) за услуги, непряко свързани с прилагането на стратегията (правни, одиторски);
 - б) разходи за наем на офис;
 - в) разходи за комуникация и външни услуги (телефон, интернет, пощенски услуги, куриерски услуги, топло- и електроенергия, вода, охрана на офиса, електронен подпис, застраховане на дълготрайни материални активи по смисъла на чл. 50, т. 2 от Закона за корпоративното подоходно облагане, закупени със средства от настоящия или предходния програмен период по подхода BOMP);
 - г) разходи за закупуване на офис консумативи и канцеларски материали;
 - д) разходи за наем на лек автомобил с под 150 к.с. и с над 5+1 места за МИГ, които нямат закупен лек автомобил;
 - е) разходи за закупуване на гориво за лек автомобил;
 - ж) други непредвидени оперативни разходи.
 - разходи за командировки на екипа и членовете на колективния върховен орган на МИГ съгласно Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.) и Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина, приета с Постановление № 115 на Министерския съвет от 2004 г. (Обн., ДВ, бр. 50 от 2004 г.);
 - разходи за закупуване на офис оборудване, обзавеждане и софтуер;
 - разходи за закупуване на един лек автомобил с под 150 к.с. и с над 5+1 места, ако МИГ няма такъв или има закупен преди 2016 г.;
 - разходи за обучения на екипа и членовете на колективния върховен орган във връзка с прилагането на стратегията за местно развитие;
 - разходи, свързани с публични отношения (разходи за организиране на срещи на МИГ, разходи за работа в мрежа, участие на екипа и членовете на колективния върховен орган в срещи с други МИГ);
 - разходи за участие на МИГ в дейности на Националната и на Европейската селска мрежа за развитие на селските райони, както и на Европейската ЛИДЕР асоциация и други асоциации на МИГ;
 - финансови разходи, в т. ч. банкови такси за управление на една сметка и такси за издаване на изискуеми документи;
 - разходи за мониторинг и оценка на стратегията за BOMP.
2. Разходи за популяризиране на стратегията за BOMP:
- разходи за проучвания и анализи на съответната територия (териториални, икономически, социални и други анализи и проучвания);
 - разходи за популяризиране, информиране и публичност:
 - а) за създаване и поддръжка на интернет страница;

- б) за създаване и реализиране на публикации в печатни и електронни медии и излъчвания в радио- и телевизионни медии на покани за организирани събития и други, свързани с популяризиране дейността на МИГ;
- в) отпечатване на брошури, материали за обучение и други печатни материали, изработване на рекламни материали и други, свързани с популяризиране дейността на МИГ;
- г) преводи;
- д) изработка и монтаж на табели и билбордове за популяризиране на МИГ;
- е) свързани с изготвяне на материали, подпомагащи потенциалните получатели на финансова помощ при разработването на дейности и подготовката на заявления;
- ж) други разходи за популяризиране, информирание и публичност;
- разходи за организиране на обучения, семинари и информационни срещи за местни лидери и за уязвими групи и застрашени от бедност целеви групи, включително роми, свързани с подготовка, изпълнение и отчитане на проекти и други, свързани с популяризиране на стратегията за ВОМР и прилагане на подхода.

Изисквания по отношение на разходите за управление, мониторинг и оценка на СВОМР и нейното популяризиране:

- Разходите, предвидени за дейностите по управление, мониторинг и оценка на стратегиите за ВОМР и тяхното популяризиране не може да надвишават 25 на сто от общия размер на публичния принос на ЕЗФРСР по стратегията;
- Разходите за популяризиране на стратегията са най-малко 20 на сто от общия размер на разходите по мярката;
- Непреките разходи не надвишават 15 на сто от средствата по т. разходи за заплати, както и задължителни по силата на нормативен акт разходи за социални и здравни осигуровки за персонала, обезщетения за временна неработоспособност и други, дължими от работодателя по силата на нормативен акт;
- Средствата са планирани до 30 септември 2029 г., като за последната година са планирани най-малко 10 на сто от общия размер по мярката.

.3. Общ размер на финансовата помощ по мярката.

Общият размер на финансовата помощ по мярката е 1 450 000 лева.

6. Финансов план, включващ планираните средства от ЕЗФРСР:

Код на мярката	Име на мярката	Общо за периода на стратегията	
		лева	%
Мярка 1	Мярка 1: „Инвестиции в земеделските стопанства на територията на МИГ „Девин-Смолян“	400 000	6,82%
Мярка 2	Мярка 2: „Инвестиции за преработка на селскостопански продукти на територията на МИГ „Девин-Смолян“	300 000	5,12%

Мярка 3	Мярка 3: „Инвестиции за неземеделски сектори на икономиката на територията на МИГ „Девин-Смолян“	1 200 000	20,46%
Мярка 4	Мярка 4: „Инвестиции в основни услуги и дребна по мащаб инфраструктура на територията на МИГ „Девин-Смолян“	2 025 000	34,53%
Мярка 5	Мярка 5: „Сътрудничество и подготвителни дейности“	490 000	8,35%
Мярка 6	Мярка 6: „Управление, мониторинг и оценката на стратегията и популяризирането ѝ на територията на МИГ „Девин-Смолян“	1 450 000	24,72%
	ОБЩО СРЕДСТВА ЗА СТРАТЕГИЯТА ОТ ЕЗФРСР	5 865 000	100%

Финансовият план на стратегията за ВОМР на МИГ „Девин – Смолян“ е в съответствие с включените в нея мерки, основава се на потребностите и потенциала на територията и е съгласуван с местната общност.

Разпределението на средствата във финансовия план на стратегията е балансирано и гарантиращо многосекторно финансиране, което ще доведе до постигане на очакваните резултати от изпълнение на мерките. Разпределението на средствата във финансовия план е в съответствие с индикаторите за мониторинг и оценка на стратегията.

В хода на изготвяне на стратегията за ВОМР за територията на МИГ „Девин – Смолян“ бяха изготвени проучвания и анализи, от които се представи информация относно потенциала и нуждите на територията. Тази информация беше широко представена и дискутирана с местната общност, в следствие на което се взеха решения за балансирано разпределение на заявения финансов ресурс по направления и сектори.

За стопанския сектор на територията във финансовия план на стратегията са предвидени 1 900 000 лева или 32,40% (по мярка 1, мярка 2 и мярка 3).

Природно-климатичните особености на територията на МИГ „Девин - Смолян“ определят и характеристиките на селското стопанство, като те благоприятстват особено развитието на животновъдство, а растениевъдството е много по-слабо застъпено. Районът на местната група не се характеризира като особено подходящ за развитието на интензивно селско стопанство, тъй като част от площите са раздробени и не се ползват ефективно, но животновъдството би могло да се развива много по-сериозно и пазарно ориентирано. Основните отглеждани култури на територията са зърнено-бобови и трайни насаждения, а от животните, най-голям брой стопанства отглеждат говеда и крави, еднокопитни и овце. Предвид спецификите на територията на МИГ са определени и бюджетите на мярка 1 и мярка 2. Те се основават на потенциала на територията за проектни предложения, свързани с инвестиции в земеделските стопанства – регистриран е интерес за разширяване и водернизиране от няколко потенциални кандидати и свързани с инвестиции за преработка на селскостопански продукти – това е традиционен отрасъл с дълбоки корени на територията на МИГ и е регистриран интерес от преработвателите за участие с проекти към СВМР. Бюджетите на двете мерки са съобразени с потенциала на местната икономика и със становищата на местните жители, изразени на

проведените събития в процеса на изготвяне и съгласуване на СВОМР. По време на този процес най-голям интерес фокусира мярка 3, като голям брой от участниците в събитията изявиха готовност да кандидатстват с проекти към СВОМР. Този интерес беше отразен и в размера на предвидените инвестиции в стопанския сектор за неселскостопански дейности.

За общественния сектор на територията във финансовия план на стратегията са предвидени 2 025 000 лева или 34,53% (по мярка 4). Този размер на предвидените инвестиции в общественния сектор се основава на нуждите на територията относно подобряване на условията за живот. Тези нужди бяха изведени от направените проучвания и анализи на територията, включително от проведените анкети за съдържанието на СВОМР. Като най-важна и приоритетна задача от местните хора се поставя подобряването на инфраструктурата и на условията за живот. Това обстоятелство беше взето предвид при оформянето на бюджета по мярка 4, който беше съгласуван единодушно от всички участници в събитията по изготвяне и съгласуване на СВОМР.

За нестопанския сектор на територията във финансовия план на стратегията са предвидени 1 940 000 лева или 33,07% (по мярка 5 и мярка 6). Този размер на предвидените средства ще се използва за дейности по управление на МИГ и популяризиране на стратегията за ВОМР – за работа с местното население чрез информиране, обучение, консултации, включване в множество инициативи и събития, както и за реализирането на редица дейности за сътрудничество, които да спомогнат за развитието на територията на МИГ. Размерът на средствата е съгласуван с местните жители на събитията, проведени в процеса на изготвяне на стратегията за ВОМР. От страна на местната общност сътрудничеството се разглежда като възможност за обмяна на опит и информация с други МИГ, като по този начин на територията на МИГ „Девин – Смолян“ да бъдат изпълнени инициативи и създадени съвместни продукти, които да водят до нейното развитие. Местната общност възлага големи надежди на възможностите за сътрудничество и съгласува бюджета на мярка 5 в размер на 490 000 лева. Бюджетът на мярка 6 е съобразен с нормативните изисквания по отношение на тази мярка и с важността от нейното прилагане за изпълнението на СВОМР и за развитието на територията на МИГ „Девин – Смолян“.

7. Описание на уредбата за управление, мониторинг и оценка, която показва капацитета на местната инициативна група да изпълни стратегията: (не повече от 6 страници);

7.1. Организационна структура на МИГ:

- *Организационна структура/схема.*

7.2. Управление на МИГ:

- *Органи за управление и контрол;*

Управлението на МИГ „Девин-Смолян“ се осъществява от:

1. **Общо събрание (ОС)** - Колективен върховен орган (КВО) на Сдружението съгласно чл. 39, ал. 1 от ЗЮЛНЦ;
2. **Управителен съвет (УС)** - Колективен управителен орган;
3. **Председател на Управителния съвет;**
4. **Изпълнителен директор.**

Уредбата за управление на стратегията на МИГ „Девин – Смолян“ гарантира, че вземането на решения от органите на МИГ е прозрачно и в съответствие с принципите на подхода ВОР.

В общото събрание са представени повече от 50 на сто от населените места от територията, както и над 75 на сто от идентифицираните в проучванията и анализите на територията на МИГ заинтересовани страни. В общото събрание са включени представители на различни заинтересовани страни от местната общност, идентифицирани в

	анализа на стратегията за ВОМР за съответната територия, включително уязвими групи, малцинства и млади хора. В общото събрание е налице балансирано участие на жени и мъже от територията на МИГ. Нито един от секторите в общото събрание няма повече от 49% от правата на глас и не може да доминира процеса по вземане на решения. Общото събрание има следните правомощия: 1. Изменя и допълва Устава; 2. Взема решения относно дължимостта и размера на годишния членски внос или на имуществените вноски и определя начина на събирането му по предложение на УС; 3. Приема реда и правилата за извършване на общественополезна дейност и други вътрешни актове; 4. Взема решения за приемане, в случаите на чл.26, ал. (3) от Устава и за изключване на членове по предложение на УС или на член на Сдружението; 5. Избира и освобождава членовете на УС, избира и освобождава Председателя на УС измежду членовете на Сдружението; 6. По предложение на УС приема годишен бюджет на Сдружението, приема годишните отчети на УС за дейността му и годишния баланс на Сдружението; 7. Избира одитор и приема неговия доклад; 8. Взема решение за създаване на помощни органи на Сдружението; 9. Взема решения за преустройство, сливане с други сдружения с нестопанска цел или за прекратяването
--	---

	на Сдружението; 10. При прекратяване на Сдружението взема решение за начина за разпределянето на останалото след удовлетворяването на кредиторите имущество; 11. Взема решения за учредяване и участие в търговски дружества или юридически лица с нестопанска цел, за откриване и закриване на клонове по предложение на УС; 12. Отменя решенията на другите органи на Сдружението, които противоречат на закона, Устава или други вътрешни актове, регламентиращи дейността на Сдружението; 13. Разглежда и решава жалби против решенията на Управителния съвет. 14. Управителният съвет има следните правомощия: 1. Представява Сдружението, чрез своя Председател, както и определя обема на представителната власт на отделни негови членове; 2. Ръководи дейността на Сдружението между две Общи събрания; 3. Организира и осигурява изпълнението на решенията на ОС; 4. Разработва план за дейността и бюджета на Сдружението и ги предлага за гласуване от Общото събрание; 5. Подготвя проекти за решения на Общото събрание; 6. Подготвя проекти за вътрешно - устройствени актове на Сдружението; 7. Осигурява и се разпорежда с имуществото и финансовите средства на Сдружението; 8. По предложение на Председателя на УС, избира и освобождава
--	--

	Изпълнителния директор на Сдружението и определя обема на представителната му власт; 9. Назначава и освобождава лица от щатния и нещатния състав на Сдружението и определя възнагражденията им по предложение на Изпълнителния директор; 10. Ръководи и контролира дейността на обслужващите звена към Сдружението; 11. Отчита се за дейността си пред Общото събрание; 12. Изготвя предложения за формиране на парични фондове на Сдружението; 13. Определя реда и организира провеждането на дейността на Сдружението и носи отговорност за това; 14. Разглежда молби и взема решения за приемане на членовете на Сдружението, при условията на настоящия Устав. Дава предложение за изключване на членове на Сдружението, при условията на настоящия Устав; Управителният съвет има и следните специфични функции съгласно чл. 43 от Устава: 1. Приема дългосрочен план за организационното развитие на Сдружението, актуализира го ежегодно или при всяко подписване и/или преподписване на договор с финансиращи институции, ако е необходимо; 2. УС управлява бюджета на Сдружението чрез организиране на конкурси на база на приетата стратегия за BOMP на Сдружението и съобразени с изискванията на финансиращите институции; 3. Избира представители на
--	---

	Сдружението в национални и европейски мрежи на МИГ; 4. Приема правила за работата си във връзка с изпълнение на стратегията за ВОМР; 5. Делегира на експертни съвети и/или комисии правомощия по оценка на проектните предложения, финансирани от Сдружението по подхода ВОМР или други финансиращи програми; 6. Взема окончателни решения за финансиране на проекти по подхода ВОМР или други финансиращи програми. Нито един от секторите в управителния съвет няма повече от 49% от правата на глас и не може да доминира процеса по вземане на решения. Председателят на УС има следните правомощия: 1. Свиква и ръководи заседанията на Управителния съвет; 2. Организира дейността на Управителния съвет в съответствие с този устав и решенията на Общото събрание и Управителния съвет; 3. Организира изпълнението на решенията на Управителния съвет; 4. Организира, ръководи и контролира дейността на Сдружението между заседанията на Управителния съвет в съответствие с решенията на Общото събрание, решенията на Управителния съвет и съобразно устава. 5. Представява Сдружението пред държавни и общински органи, обществени организации, физически и юридически лица; 6. Сключва договори с други лица, организации и институции в страната и чужбина;
--	--

	7.Осигурява стопанисването и опазването на имуществото на Сдружението; 8. Подготвя и предлага проекти за решения на Управителния съвет; 9.Докладва незабавно на Управителния съвет за съществени обстоятелства, касаещи дейността на Сдружението; 10.Подписва договори за финансиране на проекти от страна на Сдружението с бенефициенти от местните общности по правилата и разпоредбите на финансиращи организации, включително с МЗХ по подхода BOMP; 11.Изпълнява други функции, които са му възложени от Управителния съвет; 12.Взима решения по всички текущи въпроси, които не са в компетентността на Общото събрание и Управителния съвет на Сдружението. 13.Председателят на Управителния съвет осъществява цялостното оперативно ръководство, носи материална отговорност за имуществото на Сдружението и се отчита за изпълнението на дейностите пред Управителния съвет. 14.За извършване на правни и фактически действия във връзка с дейността на Сдружението, Председателят на УС може да упълномощи Изпълнителния директор с нотариално заверено пълномощно, в което се определя изрично обемът на неговата представителна власт. Органите за управление и контрол гарантират, че вземането на решения от органите на МИГ е прозрачно и в съответствие с принципите на подхода BOMP. С разписаната уредба за управление на стратегията се гарантира, че вземането на решения от органите на МИГ е
--	--

	прозрачно и в съответствие с принципите на подхода BOMP.
- Описание на позициите и изискванията към изпълнителния директор и персонала.	Екипът на МИГ се състои от изпълнителен директор и двама експерти по прилагане на СВOMP, всички наети на пълен работен ден. Изпълнителният директор има следните правомощия: 1. Изпълнителният директор управлява програмната и финансовата дейност на Сдружението съобразно Устава, вътрешните правила и решенията на Управителния съвет; 2. Подготвя и внася в УС проекти за стратегия и бюджет, включително по подхода BOMP; 3. Предлага на УС вътрешните правила за работа на Сдружението и промени в тях; 4. Определя длъжностните характеристики, техническите задания и щатното разписание на служителите, експертите и другите сътрудници на Сдружението; 5. Предлага на УС за назначаване и освобождаване лица от щатния и нещатния състав на Сдружението и определя възнагражденията им; 6. Извършва и одобрява текущите разходи за дейността на Сдружението; 7. Сключва допустимите от закона договори, съгласно целите и дейността на Сдружението; 8. Изпълнява решенията на УС и Общото събрание; 9. Води книгите на Сдружението, книга на протоколите и книга на даренията и завещанията; 10. Изготвя и представя на Управителния съвет проект на годишен отчет за дейността и финансов отчет на Сдружението и годишен отчет за дейността си;

	11. Оказва съдействие на организациите, извършващи преглед на дейността на Сдружението; 12. Веднъж годишно осигурява извършването на проверка на дейността на Сдружението от лицензиран експерт-счетоводител, когато го изисква закона или по решение на УС; 13. Изготвя доклад за дейността на Сдружението в съответствие с чл. 40, ал.2 от ЗЮЛНЦ и публикува информация за дейността на Сдружението и осигурява вписването в централния регистър; 14. Участва в работата на УС с право на съвещателен глас; Изпълнителният директор отговаря на следните изисквания: 1. завършено висше образование, най-малко степен „магистър“; 2. трудов стаж и/или осигурителен стаж най-малко 5 години; 3. управленски опит най-малко две години или най-малко три години опит като експерт в МИГ/МИРГ по прилагане на стратегия за ВОМР; 4. опит в реализиране на проект, програма или стратегия със стойност над 100 хиляди лева, финансирани от ЕС или от други международни донори. МИГ ще назначи и двама експерти по прилагане на СВОМР. Експертите по прилагане на СВОМР имат следните основни задължения: 1. Поддържат деловодна система и архив, от които може да бъдат проследени актовете на органите на МИГ; 2. Подготвят покани за подбор на проекти;
--	---

	3. Подготвят за публикуване на електронната страница на МИГ указания и образци на документи за кандидатстване за всяка покана; 4. Приемат заявления за финансова помощ; 5. Подпомагат одобрените кандидати при подготовката на заявки за плащане до Разплащателната агенция и изготвяне на доклади за отчитане на изпълнението; 6. Създават и поддържат електронен регистър за постъпилите проекти по стратегията за ВОМР, в който се отразява състоянието и движението на всеки проект; 7. Осъществяват мониторинг на изпълнението на проектите и подпомагат методически получателите на финансова помощ; 8. Изготвят доклади, отчети, справки и други във връзка с изпълнението на стратегията за ВОМР; 9. Информират своевременно Изпълнителния директор за проблеми, възникнали при изпълнението на стратегията; 10. Въвеждат в ИСУН 2020 информация за проектите в съответствие с правилата на съответната програма; 11. Оказват съдействие на всички УО на програмите и методическа помощ на МИГ, участващи в изпълнението на ВОМР; 12. Изпълняват и други задачи, свързани с прилагането на подхода ВОМР и изпълнението на стратегиите, изисквани от Изпълнителния директор и управляващия орган на СПРЗСР, в рамките на своите компетенции във връзка с дейността на Сдружението.
--	---

	Експертите по прилагане на стратегията за ВОМР притежават следния опит: 1. завършено висше образование, най-малко степен „бакалавър“; 2. трудов стаж и/или осигурителен стаж най-малко две години.
7.3. Капацитет на местната инициативна група да изпълни стратегията за ВОМР:	
- Административен капацитет;	Сдружение Местна инициативна група „Девин-Смолян“ е юридическо лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност, създадено през 2016 г. Изпълнени са следните договори: Договор № РД 50-179/07.12.15г. за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по проект за подготвителни дейности по подмярка 19.1 “Помощ за подготвителни дейности“ на мярка 19 “Водено от общностите местно развитие“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014- 2020г., между Министерство на земеделието и храните, Държавен фонд „Земеделие“ и Сдружение „Девин – минало, настояще и бъдеще“, в резултатна което е създадено настоящата местна инициативна група. Договор № РД 50 – 93/24.03.2023Г. за изпълнение на проект за подготвителни дейности по подмярка 19.1. „Помощ за подготвителни дейности“ към мярка 19. „Водено от общностите местно развитие“ (ВОМР), дейности” към мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ (ВОМР), от Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г. (ПРСР), подкрепена от Европейския съюз чрез Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР).

	Екипът, който ще отговаря за прилагането на новата стратегия, притежава значителен опит в разработването и управлението на проекти по различни европейски програми, реализирани в България. Освен това, членовете на екипа демонстрират отлична компютърна грамотност и умения за работа в интернет среда, като за всички посочени компетенции са представени съответните удостоверителни документи.
- Материално – технически капацитет;	Местната инициативна група е осигурила самостоятелен офис, достъпен за хора с увреждания и трудно подвижни лица. Офисът на Сдружението се намира в сграда, частна общинска собственост разположена в централната част на гр. Смолян, с адрес: гр.Смолян, бул.“България“ №24. Тази локация е изключително комуникативна, осигурявайки лесен достъп както за служителите и партньорите на Сдружението, така и за външни посетители. Офисът е разположен на третия етаж на сградата и е със застроена площ 33,96 кв.м. Пространството е достатъчно просторно за да позволи оформянето на: • Работен кабинет за екипа на МИГ – В този кабинет работи основният екип на Местната инициативна група, включващ изпълнителен директор и двама

	експерти по прилагане на СВОМР. Помещението е оборудвано с необходимите средства за административна и експертна дейност, което осигурява благоприятна среда за ефективно изпълнение на проектните дейности. • Архивното пространство е предназначено за съхранение на документи, договори, проектна документация и друга съществена информация, свързана с дейността на Сдружението. Архивът е организиран по начин, който гарантира лесен достъп и поддържане на документацията в съответствие с нормативните изисквания. • На МИГ е предоставено отделно помещение за приемна за провеждане на срещи, обучения, консултации със заинтересовани лица на ет. 1 в същата сграда частна общинска собственост, със застроена площ 19,52 кв.м. Целта е приемната да бъде на по-достъпно и лесно за откриване място, така че да бъде в удобство на гражданите и заинтересованите страни. Офисът е изцяло достъпен за хора в неравностойно положение, като за целта е изградена рампа, съответстваща на всички нормативни изисквания за осигуряване на достъпна среда. Офисът разполага с цялостно офис оборудване и мебели, съответстващи на броя на наетите служители,
--	---

	необходими за осигуряване на нормален и продуктивен работен процес. Налични са: • Офис бюра и работни маси; • Ергономични столове, гарантиращи комфорт при продължителна работа; • Стелажи и шкафове за организирано съхранение на документи и материали; • Компютърна техника – 3 броя лаптопи; • Мултифункционални устройства включващи принтери, скенери и копирни машини; • Интернет връзка с висока скорост, осигуряваща ефективна комуникация и достъп до онлайн ресурси; • Телефони и други средства за връзка с партньори и институции. Тези условия осигуряват на служителите необходимата база за ефективно изпълнение на техните задължения, а на посетителите – комфортна и приветлива среда за срещи и дискусии. Офисът на Сдружението е функционално устроен и добре оборудван, като напълно отговаря на нуждите на екипа и на заинтересованите страни, свързани с дейността на МИГ. Интернет страницата на МИГ е: https://www.migds.eu/
- <i>Финансов капацитет;</i>	Местната инициативна група „Девин-Смолян“ има осигурен финансов ресурс в размер над 5% от сумата на финансовия ресурс за дейностите, свързани с управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране.
7.4. Описание на системата за мониторинг и оценка:	

Системата за мониторинг и оценка е ключов инструмент за ефективното управление и изпълнение на Стратегията за ВОМР на Местната инициативна група „Девин – Смолян“. Механизмът установява дали постигнатите резултати отговарят на целите на стратегията и доколко са необходими коригиращи действия. МИГ „Девин – Смолян“ носи основната отговорност за ефективното и ефикасно изпълнение на СВОМР. Тя изпълнява значителен брой функции, включително свързаните с мониторинга и оценката, като определя следните:

1. Цели на мониторинга и оценката:

- **Проследяване на напредъка** по изпълнението на стратегията;
- **Оценка на ефективността** и въздействието на предприетите мерки;
- **Подобряване на управлението** на местното развитие чрез информирани решения;
- **Гарантиране на прозрачност и отчетност** пред местната общност и финансиращите органи и прилагането на хоризонталните принципи на ЕС;

2. Индикатори за мониторинг и оценка, които са измерими, конкретни и съобразени с целите на СВОМР:

- **Икономически индикатори** – усвоени средства, съотношение на разходите спрямо бюджета, брой на подкрепени стратегии за „умни села“;
- **Процесни индикатори** – брой подадени и одобрени проекти, проведени консултации;
- **Социални индикатори** – брой лица, обхванати от проекти, свързани с подкрепа на дейности за социално включване, намаляваща безработица, брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности;
- **Резултатни индикатори** – нови работни места, подкрепени предприятия, дял от населението, ползващо се от подобрения достъп до услуги и/или подобрена инфраструктура;

3. Методи на събиране на данни

- Анкети и интервюта със заинтересованите страни /бенефициенти, местна общност/;
- Документален анализ на отчети, доклади и финансови документи;
- Наблюдения върху изпълнението на проекти, чрез посещение на място. Посещенията на място за наблюдение изпълнението на дейностите по проекта се извършват задължително при подготовката на заявки за междинно и окончателно плащане по проект, както и най-малко веднъж по време на изпълнението на проекта. Действията на екипа се обективират в протокол, който се прилага към досието на проекта. Попълва се и т. нар. Контролен лист.
- База данни и информационни системи за автоматизирано проследяване на напредъка. МИГ изготвя и поддържа актуална база данни, в която са отразени базови индикатори като: брой и стойност на подадените заявления, брой и стойност на одобрените заявления, брой и стойност на сключените договори, брой и стойност на подадените искания за плащане, брой и стойност на одобрени искания за плащане, брой и стойност на успешно приключените проекти и други;

4. Механизъм за мониторинг и оценка

Механизмът на вземане на решения и функционалността на Местната инициативна група „Девин – Смолян“ са ключови за ефективността на групата и изпълнението на СВОМР. На първо място това се гарантира от факта, че МИГ се състои от местни органи, заинтересовани страни и партньори, които работят заедно, за да подобрят социалното и икономическото развитие на местната общност.

4.1.Организационни дейности: МИГ предвижда да разработи **план за осъществяване на мониторинг за реализацията на стратегията**, включващ: показатели за крайния резултат, източници на данните, методите за събиране на данните, кой ще събира данните и с каква честота /отговорници и срокове/ и кой ще използва информацията. **Изпълнителния директор на МИГ** организира и контролира работата на екипа на МИГ. Той следи за осигуряването на актуална информация относно местните нужди и приоритети чрез изследвания, анкети, консултации с местната общност, срещи и анализ на текущото състояние, което дава постоянна информация и увереност за съответствие на идентифицираните нужди на населението със заложените цели и приоритети за развитието на региона. Местната инициативна група провежда недискриминационни и прозрачни процедури за подбор на проекти към стратегията за ВОМР, разработвайки насоки, определящи условията за кандидатстване и условията за изпълнение на одобрените проекти и ред за оценка на проектни предложения, които гарантират:

1. избягване на конфликт на интереси при подбора на проекти;
2. че вземането на решения не е контролирано от нито една от групите, представляващи конкретните заинтересовани страни;
3. че резултатите от подбора се документират.

МИГ ще извършва и редовни мониторингови посещения, според предварително **разработен план-график**. Те ще бъдат насочени към проследяване изпълнението на проектните дейности и качеството на услугите, потвърждаване, че услугата реално е била предоставена, инвестициите са били извършени, а правилата - спазени. Освен това мониторинговото посещение ще включва физическа проверка дали обектът на договора е наистина наличен, съгласно спецификациите на проекта, както и че е правилно отразен. Своите дейности екипът на МИГ, обективира в съставени протоколи за действително извършената работа. Екипът на МИГ поддържа база данни и актуална информация по отношение на напредъка по изпълнението на стратегията като редовно проследява заложените индикатори. Изпълнителния директор, като изпълнителен орган на МИГ отчита дейността на местната група пред Управителния съвет.

Председателят на УС назначава **Комисия за подбор на проектните предложения /КППП/**, която ще обсъжда и оценява проектните предложения /с изключение на проектни предложения, подадени от МИГ/ според тяхната жизнеспособност, въздействие и съответствие с целите на стратегията, съгласно определените изисквания за допустимост и условията на процедурата. Съставът на комисията гарантира пълна прозрачност и обективност в работата на КППП. Комисията се състои от председател и секретар – вътрешни експерти, без право на глас и нечетен брой редовни и резервни членове с право на глас. Не по-малко от 1/3 от членовете с право на глас на комисията са членове на колективния върховен орган на МИГ, а външните експерти-оценители - членове на комисията, се избират след провеждане на конкурс по Закона за обществените поръчки или от списъка по чл. 15 от Постановление № 23 на Министерския съвет от 2023 г., като следва да притежават необходимата квалификация и опит съобразно вида на оценяваните проекти и да не са участвали в оценка на стратегията за ВОМР. Отделно Местната инициативна група изпраща покана за участие на наблюдатели до УО на СПРЗСР при подбора на проекти. На базата на извършената оценка и обсъждане КППП

подготвя окончателния оценителен доклад до изпълнителния директор на ДФЗ, който се одобрява в 10 дневен срок от приключване на работата на комисията от УС.

МИГ „Девин- Смолян“ осигурява:

- Редовни доклади – МИГ изготвя тримесечни доклади за изпълнение на СВОМР и и годишен доклад за напредъка на изпълнението;
- Обществени обсъждания, срещи с местната общност и информационни събития;
- Обратна връзка към изпълнителите и корективни мерки при нужда;
- Осигуряване на публичност;

4.2.Участниците в процеса на вземане на решения:

Общото събрание: Одобрява Стратегията за Водено от общностите местно развитие на МИГ „Девин – Смолян“, вземе решения за предприемане на коригиращи действия.

Ръководен орган: Управителния съвет на МИГ, който взема стратегическите решения и управлява финансовите и административни въпроси. УС утвърждава условията за всяка процедура условия за кандидатстване с проектни предложения и Условия за изпълнение.

Партньори и заинтересовани страни: Представители на различни обществени, икономически и екологични сектори, които ще се включат в процеса на вземане на решения. Това са местните власти, бизнеси, НПО, земеделски производители и други, включително млади хора и представители на уязвими групи.

Консултативни органи: С решение на Общото събрание на МИГ, като върховен орган на местната група при необходимост ще бъдат създаден съвет от експерти, които предоставят съвети и препоръки за специфични проекти или програми, включително осъществяват контрол по изпълнение на СВОМР.

4.3.Роли, функции, отговорности и взаимовръзка между различните органи, участващи в мониторинга и оценката:

Общо събрание като орган, в който участват всички заинтересовани страни (местни власти, бизнеси, НПО, местни инициативи и др.) има стратегическо ръководство и взема важни решения относно насоките на стратегията - одобрява стратегията, основните решения за управление и развитие на МИГ.

Взаимовръзка с другите органи: Общото събрание задава приоритетите и посоката на работа на управляващия орган и контролния орган, при необходимост. То също така отговаря за оценката на работата на тези органи.

Управителен съвет - отговаря за оперативното управление на МИГ, управлението на ресурсите, координацията на дейностите и изпълнението на решенията на Общото събрание. Той включва представители на местните власти и други ключови заинтересовани страни, които ръководят и координират ежедневната работа по изпълнението на стратегията.

Взаимовръзка с другите органи: Управителният съвет изпълнява решенията на Общото събрание и предоставя редовни отчети за напредъка на изпълнението на СВОМР. В същото време, той координира работата с контролния орган.

Взаимовръзка с другите органи: Контролният орган е независим, но съществува тясна връзка с управляващия орган, като изисква регулярни доклади и информация за финансовото състояние и изпълнението на СВОМР. Резултатите проверките си докладва на Общото събрание.

Изпълнителен директор представлява администрацията на МИГ. Изпълнителният директор и екипът му се грижат за ежедневните оперативни задачи, събиране на данни и подготовка на документи. Координира всички дейности по изпълнение на СВОМР, събира данни, организира срещи и събития и осигурява комуникацията с партньорите и заинтересованите страни.

Взаимовръзка с другите органи: Изпълнителният директор докладва на Управителния съвет за напредъка на СВОМР и се консултира с Контролния орган за необходимостта от корекции и проверки. Той също така информира Общото събрание за резултатите от работата на МИГ.

5. Прозрачност и отчетност

Вземането на решения в МИГ е прозрачно, ефективно, включващо различни заинтересовани страни и в съответствие с принципите на подхода ВОМР. Общо събрание получава редовни отчети и резултати от работата на всички органи – УС, КС и Изпълнителен директор. Това гарантира, че всички участници в процеса са информирани за напредъка изпълнението на СВОМР и за възникнали проблеми, включително нуждата от коригиращи действия. Докладите за напредъка и отчетите за решенията се публикуват на официалната интернет страница на МИГ „Девин – Смолян“ и/или споделят на редовни събирания, за да се осигури публична отчетност.

6. Дейности за оценка изпълнението на СВОМР „Девин – Смолян“

Оценката на изпълнението на СВОМР „Девин – Смолян“ се извършва веднъж годишно в периода на изпълнение. Тя се възлага на външен независим изпълнител и включва описание на извършените дейности от МИГ, анализ на постигнатите резултати спрямо планираните, сравнение с предходни периоди на изпълнение /ако е приложимо/, изводи и препоръки за подобряване на стратегията. Тя ще идентифицира факторите, довели до успеха или неуспеха при изпълнението на Стратегията, включително възможността за устойчивост и идентифициране на добри практики.

7. Коригиращи действия и адаптация

Ако стратегията не постига очакваните резултати, ще се преразгледа подхода, направят корекции в заложените мерки, цели, приоритети, ще се направи преоценка на ресурсите и т.н. Обратната връзка от местната общност и заинтересованите страни е важен елемент за адаптиране на стратегията към променящите се условия. Решенията се вземат от Общото събрание по предложение на УС. Системата за мониторинг и оценка е разработена така, че да позволи на МИГ да управлява стратегията за водено от общностите местно развитие ефективно, да гарантира устойчивост на резултатите и да подобрява качеството на живот на населението от територията на МИГ „Девин – Смолян“.

Механизмът за мониторинг и оценка има за цел проследяването на изпълнението на всички основни параметри на стратегията – постигане на целите, приоритетите и индикаторите за резултат.

Стратегията за ВОМР е разработена за период до 31 декември 2027 г.

8. Описание на прилагането на хоризонталните принципи на ЕС съгласно чл. 9 от Регламент (ЕС) 2021/1060 при изпълнението на стратегията: (не повече от 2 страници)

Прилагането на хоризонталните принципи на ЕС в контекста на Стратегията за водено от общностите местно развитие (СВОМР) на МИГ „Девин – Смолян“ е от съществено значение за осигуряването на устойчиво и приобщаващо развитие. МИГ „Девин-Смолян“ гарантира

зачитането на основните права и спазването на Хартата на основните права на Европейския съюз съгласно чл. 9 на Регламент (ЕС) 2021/1060 при изпълнението на стратегията за ВОМР, а именно:

1. При изпълнението на СВОМР гарантира зачитането на основните права и спазването на Хартата на основните права на Европейския съюз.
 2. Равенството между мъжете и жените, интегрирането на принципа на равенство между половете и отчитането на социалните аспекти на пола се вземат под внимание и се насърчават през целия процес на подготовка, изпълнение, мониторинг, докладване и оценка на СВОМР.
 3. Няма да допуска дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация, по време на подготовката, изпълнението, мониторинга, докладването и оценката на СВОМР. По-специално достъпността за хората с увреждания се взема под внимание през целия процес на подготовка и изпълнение на СВОМР.
 4. Целите на СВОМР се преследват съобразно целта за насърчаване на устойчивото развитие, посочена в член 11 от ДФЕС, като се отчитат целите на ООН за устойчиво развитие, Парижкото споразумение и принципът за ненанасяне на значителни вреди.
- Целите на СВОМР се преследват при пълно зачитане на достиженията на правото на Съюза в областта на околната среда.

Приложение съгласно чл. 17, ал. 2 на ПМС 494/2024 г. за кандидатстване за допълващо финансиране по Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г.

Мярка „Внедряване на иновации в МСП на територията на местни инициативни групи (МИГ)“¹

Наименование на мярката²

Мярка „Внедряване на иновации в МСП на територията на МИГ „Девин – Смолян““

1. Описание на мярката (до половин страница)

1.1. Формулира се целта на мярката и какви са очакваните резултати и ползи за територията в изпълнение на мярката.

1.2. Анализ на нуждите и идентифицирани проблеми на територията, свързани с иновационната активност и внедряването на иновации в предприятията (посочват се спрямо обхвата на допустимите дейности за финансиране от програмата, описва се към какви местни специфики/проблеми е насочена мярката, какъв е ефектът от подкрепата за територията на МИГ – реферира се към страница от стратегията).

1.3. Описва се заявеното финансиране по ПКИП в обхвата на кои приоритети и специфични цели попада - принос към специфичните цели на програмата.

1.1. Цел на мярката и очаквани резултати:

Основната цел на мярката е осигуряване на инвестиции за модернизация на предприятията на територията на МИГ „Девин – Смолян“, както и внедряването на иновации в техните производства. В допълнение по мярката се цели оптимизация на производствата от гледна точка на използваните ресурси и въздействието на производствата върху околната среда. С подкрепата по мярката се цели преминаване към по-малко ресурсоемка икономика, която не оказва вредно влияние на околната среда и по този начин територията на МИГ ще остане привлекателна, както за живот, така и за други икономически дейности като различни видове туризъм, производство на биологични продукти и др.

Основни резултати от изпълнението на мярката са повишаване на конкурентоспособността и пазарния дял на промишлените предприятия от територията на МИГ и в същото време по-ефективни, но по-малко ресурсоемки производства,

1 При идентифицирани потребности за допълващо финансиране по ПКИП МИГ може да включи посочената мярка в Приложението съгласно чл. 17, ал. 2 на ПМС № 494/2024 г.

2 При описване на параметрите на мярката, моля, посочете глава, раздел, точка, страница от анализа/ите, както и относимите текстове в стратегията за местно развитие (където е приложимо).

ориентирани към опазване на околната среда.

1.2. Анализ на нуждите и идентифицирани проблеми на територията, свързани с иновационната активност и внедряването на иновации в предприятията:

Икономическото развитие на територията на Местна инициативна група „Девин - Смолян“ е много добро последните няколко години и показва едно много положително преодоляване на икономическата криза формирала се през 2020 г.

Структурообразуващите сектори за икономиката на местната група са: „Промисленост“, „Услуги“, „Хотелиерство и ресторантьорство“, „Селско, горско и рибно стопанство“.

През седемгодишния анализиран период (до края на 2023 г.), броят на нефинансовите предприятия като цяло, а и за по-голямата част от секторите сериозно се увеличава, най-вече през периода 2022-2023 г. Същата положителна тенденция важи и за всички основни икономически показатели на нефинансовите предприятия - произведена продукция, приходи от дейността, нетни приходи от продажби, разходи за дейността, печалби и заети и наети лица. Трайно намаляват безспирно само загубите от дейността на предприятията, което от своя страна се явява поредното положително явление за икономиката.

Промисленият сектор на територията на МИГ е един от структурообразуващите и от най-важните и доходоносни сектори, имащ огромен принос в нетните приходи и създаването на устойчива заетост на територията. Част от предприятията са с национално значение, което допълнително подобрява развитието на сектора. За продължаване на регистрираната тенденция е необходимо постоянно модернизиране на предприятията в промисления сектор, както и инвестирането във въвеждането на иновативни процеси, продукти, решения и др. в производствените процеси. По този начин ще се осигури постоянен бъдещ растеж на промислеността, което ще се отрази благоприятно на развитието на икономиката и повишаване на доходите на населението на територията на МИГ „Девин – Смолян“.

Икономическата ситуация на територията на МИГ „Девин – Смолян“ е представена в т.

3.1. „Описание на ситуацията на територията на МИГ към момента на кандидатстване“ на стратегията за ВОМР, т. 3.4 „Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите на територията на МИГ“ и в „Анализ на природно-географските, демографските, социално-икономическите, инфраструктурните, културно-историческите и други характеристики на територията на МИГ „Девин - Смолян““ – т. 5.3. „Индустриално развитие“ и т. 11. „Изводи и препоръки“.

1.3. Заявеното финансиране по ПКИП попада в обхвата на следните приоритети и специфични цели на ПКИП - принос към специфичните цели на програмата:

Заявеното финансиране по мярката попада в следните приоритети на ПКИП 2021 – 2027 г.:

- Приоритет 1 „Иновации и растеж“, Специфична цел „Развитие и засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на внедряването на модерни технологии“ и

- Приоритет 2 „Кръгова икономика“, Специфична цел „Насърчаване на прехода към

кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“.

2. Допустими дейности, конкретно необходими за реализация на мярката *(следва да съответстват на дейностите, описани в Указанията)*

По мярката са допустими следните видове дейности:

Дейност 1. Внедряване на продуктова иновация (стока или услуга) или иновация в бизнес процесите посредством придобиване на машини, съоръжения и оборудване, представляващи дълготрайни материални активи (ДМА).

Дейност 2. Внедряване на продуктова иновация (стока или услуга) или иновация в бизнес процесите посредством придобиване на специализиран софтуер (вкл. разработване), патенти, лицензи, „ноу хау“ и др., представляващи дълготрайни нематериални активи (ДНА).

При изпълнение на дейностите следва да се спазват хоризонталните принципи, заложи в чл. 9 на Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета:

- зачитането на основните права и спазването на Хартата на основните права на Европейския съюз;
- равенството между мъжете и жените, интегрирането на принципа на равенство между половете и отчитането на социалните аспекти на пола;
- недопускане на всякаква дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация;
- достъпност за хората с увреждания (вкл. спазване правата и принципите, заложи в Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания);
- целта за насърчаване на устойчивото развитие, посочена в член 11 от ДФЕС, като се отчитат целите на ООН за устойчиво развитие, Парижкото споразумение и принципа за „ненанасяне на значителни вреди“.

В съответствие с допустимите дейности се определят допустимите разходи на база на изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент № 2018/1046, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027.

В края на изпълнението на проектите следва да е налице внедрена в предприятието продуктова иновация (стока или услуга) или иновация в бизнес процесите, насочена към производство на стоки и предоставяне на услуги.

3. Допустими целеви групи, към които ще бъде насочено допълващото финансиране по ПКИП *(посочват се заинтересованите целеви групи на територията на МИГ).*

Основните целеви групи по линия на ПКИП са микро, малки и средни предприятия от територията на МИГ „Девин – Смолян“ съгласно Закона за малките и средните предприятия.

Допустимите кандидати следва да имат адресна регистрация, да извършват дейността си и да са заявили подкрепа за дейности, осъществявани на територията на МИГ

„Девин – Смолян“.

Кандидатите могат да развиват дейност в различни сектори на икономиката и трябва да отговарят на условията за бенефициент, определени в Закона за управление на средствата от европейските фондове при споделено управление и в приложимата подзаконова нормативна уредба.

С цел избягване на припокриването на интервенции между ПКИП и Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027 (СПРЗСР) по линия на допълващото финансиране на ПКИП няма да могат да получават подкрепа кандидати, които са:

- предприятия, кандидатстващи за финансиране на дейности за преработка и/или маркетинг на горски продукти;
- микропредприятия по смисъла на чл. 3-4 от ЗМСП, които имат седалище или клон със седалище на територията на селски район, и са заявили за подпомагане дейности по проекта, които ще се осъществяват в община на територията на селските райони в Република България. Списък на общините в обхвата на селските райони на Република България е посочен в Приложение № 2 към чл. 3, ал. 1, т. 3 на ПМС № 23/2023;
- предприятия, кандидатстващи за финансиране на икономически дейности, които съгласно КИД-2008 на НСИ попадат в сектор С - раздел 10 „Производство на хранителни продукти” и раздел 11 „Производство на напитки” и допустими за подпомагане по СПРЗСР;
- предприятия, кандидатстващи за финансиране на дейности, попадащи в обхвата на сектор риболов и сектора на рибарството и аквакултурите, които са целева група за подкрепа по Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури 2021-2027 г. (ПМДРА).

4. Размер на заявеното финансиране от МИГ и разпределение на средствата по приоритети/специфични цели *(посочва се: общият бюджет на мярката; разпределението на средствата по приоритети).*

4.1. Общ бюджет на мярката: 550 000 лева

4.2. Разпределение на средствата по приоритети:

Приоритет 1. „Иновации и растеж“ 275 000 лева.

Приоритет 2. „Кръгова икономика“ 275 000 лева.

ПРИЛОЖЕНИЕ

по чл. 17, ал. 2 от ПМС № 494/2024 г.
към Указания за предоставяне на
допълващо финансиране за изпълнение
на СВОМР от ПОС 2021-2027 г.

ДОПЪЛВАЩО ФИНАНСИРАНЕ ОТ ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА“ 2021-2027 г. КЪМ СТРАТЕГИЯ ЗА ВОМР на Местна инициативна група „Девин-Смолян“

Приложението се попълва към стратегията на МИГ в съответствие с представената стратегия за ВОМР за финансиране от ЕЗФРСР, изведените приоритети и цели за развитие на територията и утвърдените от Ръководителя на Управляващия орган на ПОС 2021-2027 г. Указания за предоставяне на допълващо финансиране за изпълнение на стратегиите по подхода ВОМР с ресурс от ПОС 2021-2027 г.

В стратегията може да се включи или само една или и двете допустими мерки по ПОС 2021-2027 г., една за приоритет „Отпадъци“ и една за приоритет „Биологично разнообразие“ от програмата, съобразно спецификата и нуждите на съответната местна общност, както следва:

- 1. Приоритет „Отпадъци“, специфична цел: „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“ – мярка „Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението“;*
- 2. Приоритет „Биологично разнообразие“, специфична цел: „Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване“ – мярка „Повишаване осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки планирани в стратегически и планови документи в сектор биоразнообразие“.*

Информацията се попълва поотделно за всяка отделна мярка.

- 1. Наименование на мярката:** „Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението“
- 2. Приоритет по ПОС 2021-2027 г.:** „Отпадъци“
- 3. Специфична цел от ПОС 2021-2027 г.:** „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“

4. Цел на мярката: *(представя се обосновка защо мярката е необходима за местната общност, към какви местни специфики/проблеми е насочена, какви са очакваните резултати и ползи за територията, както и ефектът от подкрепата за територията на МИГ, какъв е приносът ѝ за постигане на приоритетите/целите на стратегията и съответствието ѝ към одобрен общински/ регионален стратегически / програмен /планов документ. Ако обосновката се съдържа в анализа към стратегията или в самата стратегия, се указва документа, страницата, разделът, точката и т.н.);*

Мярката цели да се повиши информираността и да се насърчат устойчивите потребителски практики и поведението сред местната общност на територията на МИГ „Девин-Смолян“. Фокусът е съсредоточен върху кръговата икономика, намаляването на отпадъците и използването на ресурсите по ефективен начин. Предвидено е провеждането на информационни и образователни кампании, интерактивни събития, демонстрационни инициативи и разнообразни работилници. Чрез тях ще бъдат привлечени големи групи от заинтересовани страни.

Обосновка защо мярката е необходима за местната общност

На територията на МИГ „Девин-Смолян“ се генерират голямо количество промишлени и битови отпадъци. В същото време местната общност не е добре запозната със съвременните практики за управление на отпадъците и с принципите на кръговата икономика. Ефективното управление на отпадъците допълнително се затруднява поради особеностите на планинския релеф на територията, наличието на отдалечени населени места и трудния достъп до централните за рециклиране на отпадъци.

Голяма част от домакинствата и малките бизнеси не са добре запознати с алтернативните начини за намаляване на отпадъците, сред които: разделно събиране, компостиране, повторна употреба и др. Поради тази причина възможностите за превръщане на отпадъците в ресурс посредством прилагането на иновативни подходи остават неизползвани. Мярката е изключително необходима за формирането на екологично съзнание у населението и изграждането на култура за устойчиво потребление. Тя е от особена важност и за изграждането на партньорства между институциите, гражданските организации и местния бизнес.

Към какви местни специфики/проблеми е насочена

- ✓ Генерирането на голямо количество на битови отпадъци и ниското ниво на рециклиране на територията на МИГ „Девин-Смолян“;
- ✓ Слабата осведоменост на населението на територията на МИГ относно планирания модел за въвеждане на принципа „Плати колкото изхвърляш“;
- ✓ Ограниченият достъп до съвременни качествени решения относно управлението на отпадъците, особено в по-слабо населените региони;
- ✓ Недобрата осведоменост на населението и местния бизнес относно възможните начини за намаляване на количеството на отпадъците и оптимално използване на ресурсите;
- ✓ Липсата на разяснителни кампании и демонстрационни инициативи, свързани с темата за кръговата икономика;
- ✓ Увеличаване броя на нерегламентирани сметища на територията след прилагането на модела „Плати колкото изхвърляш“;
- ✓ Ниското участие на местната общност в инициативи, свързани с екологичната устойчивост и кръговата икономика.

Какви са очакваните резултати и ползи за територията

- ✓ Засилване на информираността на местното население относно устойчивото потребление и кръговата икономика посредством организиране на демонстрационни проекти, обучения и разяснителни кампании.
- ✓ Намаляване на количеството на генерираните битови и промишлени отпадъци на територията посредством по-качествено управление на процесите, в това число и рециклиране.
- ✓ Повишаване осведомеността на населението на територията на МИГ „Девин-Смолян“ модела за въвеждане на принципа „Плати колкото изхвърляш“.
- ✓ Повишаване на екологичната култура на местното население чрез образователни дейности и кампании за повишаване на осведомеността.
- ✓ Въвеждане на системи за мониторинг на отпадъците. Контрол върху нерегламентираното изхвърляне на отпадъци.
- ✓ Възможности за спазване на високите нива на йерархията за управление на битовите отпадъци. Следване на добрите практики и поведение за предотвратяване образуването на отпадъците, устойчиво потребление и кръгова икономика и др. за подобряване на управлението на битовите отпадъци.
- ✓ Изграждане на мрежа от „екологични посланици“ – посредством доброволци да се популяризират добрите практики в общността.
- ✓ Включване на местната общност и заинтересованите страни в различни разяснителни кампании и екологични инициативи.
- ✓ Благоприятстване създаването на социални предприятия с насоченост към повторна употреба и рециклиране на материали.

Ефект от подкрепата за територията на МИГ „Девин-Смолян“

- ✓ Засилване активността на жителите на територията на МИГ, местния бизнес и институциите в дейности по предотвратяване и управление на генерираните отпадъци.
- ✓ Създаване на по-добра социална среда чрез включване на населението в различни образователни и екологични инициативи.
- ✓ Увеличаване на знанията и компетенциите на населението по теми, които са свързани с добрите екологични практики, кръговата икономика и устойчивото потребление.
- ✓ По-добро състояние на околната среда, постигнато чрез по-качествено управление на ресурсите и по-малко замърсяване.

Мярката е насочена към изпълнение на специфичната цел от ПОС 2021-2027 г. за „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“. Допринася за изпълнението на местните стратегии за устойчиво развитие на община Девин и община Смолян. Подкрепя мерки за управление на отпадъците, за екологично образование и ангажиране на населението на територията на МИГ „Девин-Смолян“ в действия по опазване на околната среда. Мярката е в корелация със стратегиите за подобряване на качеството на живот и средата на местното население. Включването на местните институции, предприятия и училища в различни екологични инициативи ще подпомогне постигането на по-добра екологична култура у населението и ще насърчи по-качественото оползотворяване на отпадъците.

5. Целева група или групи: Населението от населените места и общините Девин и Смолян от територията на МИГ „Девин-Смолян“. *(представя се пояснение как са определени целевите групи, как са идентифицирани местните проблеми и потребности на тези групи, които мярката адресира)*

Как са определени целевите групи

Определянето на целевите групи се извърши на базата на подробен анализ на социално-икономическата структура на територията на МИГ „Девин-Смолян“. При определянето им се взеха предвид следните фактори:

- **Географска специфика на региона:** Особеностите на планинския терен на територията на МИГ затруднява в значителна степен достъпа до някои услуги, което забавя внедряването на съвременните практики за управление на отпадъците. По-големите разстояния между някои населени места изискват по-специално внимание при осъществяването на логистиката при разделното събиране и рециклирането на отпадъците.
- **Демографски характеристики на територията:** Населението в активна трудоспособна възраст проявява по-голям интерес към обучения и въвеждане на устойчиви практики в бизнес средата. За разлика от възрастните хора, които представляват по-голяма част от местното население и са по-слабо заинтересовани от въпросите на кръговата икономика.
- **Преглед на икономическите дейности в региона:** Икономиката на територията на МИГ „Девин-Смолян“ е представена от малки и средни предприятия предимно в сферата на дърводобива, туризма и хранително-вкусовата промишленост. Те генерират големи количества отпадъци и за съжаление в голямата си част не прилагат добри екологични практики за управление на отпадъците.
- **Анализ на предишни инициативи за екологична устойчивост:** В предишни екологични инициативи се е наблюдавала ниска ангажираност на населението. Поради това са необходими действия за повишаване на мотивацията на местното население и бизнеса към прилагане на добри практики за устойчиво потребление и кръгова икономика.

Установени проблеми и потребности

Въз основа на изготвените проучвания и анализи бяха установени следните ключови проблеми и потребности:

- **Ниска степен на информираност и осведоменост** сред населението на територията на МИГ „Девин-Смолян“ относно планираните на национално ниво модели (плати колкото изхвърляш), ползите от устойчивото потребление и практиките на кръговата икономика;
- **Липса на достатъчно информационни кампании и обучения**, свързани с устойчивото управление на отпадъците и кръговата икономика;
- **Затруднена достъпност до инфраструктура за разделно събиране и рециклиране** в по-малките, отдалечени и труднодостъпни населени места на територията;
- **Липса на подкрепа за бизнеса и практически обучения** при внедряване на устойчиви практики и екологични решения в производствените предприятия.
- **Слаба ангажираност на местното население** в инициативи, свързани с екологичната устойчивост и управлението на ресурсите.

Проблемите и потребностите на целевите групи бяха определени чрез:

- **Осъществяване на консултации с представители на местните власти:** Проведените срещи с представители на община Девин и община Смолян извадиха на преден план проблемите, свързани с липсата на достатъчно информационни кампании

и слабата информираност на гражданите по наболелите теми за устойчивото управление на отпадъците и ресурсите.

- **Организиране на информационни срещи по подхода:** В следствие на срещите, проведени с екологични организации, представители на бизнеса и местното население се очертаха предизвикателства, като: недостатъчни практически обучения на малките предприятия по внедряване на екологични решения и трудния достъп до инфраструктура за рециклиране в по-малките населени места на територията.
- **Провеждане на анкети и интервюта сред населението:** След осъществяването им се установи, че голяма част от местното население не е запозната как да намали отпадъците си или как да осъществява разделно събиране. Затова важен приоритет е провеждането на информационни кампании и практически обучения.
- **Анализ на проучена информация от общински планове за развитие и други стратегически документи:** Запознаването със стратегическите и програмните документи на община Девин и община Смолян показва, че въпреки заложените цели за екологично развитие, все още липсват достатъчно инициативи за пряко участие в устойчивите практики на населението и бизнеса на територията на МИГ. Документите подчертават нуждата от засилване на информираността и осведомеността сред населението и осъществяването на практически мерки в тази насока.

Как мярката адресира тези потребности

Мярката е насочена към засилване на информираността на населението относно устойчивото потребление, кръговата икономика и мониторинга на отпадъците, както и провеждането на информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението. Тя има следните основни цели:

- Провеждане на информационни кампании, съобразени с възрастовия състав и социалните групи на територията на МИГ „Девин-Смолян“;
- Организиране на различни демонстрации и практически обучения, свързани с ефективното управление на отпадъците и прилагането на принципите на кръговата икономика;
- Изготвяне на информационни материали и ресурси, които кореспондират с местните социални и културни особености.

6. Анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ (описват се конкретни местни специфики и обстоятелства, които обосновават необходимостта от изпълнение на мярката)

МИГ „Девин-Смолян“ обхваща територия със значителни природни богатства, много добро туристическо развитие и малък до среден бизнес, свързан с местното производство и услуги. Поради тези особености на територията, прилагането на мерки за устойчиво потребление, кръгова икономика и управление на отпадъците е от огромно значение за развитието на региона по устойчив начин.

Необходимост от прилагане на мярката се обуслава от следните характеристики

1. Туристическа индустрия

- Районът на МИГ „Девин-Смолян“ е много привлекателен за туристи, тъй като включва множество природни забележителности като Родопите, екопътеките, флората и фауната си и термалните извори. Увеличеният туристически поток води от

своя страна до по-високото генериране на отпадъци и натоварване на местните ресурси.

- Недобрата информираност сред посетителите и туристическите компании относно устойчивите практики допълнително задълбочава проблема.

2. Малък и среден бизнес

- На територията има множество семейни хотели, ресторанти и предприятия за производство на храни. За съжаление голяма част от тях не прилагат ефективни методи за управление на отпадъци или нямат внедрени устойчиви производствени практики.
- Засилването на осведомеността сред бизнеса би подпомогнало процеса на въвеждане на устойчиви решения, като разделно събиране на отпадъци, компостиране и повторна употреба.

3. Населението

- Населението е съставено предимно от възрастни хора и поради тази причина традиционните практики често не включват съвременни методи за управление на отпадъците и пестене на ресурси.
- Провеждането на разяснителни и демонстрационни кампании биха помогнали на домакинствата да осъзнаят плюсовете от рециклирането, компостирането и намаляването на употребата на еднократни пластмасови изделия.

4. Географско положение и местоположение

- Районът на МИГ „Девин-Смолян“ е изключително богат на защитени територии, природни паркове, а също така и на ендемични, редки и защитени видове, чиято екосистема е силно уязвима от замърсяването и неправилното управление на отпадъците.
- Неефективните практики за управление на отпадъци в планинските и горските райони водят до натрупване на замърсители и нанасят големи вреди на биоразнообразието на територията.

Конкретни местни специфики и обстоятелства

- **Силно изразено планинско земеделие:** Малките земеделски стопанства биха могли да преминат обученя относно устойчивите практики за управление на растителните отпадъци и компостирането.
- **Туризм в планинските и спа курорти:** Необходимост от насочване на туристическите оператори на територията към по-екологични практики. Такива биха били например въвеждането на система за управление на хранителните отпадъци и намаляването на употребата на пластмаса в курортните обекти.
- **Местно производство:** Производителите на млечни продукти, билкови чайове и различни занаятчийски изделия могат да бъдат поощрени да включат в производствата си рециклируеми или биоразградими опаковки.

Вземайки предвид описаните специфични особености на територията, голямата нужда от прилагане на мярката за повишаване на осведомеността в областта на устойчивото потребление и кръговата икономика е ясно обоснована. Провеждането на инициативи и кампании с насоченост към местния бизнес, туристическия сектор и населението биха допринели в огромна степен за опазването на природата, развитието на устойчиви практики и повишаване на качеството на живот в региона на МИГ „Девин-Смолян“.

7. **Допустими типове бенефициенти** Общини и Юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ). *(посочват се допустими бенефициенти за изпълнение на мярката и обосновка за избора им; при предвидено партньорство се представя пояснение защо същото е необходимо)*

Обосновка за избора на бенефициенти и необходимостта от партньорство между общини и ЮЛНЦ по мярката

1. Значение на устойчивото потребление и кръговата икономика

Устойчивото потребление и кръговата икономика са съществени елементи за осъществяване на екологичен баланс, оптимално използване на ресурсите и намаляване количеството на отпадъците. За постигането на реална промяна в поведението на населението и заинтересованите страни, е необходимо повишаване на информираността на населението и прилагането на добри практики посредством големи информационни и обучителни кампании.

2. Роля на общините като основен фактор за местно развитие

Общините са ключови институции на местно ниво, които:

- Имат централна роля в управлението на отпадъците, благоустройството и въвеждането на политики за устойчива среда.
- Разполагат с необходимия административен капацитет за организиране и осъществяване на кампании сред широката общественост.
- Имат пряк достъп до местното население и всички заинтересовани страни, вкл. образователните институции и бизнеса.

Участието на общините е от ключово значение за постигане на реално въздействие върху целевите групи, а също така и за разпространение на практиките на кръговата икономика.

3. Роля на ЮЛНЦ като катализатор за социална промяна

Юридическите лица с нестопанска цел имат голям опит в осъществяването на различни обучения, кампании и информационни срещи. Активно участват в обществения живот и са в тясно сътрудничество с различни социални и професионални групи.

Преимствата на ЮЛНЦ включват:

- Доверие от страна на местното население, особено в по-малките населени места, където имат голямо на обществено признание.
- Гъвкавост и иновативен подход в осъществяването на различни инициативи и кампании.
- Способност за привличане на признати експерти и включване на доброволци.

4. Значение на партньорството между общини и ЮЛНЦ

Партньорството между общините и ЮЛНЦ е изключително важно за постигане на максимална ефективност на дейностите по мярката, като съчетава силните им страни:

- **Общините** разполагат с административен капацитет, достъп до целевите групи и устойчивост на инициативите;

- **ЮЛНЦ** осигуряват подходящ експертен екип, прилагат иновативен подход и ангажират местните общности.

Сътрудничеството между тези два типа бенефициенти ще позволи:

- **По-висока ефективност и доверие** – чрез съчетаване на административния авторитет на общините Девин и Смолян и активната дейност на ЮЛНЦ на терен.
- **По-обхватно покритие на кампаниите** – посредством ангажиране на по-голям брой участници и провеждане на съвместни събития в различни населени места.
- **По-добра устойчивост на резултатите** – чрез прилагане на добрите практики в дългосрочните стратегии на общините Девин и Смолян в обхвата на ЮЛНЦ.

5. Практическо приложение на партньорството

Препоръчително е партньорствата да бъдат осъществени чрез:

- Изграждане на местни мрежи от заинтересовани страни, вкл. граждански организации, училища и местния бизнес.
- Съвместни работни групи за планиране и реализиране на кампаниите.
- Споделяне на експертиза и ресурси между общините и ЮЛНЦ.

Изборът на общини и ЮЛНЦ като допустими бенефициенти е стратегически обоснован, тъй като и двата типа организации могат да обединят своите капацитет и експертиза, за да постигнат трайно въздействие върху обществото. Партньорството между тях гарантира по-ефективно провеждане на различни информационни и разяснителни кампании и успешното прилагане на практики, свързани с устойчивото потребление и кръговата икономика.

Партньорството е задължително, когато бенефициент не е община Девин или община Смолян. В този случай партньорът трябва да е община, към чието население са насочени дейностите. Партньорът/партньорите трябва да отговарят на изискванията за допустими бенефициенти, описани по-долу. Партньорствата не е необходимо да бъдат регистрирани в съда, но правата и задълженията между страните по кандидатстване и изпълнение на мярката следва да бъдат уредени в споразумение.

Допустимите бенефициенти ЮЛНЦ следва да бъдат вписани в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел или създадени по реда на специален закон, и които като цел на организацията в устава/учредителния акт са разписали такива текстове, от които да е видно, че поне една от целите на организацията е свързана със защита/опазване на околната среда. Практически опит в областта на отпадъците, кръгова икономика, устойчиво развитие е предимство при оценяването.

Допустимите бенефициенти ЮЛНЦ следва да са регистрирани по съответния ред най-малко 12 месеца, предхождащи месеца, в който е подадено проектното предложение и да бъдат със седалище и адрес на управление на територията на МИГ, а когато ЮЛНЦ кандидатства чрез клон, същият следва да е със седалище и адрес на управление на територията на МИГ.

8. Допустими дейности (*представя се описание на допустимите дейности, обосновани спрямо спецификата на територията, на целевите групи и на техните потребности и необходими за реализацията на мярката*)

Допустими дейности по Приоритет 2:

- организиране и провеждане на събития (кръгли маси, работни срещи, представяне в медиите, пресконференции, брифинги, представяне на добри практики на място, информационни дни);
- разработване на информационни материали (плакати, брошури, листовки);
- външна реклама (рекламни пана, билбордове и др.);
- ролбанери;
- излъчвания в регионални радиостанции (рекламно-информационни спотове);
- излъчвания в регионални телевизионни канали;
- публикации на официалната интернет страница на бенефициента;
- онлайн публикации в регионални интернет медии и портали;
- публикации в социални медии;
- публикации в регионални печатни медии;
- разработване на онлайн информационни портали, предоставящи практическа информация за системата за управление на битовите отпадъци на ниво населено място/община/регион за управление на отпадъците; за практическите възможности за разделно събиране на отпадъци и за предотвратяване образуването на битови отпадъци, препоръчително с фокус върху биоразградимите отпадъци (в т.ч. хранителни и зелени), за повишаване на общественото самосъзнание за спазване на високите нива на йерархията за управление на битовите отпадъци, и др.
- рекламно-информационни материали (химикалки, тениски, шапки, еко-торбички и други подходящи според целевата група и посланието);
- алтернативни форми на включване на целевите групи в припознаването на темата и посланието – инсталации, перформанси, изложби, уъркшопи и други.

Описание на допустимите дейности, обосновани спрямо спецификата на територията, на целевите групи и на техните потребности и необходими за реализацията на мярка

1. Организиране и провеждане на събития

Провеждането на събития е от изключителна важност при ангажирането на целевите групи и засилването на осведомеността относно устойчивото потребление и управлението на отпадъците. Населението на територията на МИГ „Девин-Смолян“ е разпределено в по-малки населени места с активно действаща местна общност. Множеството събития ще осигурят директен контакт на населението и местния бизнес.

- **Работни срещи и кръгли маси** – Ще се организират с цел представяне на добри практики, обмяна на опит, дискутиране на конкретни местни предизвикателства по отношение на устойчивото потребление и кръговата икономика.
- **Информационни дни и демонстрации на добри практики на място** – Ще дадат възможност на населението на територията на МИГ „Девин-Смолян“ да се запознае с реални примери за устойчиви практики.
- **Брифинги, пресконференции и медийни представления** – Ще популяризират темата с помощта на медиите и ще осигурят широк отзвук сред населението.

Пример: На територията на община Девин би било много ефективно организирането и провеждането на демонстрационни събития в различни туристически обекти с цел популяризиране на екологично отговорните практики сред бизнеса в туристическия сектор.

2. Разработване на информационни материали

Информационните материали ще представят на населението практическа информация и основни послания по достъпен и разбираем начин. Ще бъдат съобразени със спецификата на територията на МИГ „Девин-Смолян“ – планински район с население, често разчитащо на директна комуникация и традиционни медии.

-Брошури, листовки и плакати – Адресирани до широк кръг от населението, те ще предоставят важна практическа информация за управление на отпадъците, разделното им събиране и намаляване на количеството на битовите отпадъци.

Пример: В заведения и туристически обекти може да се осигури разпространение на брошури с инструкции за предотвратяване на хранителните отпадъци и насърчаване на практики за компостиране.

3. Външна реклама

Външната реклама е изключително ефективно средство за достигане до по-широка публика. Имайки предвид особеностите на територията, а също и големия транзитен туристопоток, рекламните пана и билбордовете, поставени на ключови пътни артерии и на входовете на населените места ще осигурят висока видимост на посланията.

- Билбордове и рекламни пана – Ще имат за цел да популяризират основните принципи на кръговата икономика и устойчивото потребление.

Пример: Билбордове, поставени на входа на гр. Девин или на главни туристически маршрути могат успешно да акцентират върху значението на биоразградимите отпадъци и възможностите за управлението им.

4. Ролбанери

Те ще бъдат използвани по време на организирани събития, обучения и семинари и ще осигурят визуален акцент върху основните теми и послания.

-Ролбанерите ще съдържат практически препоръки за управление на битовите отпадъци, с акцент върху разделното им събиране и намаляването на количеството на хранителните отпадъци.

5. Излъчвания в регионални медии

Регионалните медии са основно средство за разпространение на информация на територията на МИГ „Девин-Смолян“. Радио и телевизионните канали имат много важна роля в информирането на местното население.

- Рекламно-информационните спотове в регионалните радиостанции и телевизионните канали ще достигнат до широката публика и особено до по-възрастните жители, които разчитат на традиционните медии.

6. Публикации в интернет и социални медии

Онлайн комуникацията ще бъде адресирана до по-младата аудитория и активните граждани. Този канал е ключов за разпространението на информация като се има предвид нарастващата дигитализация в района.

- **Публикации в социални медии** – Ще се използват за информиране за предстоящи актуални инициативи, насърчаване на участие в събития и популяризиране на добри практики.
- **Онлайн публикации в регионални новинарски портали** – Ще осигурят разпространение на информацията сред местните общности.

7. Разработване на онлайн информационни портали

Създаването на информационен портал ще даде възможност за дългосрочен достъп до информация за жителите на територията на МИГ „Девин-Смолян“. Той ще включва:

- **Практически насоки за управление на отпадъците;**
- **Информация за местните системи за разделно събиране;**
- **Съвети за предотвратяване на битови отпадъци с фокус върху биоразградимите отпадъци (в т.ч. хранителни и зелени).**

Пример: Информационният портал може да съдържа информационни ресурси за устойчиви практики в домакинствата и интерактивна карта на пунктовете за разделно събиране на отпадъци.

8. Рекламно-информационни материали

Разработването на тематични рекламno-информационни материали ще даде възможност за по-ефективното ангажиране на целевите групи. Рекламни материали тениски, химикалки и еко-торбички могат да се използват като средства за разпространение на ключови послания.

- Ще бъдат адресирани към различни възрастови групи, като подчертават значението на устойчивите практики в ежедневието на местното население.

9. Алтернативни форми на включване на целевите групи

За да бъде ангажирано населението по иновативен и емоционално въздействащ начин, се предвижда използването на различни интерактивни и артистични методи.

- **Инсталации, пърформанси, изложби и уъркшопи** ще насърчат участието на хората и ще създадат дълготрайни впечатления по темата.

Пример: Артистични инсталации, създадени от интересни рециклирани материали, биха могли да се изложат на ключови обществени места в гр. Смолян и гр. Девин.

Имайки предвид спецификата на територията на МИГ „Девин-Смолян“ — планински район с развит туристически сектор и активни местни общности — предложените по-горе дейности ще осигурят цялостен подход за засилване на осведомеността по темите за устойчиво потребление и кръгова икономика. Посредством различни комуникационни канали и иновативни методи, мярката ще постигне дългосрочно въздействие върху целевите групи и ще допринесе за по-устойчиво управление на ресурсите на територията на МИГ.

Когато бенефициентите възлагат дейности, свързани с доставки и услуги на трети лица, те са длъжни да провеждат състезателни, прозрачни, недискриминационни и безусловни търгове (по смисъла на параграф 89-96 от Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския

съюз), което гарантира, че на ниво изпълнител подпомагането не представлява държавна помощ.

Кампаниите трябва да са насочени към разпространение на информация за правата и задълженията на участващите в управлението на битовите и строителните отпадъци в съответното населено място, община, регион за управление на отпадъците; съществуващи системи за управлението на отпадъците, планирани бъдещи инвестиции за управлението на отпадъците за постигане на целите към 2030 г.; планиран модел за въвеждане на принципа „плащаш колкото изхвърляш“; практически възможностите за спазване на високите нива на йерархията за управление на битовите отпадъци в съответното населено място; добри практики и поведение за предотвратяване образуването на отпадъците, устойчиво потребление и кръгова икономика и др. за подобряване на управлението на битовите отпадъци, които е подходящо да се приложат в населеното място, община; системи за мониторинг на отпадъците; предотвратяване нерегламентирано изхвърляне на отпадъци и др. подходящи.

Мярката е съобразена с Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г. – стратегическият документ на национално ниво, определящ необходимите мерки и инвестиции в сектора, както и източниците за тяхното финансиране.

Чрез реализирането на тази мярка ще се допринесе за подпомагане на местно и регионално ниво на повишаване на осведомеността на населението за целите за управление на отпадъците (с фокус към битовите и строителните отпадъци), за правата, задълженията, възможностите и добри практики за устойчиво потребление и преход към кръгова икономика.

Препоръчително е да се предвиди и подпомагане разпространението на практики за предотвратяване образуването на отпадъци на ниво домакинство, квартал, населено място, община и регион за управление на отпадъците, като се отчитат местните особености, практики и традиции. Съобразено с целите на кръговата икономика и националните цели, приоритетът по отношение на предотвратяване образуването на отпадъците е върху биоразградимите отпадъци, в т.ч. хранителни и зелени. Информационните и разяснителни кампании следва да са насочени към съобразяване на йерархията за управлението на отпадъците и за намаляване на количеството депонирани битови отпадъци, ролята на населението, за да се подобри управлението на битовите отпадъци на местно и регионално ниво, намаляване на замърсяването с отпадъци, в т.ч. нерегламентираното изхвърляне на отпадъци, права и задължения за участниците в процесите по управление на отпадъците и др. Дейностите трябва да съобразяват политиката по управление на отпадъците на национално, регионално и местно ниво и по възможност да съдействат за практическото въвеждане на местно ниво на принципа „плащаш колкото изхвърляш“, съобразено с политиката на община Девин и община Смолян.

9. Бюджет на мярката (*посочват се финансовите параметри – обща стойност на мярката в рамките на съответната стратегия и индикативен размер за потенциални проекти (вкл. максимална стойност).*)

Общата стойност на мярката е в размер на 100 000 лева.

Максималният размер на допустимите разходи, който ще бъде предоставен за един проект е 100 000 лева.

Максималният интензитет на помощта е в размер на 100% от общата стойност на допустимите разходи.

Допустими разходи по мярката:

- разходи за услуги;
- разходи за персонал;
- разходи за материали;
- разходи за провеждане и участие в мероприятия;
- непреки разходи.

Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2024 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027“

Недопустими разходи по мярката:

- разходи, свързани с изпълнението на недопустими дейности, вкл. подготовка и извършване на строително-монтажни работи, закупуване на съдове, техника, оборудване, съоръжения и друго движима и недвижима техника и оборудване за управление на отпадъци;
- разходи за одит;
- разходи, извършени в нарушение на правилата за държавни помощи;
- разходи, надхвърлящи нормативно определени максимални размери, както и разходи, надхвърлящи процентните ограничения и/или максималната стойност за тях, които са включени в условията за кандидатстване;
- разходи за закупуване на превозни средства;
- разходи за устройствено планиране, инвестиционно проектиране, консултантски услуги, строителство и ремонт по реда на Закона за устройство на територията;
- глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
- комисиони и загуби от курсови разлики при обмяна на чужда валута;
- ДДС върху недопустими дейности или възстановим ДДС;
- закупуване на дълготрайни материални активи – втора употреба;
- закупуване на земя и сгради;
- дейности, които се финансират със средства от продуктови такси /лицензионни възнаграждения по реда на Закона за управление на отпадъците
- разходи за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция;
- лихви по дългове, с изключение на свързани с БФП, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
- разходи за финансиране на операции, които операции към момента на избирането им за финансиране от ЕФСУ са били физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на проектното предложение за финансиране по програмата от страна на

бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са направени от бенефициента или не (съгласно чл. 63, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 2021/1060);

– разходи, които вече са финансирани със средства от ЕФСУ или чрез други фондове или инструменти на Европейския съюз, както и с други публични средства, различни от тези на бенефициента;

– разходи за дейности, които са били част от операция, подлежаща на преместване съгласно член 66 от Регламент (ЕС) 2021/1060, или които биха представлявали прехвърляне на производствена дейност в съответствие с член 65, параграф 1, буква „а“ от Регламент (ЕС) 2021/1060.

10. Показател за резултат (*посочва се показател за резултат, чрез който ще се измерва изпълнението на мярката, базова и целева стойност, описва как ще бъде достигната целевата стойност и източниците на информация при отчитането*)

- Лица, които пряко ще бъдат обхванати от резултатите от проекта – брой.

Базова стойност – 0 бр. лица

Целева стойност – 4 000 бр. лица.

Обосновка за достигане на целевата стойност от 4 000 лица и източници на информация при отчитането на мярката

1. Целевата стойност и нейното постигане

Постигането на цел от **4 000 лица**, които ще бъдат обхванати от резултатите от проекта, е амбициозна, но реалистична с оглед на заложените дейности и комуникационни канали. Постигането ѝ ще се базира на:

А) Масов обхват чрез събития и директен контакт

- **Организиране на кръгли маси, работни срещи, информационни дни и демонстрации на добри практики** – Тези събития ще привлекат широката общественост, институции и образователни среди и представители на бизнеса.
- При средна посещаемост от **50 – 100 лица на събитие**, провеждането на минимум **20 събития** на територията на МИГ „Девин-Смолян“ ще осигури присъствието на **1 000 – 2 000 души**.
- **Интерактивни форми на участие** като разнообразни уъркшопи, перформанси и изложби ще допринесат за по-активно участие на гражданите, с потенциал да се включат още **500 – 600 души**.

Б) Широк обществен достъп чрез медийна кампания

- **Рекламно-информационни спотове в регионални радиостанции и телевизионни канали** ще достигнат до голяма част от населението. При среден диапазон на покритие на регионалните медии в района, се очаква достигане до поне **500 – 800 лица**.
- **Публикациите в социалните медии и онлайн порталите** ще дадат възможност за разпространение на информация в реално време до активното население, вкл. младежите и заетите лица. Очаква се чрез тези канали да бъдат достигнати още поне **5000 – 800 души**.

В) Разпространение на информационни материали

- Чрез разпространение на **брошури, листовки и плакати** в общински сгради, училища, търговски обекти и др. публични пространства се очаква да достигне информация по тези канали до още **500 – 600 лица**.

Г) Дългосрочен ефект чрез онлайн информационен портал

- Порталът ще осигури достъп до информация на населението по всяко едно време. При активното популяризиране на платформата може да се очакват средно около **500 – 1000 посещения** на портала по време на първата година.

Съчетаването на тези подходи гарантира кумулативен ефект, който ще даде възможност до достигане до целевата стойност от **4 000 лица**.

2. Източници на информация при отчитане на показателя

За обективно и достоверно отчитане на резултатите ще се използват посочените по-долу източници на информация:

А) Присъствени списъци и отчети от събития

- При провеждането на събития (семинари, обучения, кръгли маси и информационни дни) ще бъдат изготвяни:
 - **Списъци с подписите на присъстващите лица** (за събития, провеждани на място).
 - **Регистрационни формуляри или анкети** за събития с по-голям обхват или при онлайн формати.
- В допълнение ще се изготвят **фото- и видеоотчети**, които да илюстрират присъствието и участието на целевите групи.

Б) Данни от медийни кампании

- При излъчвания по радиа и телевизии ще бъдат представени:
 - **Отчети от медиите** с данни за обхвата на аудиторията (брой зрители/слушатели).
 - Копия на излъчените спотове или репортажи.

В) Статистика от онлайн платформи

- За социалните мрежи и интернет медиите ще се използват:
 - **Аналитични доклади** от платформите (Facebook Insights, Google Analytics и др.) за броя достигнати потребители, харесвания и споделяния.
 - **Брой посещения на информационния портал**, измерени посредством аналитични инструменти.

Г) Данни от разпространение на информационни материали

- При разпространение на брошури, листовки и рекламно-информационни материали ще се подготвят:
 - **Списъци на обекти**, в които са доставени материалите (например общини, училища, туристически обекти и т.н.).
 - **Изготвени Приемателно-предавателни документи за рекламно-информационните материали**.

3. Контрол и верификация на резултатите

За да се гарантира достоверността на отчетените резултати, ще се прилагат следните контролни механизми:

- Провеждане на **анкети и обратна връзка** с участниците в проведените събитията за оценка на ефективността на дейностите.
- Водене на **дневник на комуникационните дейности**, който да документира хронологията и обхвата на реализираните дейности.
- Извършване на **полеви проверки** от екипа на проекта или външни оценители.

Постигането на целевата стойност от **4 000 лица** е напълно реалистично на базата на комплексния подход, който включва директни събития, засилена медийна кампания и дългосрочна онлайн информационна подкрепа. Използването на различни източници на информация ще осигури обективно и прозрачно отчитане на показателя, като по този начин ще бъде гарантирана точността на постигнатите резултати.

1. **Наименование на мярката:** „Повишаване осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки планирани в стратегически и планови документи в сектор биоразнообразие“

2. **Приоритет по ПОС 2021-2027 г.:** „Биологично разнообразие“

3. **Специфична цел от ПОС 2021-2027 г.:** „Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване“

4. Цел на мярката: *(представя се обосновка защо мярката е необходима за местната общност, към какви местни специфики/проблеми е насочена, какви са очакваните резултати и ползи за територията, както и ефектът от подкрепата за територията на МИГ, какъв е приносът ѝ за постигане на приоритетите/целите на стратегията и съответствието ѝ към одобрен общински/ регионален стратегически / програмен /планов документ. Ако обосновката се съдържа в анализа към стратегията или в самата стратегия, се указва документа, страницата, разделът, точката и т.н.);*

Целта на мярката е да се повиши осведомеността на местната общност на територията на МИГ „Девин-Смолян“ относно значението на биологичното разнообразие, рисковете за опазването му и начините за устойчиво ползване на природните ресурси. Базира се на дейности, планирани в стратегически и планови документи в сектор „Биологично разнообразие“ (като, но не само – Национална стратегия за биологично разнообразие до 2030 г. (проект), Национална рамка за приоритетни дейности за мрежата Натура 2000, Планове за действие за видове, Планове за управление на защитени зони, Планове за управление на защитени територии.).

Обосновка на необходимостта за местната общност от мярката

Територията на МИГ „Девин-Смолян“ се характеризира с изключително богато биологично разнообразие, включително ценни растителни и животински видове, защитени местообитания и уникални екосистеми. Въпреки това, съществуват заплахи като замърсяване на околната среда, нерегламентирани дейности и недостатъчна информираност на населението за значението на опазването на биоразнообразието. Повишаването на осведомеността на местните жители ще помогне за намаляване на тези заплахи и ще създаде устойчиви практики сред местната общност.

Насоченост към местните специфики и проблеми

Мярката е насочена към няколко ключови проблема, идентифицирани на територията на МИГ „Девин-Смолян“:

- Слаба осведоменост на населението за значението на биоразнообразието: Липсата на достатъчно образователни инициативи и информационни кампании води до ограничено разбиране на местните общности за изключителната важност на опазването на природните ресурси на територията;
- Липса на активно действащи кампании за опазване на природните ресурси: Няма установени практики за осъществяване на редовни информационни събития или проекти за екологично възпитание;
- Необходимост от подобряване на координацията между местните власти, гражданските организации и бизнеса и по въпросите на околната среда: Няма установен интегриран подход за съвместни дейности по опазване на екологичното наследство;
- Увеличаващи се заплахи за екосистемите поради човешката дейност: Дейности като нерегламентирана сеч, туризъм извън регламентираните зони и незаконен лов застрашават изключително силно биоразнообразието.

Очаквани резултати и ползи за територията на МИГ „Девин-Смолян“

Изпълнението на мярката се очаква да доведе до следните резултати и ползи:

- Организиране и провеждане на информационни кампании, семинари и обучения: Ще бъдат организирани уъркшопи, екологични фестивали и семинари с участието на експерти в областта на биоразнообразието;
- Повишено ниво на информираност сред жителите и бизнеса на територията на МИГ „Девин-Смолян“ за значението на биологичното разнообразие: Посредством различни информационни кампании и образователни програми ще се повиши ангажираността на местната общност;
- По-активно сътрудничество между институциите и организациите в сферата на екологията: Ще се създадат координационни групи за обмяна на опит и добри практики и планиране на съвместни дейности;
- Устойчиво управление и опазване на местните природни ресурси: Ще бъдат насърчени практики като залесяване, създаване на защитени зони и възстановяване на вече увредени екосистеми.

Ефект от подкрепата за територията на МИГ „Девин-Смолян“

Мярката ще допринесе за:

- Въвеждане на добри практики за опазване на околната среда: Успешни примери от други региони и държави ще бъдат адаптирани и приложени съобразно спецификите на територията на МИГ „Девин-Смолян“;
- Намаляване на негативното въздействие на антропогенната дейност върху околната среда: Посредством информиране на населението и различни образователни инициативи ще се предотвратят дейности, водещи до увреждане на природата;
- Създаване на по-активна гражданска позиция по темите, свързани с екологията и устойчивото развитие: Включването на гражданите в екологични инициативи ще се насърчи чрез различни доброволчески кампании и интересни дискуссионни форуми.

Принос към приоритетите/целите на стратегията

Мярката е пряко насочена към изпълнение на Специфичната цел „Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване“ по Приоритет 3 по ПОС 2021-2027 г., както и на целите на СВОМР и планове за интегрирано развитие на община Девин и община Смолян.

5. Целева група или групи: *(представя се пояснение как са определени целевите групи, как са идентифицирани местните проблеми и потребности на тези групи, които мярката адресира)*

- Населението от населените места на територията на МИГ;
- Община Девин и община Смолян;
- Бизнес сектор;
- Ловци и рибари;
- Събирачи на лечебни и други растения;
- Туристически организации;
- Други групи като медии и граждански организации.

Пояснение за целевите групи и тяхната връзка с мярката

Как са определени целевите групи?

Целевите групи са определени въз основа на следните критерии:

- **Географско покритие** – групите обхващат населението на територията на МИГ (вкл. общините Девин и Смолян), в т.ч. общинските центрове и останалите населени места.
- **Социално-икономически профил** – избрани са ключови икономически сектори и социални групи, които имат важна роля за развитието на местната икономика и социалния живот.
- **Институционално присъствие** – включени са институции като общини, активни граждански организации и медии, които са в състояние да подпомогнат изпълнението на мярката чрез управление, популяризиране или подкрепа на съответните дейности.
- **Идентифицирани предизвикателства и потенциал** – групите като ловци, рибари, събирачи на лечебни растения и туристически организации са избрани поради специфичните им потребности и възможностите за развитие в съответните сфери.

Как са идентифицирани местните проблеми и потребности?

Местните проблеми и потребности са идентифицирани чрез прилагането на няколко метода:

- **Анализ на съществуващи документи** – стратегически планове, общински програми за развитие и секторни анализи, свързани с икономиката и социалните дейности.
- **Информационни срещи и обществени обсъждания** – срещи, включващи представители на целевите групи, на които са посочени конкретни проблеми и предложения за успешното им решение.
- **Анкетни проучвания и интервюта** – извършване на допитвания до местното население, организации и бизнеси за установяване на основните предизвикателства.
- **Сътрудничество с експерти** – включване на местни специалисти при анализ на социално-икономическата ситуация и идентифициране на ключови потребности.

Какви са установените проблеми и потребности?

Основните проблеми и потребности, които мярката цели да адресира, включват:

- **Ниска заетост и ограничени възможности за доходи** – предимно сред хората, събиращи растения, ловци и рибари, които разчитат само на сезонна заетост;
- **Проблеми в управлението на природните ресурси** – включително запазване на биоразнообразието и устойчиво ползване на водоемите и горите;
- **Липса на адекватно обучение и квалификация** – особено за дейности, свързани с екологичен туризъм, дивечовъдна дейност и събиране на лечебни растения;
- **Липса на подкрепа за малкия и среден бизнес** – включително ограничен достъп до финансиране и слаб капацитет за внедряване на иновации;
- **Недостатъчна туристическа инфраструктура и услуги** – ограничаваща развитието на туризма, особено в по-малките селски райони;

Как мярката адресира тези потребности?

Мярката предоставя комплексен подход за решаване на установените проблеми посредством:

- **Подпомагане на гражданските организации и медиите** – за популяризиране на мерките и насърчаване на активното участие на населението в управлението на природните ресурси;
- **Обучения и информационни дейности** – за повишаване на знанията на различните целеви групи в сферата на биологичното разнообразие и мерките за неговото опазване;
- **Създаване на партньорства** – стимулиране на партньорството между местните власти, бизнеса и неправителствените организации за по-ефективно използване на ресурсите и устойчиво развитие.

Този подход гарантира по-голям обхват на въздействие, като осигурява подкрепа на икономически, социални и екологични дейности.

6. **Анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ** *(описват се конкретни местни специфики и обстоятелства, които обосновават необходимостта от изпълнение на мярката)*

Повишаването на осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него на територията на МИГ „Девин-Смолян“ е от огромно значение за опазването на природните ресурси на територията. Мярката е в съответствие със стратегически и планови документи в сектора на биоразнообразието и се обосновава от специфичните местни особености и предизвикателства.

Необходимост от мярката:

1. **Стратегически приоритети:** Националната стратегия за биологично разнообразие подчертава значението на информираността и участието на обществеността в опазването на околната среда. Повишаването на осведомеността е съществен елемент за постигане на устойчиво управление на природните ресурси.
2. **Богато биологично разнообразие:** Районът на МИГ „Девин-Смолян“ е част от Родопите, които са известни със своето изключително богато биологично разнообразие. Тук се срещат редки, защитени и ендемични видове, като родопския силивряк (*Haberlea rhodopensis*), които имат важно национално и европейско значение.
3. **Заплахи за биоразнообразието:** Основните заплахи включват деградация и фрагментация на местообитанията, причинени от човешки дейности като урбанизация, неконтролируем туризъм, инфраструктурни проекти, браконьерство и др.. Тези фактори водят до загуба на растителни и животински видове и до нарушаване на условията на екосистемите.

Местни специфики и обстоятелства:

1. **Защитени територии:** На територията се намират значими защитени местности като Триградското ждрело и поречието на р. Девинска. Тези територии са дом на множество защитени видове и местообитания, които изискват голямо внимание и опазване.
2. **Екологични проекти:** Инициативи като „Чаирски езера. Капсули биоразнообразие в Родопите“ показват местния потенциал и ангажираност към опазването на околната среда. Такъв тип проекти подчертават необходимостта от продължаващо образование и информираност сред местното население и гостите на територията.
3. **Обществени нагласи:** Информираниостта на местната общност относно значението на биологичното разнообразие и заплахите за него е от първостепенно значение за успешното прилагане на мерките за опазване на околната среда. Различни

образователни кампании и инициативи могат да повишат обществената подкрепа и участие в опазването на природата.

4. **Икономически дейности:** Местната икономика е тясно свързана с природните ресурси, особено в туристическия и земеделския сектор. Устойчивото използване на тези ресурси е от важно значение за дългосрочното развитие на региона.

В заключение, изпълнението на мярката за повишаване на осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него на територията на МИГ „Девин-Смолян“ е от огромно значение за съхраняването на природното богатство на региона.

7. Допустими типове бенефициенти (*посочват се допустими бенефициенти за изпълнение на мярката и обосновка за избора им; при предвидено партньорство се представя пояснение защо същото е необходимо*)

Допустимите бенефициенти/партньори са община Девин, община Смолян и ЮЛНЦ;
Допустимите бенефициенти ЮЛНЦ следва:

- да бъдат вписани в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел или създадени по реда на специален закон, и които като цел на организацията в устава/учредителния акт са разписали такива текстове, от които да е видно, че поне една от целите на организацията е свързана със защита/опазване на околната среда. Практически опит в областта на опазването на биологичното разнообразие ще е предимство при оценяването. ЮЛНЦ следва да са регистрирани по съответния ред най-малко 12 месеца, предхождащи месеца, в който е подадено проектното предложение.
- да бъдат със седалище и адрес на управление в община от състава на съответната МИГ, а когато ЮЛНЦ кандидатства чрез клон, същият следва да е със седалище и адрес на управление в община от състава на съответната МИГ.

По приоритет „Биологично разнообразие“ партньорството е допустимо, като партньорствата не е необходимо да бъдат регистрирани в съда, но правата и задълженията между страните по кандидатстване и изпълнение на мярката следва да бъдат уредени в споразумение.

Обосновка за избор на допустими бенефициенти по мярка „Повишаване осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки планирани в стратегически и планови документи в сектор биоразнообразие“

Общините на територията на МИГ „Девин-Смолян“ играят главна роля в управлението и опазването на природните ресурси на територията. Изборът на общини като допустими бенефициенти е обоснован със следните аргументи:

- **Административен капацитет и влияние:** Общините разполагат с административен капацитет и правомощия да инициират, координират и осъществяват широкомащабни проекти, насочени към повишаване на обществената осведоменост и опазване на околната среда.
- **Институционална отговорност:** Общините са отговорни за управлението на значителна част от защитените територии и изпълнението на екологични политики на регионално ниво.

- **Местно познание и достъп до населението:** Общините имат пряка връзка с местните общности, което улеснява идентифицирането на специфичните потребности на населението и ефективното им включване в разнообразни дейности по мярката.
- **Инфраструктурни ресурси:** Общините разполагат с подходяща инфраструктура като културни центрове, читалища, зали и др., които могат да бъдат използвани за провеждане на обучения, информационни кампании и събития.

ЮЛНЦ играят важна роля в опазването на биоразнообразието и във формирането на екологично съзнание сред местните общности. Обосновката за включването им като допустими бенефициенти се основава на следните фактори:

- **Обществено доверие:** ЮЛНЦ се ползват с висока степен на доверие сред местните жители и могат по-успешно да ги включват в различни инициативи за опазване на природата.
- **Специализиран опит и експертиза:** Много от ЮЛНЦ са специализирани в екологични дейности, вкл. образователни кампании, проучвания на терен и защитни дейности за редки видове и местообитания.
- **Добри практики:** Много ЮЛНЦ имат доказан опит в реализирането на успешни екологични проекти и кампании на територията.
- **Гъвкавост и иновации:** ЮЛНЦ са по-гъвкави при разработване на иновативни подходи за включване на обществеността и провеждането на кампании.

Партньорството между общините и ЮЛНЦ е от ключово значение за успешното изпълнение на мярката. Партньорството осигурява следните предимства:

- **Синергия на ресурси:** Общините предоставят административен и инфраструктурен капацитет, а ЮЛНЦ допринасят със специализирана експертиза и ангажираност на местното население.
- **Повишена ефективност:** Комбинацията от институционален авторитет на общините и общественото доверие към ЮЛНЦ повишава ефективността на провежданите кампании и повишава обхвата на целевите групи.
- **По-добра координация:** Съвместната работа позволява по-добро координиране между различните заинтересовани страни и институции, което увеличава устойчивостта на постигнатите резултати.
- **Подобряване на гражданското участие:** Партньорството насърчава по-активната ангажираност на местното население в дейностите по опазване на биологичното разнообразие на територията.

Включването на общините и ЮЛНЦ като допустими бенефициенти по мярката, както и насърчаването на партньорства между тях, ще гарантира качествено изпълнение на дейностите за повишаване на осведомеността на населението относно биологичното разнообразие и неговото опазване в региона на МИГ „Девин-Смолян“.

8. *Допустими дейности (представя се описание на допустимите дейности, обосновани спрямо спецификата на територията, на целевите групи и на техните потребности и необходими за реализацията на мярката)*

Чрез реализацията на проект по приоритет „Биологично разнообразие“ на ПОС 2021-2027 г. се цели да се повиши осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки планирани в стратегически и

документи в сектор биоразнообразие – Национална стратегия за биологично разнообразие до 2030 г. (проект), Национална рамка за приоритетни дейности за мрежата Натура 2000, Планове за действие за видове, Планове за управление на защитени зони, Планове за управление на защитени територии.

Такива заплахи могат да бъдат, но не се ограничават единствено до: браконьерство, използване на забранени методи и средства за лов и превенция от хищници, инвазивни видове, незаконна търговия със защитени видове и др., като дейностите са предназначени за всички жители на МИГ, но могат да таргетират целево и бизнес сектора, ловци, рибари, събирачи на лечебни и други растения, туристически организации, други заинтересовани страни, журналисти и медии и др.

В съответствие със спецификите на територията, целевите групи и техните потребности, допустимите дейности по Приоритет 3 включват:

- **Организиране и провеждане на събития** (кръгли маси, работни срещи, представяне в медиите, пресконференции, брифинги, представяне на добри практики на място, информационни дни) – тези дейности ще осигурят широка дискусия по въпросите на биоразнообразието и ще ангажират различни заинтересовани страни.
- **Разработване на информационни материали** (плакати, брошури, листовки) – ще разпространяват ключови послания и практична информация до целевите групи.
- **Външна реклама** (рекламни пана, билбордове и др.) – ще осигури широк достъп до посланията по мярката в обществени пространства.
- **Ролбанери** – подходящи за събития и публични изложения с цел представяне на посланията за биоразнообразието.
- **Излъчвания в регионални радиостанции и телевизионни канали** – ще достигнат до широка аудитория чрез популярни медийни канали в региона.
- **Публикации на официалната интернет страница на бенефициента** – ще информират гражданите за текущи дейности и резултати.
- **Онлайн публикации в регионални интернет медии и портали** – ще разширят обхвата на информационните кампании.
- **Публикации в социални медии** – ще ангажират по-млади аудитории и ще популяризират активното участие на гражданите в опазването на биоразнообразието.
- **Публикации в регионални печатни медии** – ще информират по-широката общественост.
- **Разработване на онлайн информационни портали** – ще предоставят практическа информация за системата за управление на битовите отпадъци и практиките за предотвратяване на образуването на отпадъци.
- **Рекламно-информационни материали** (химикалки, тениски, шапки, еко-торбички и др.) – ще ангажират целевите групи чрез практически и тематични подаръци.
- **Алтернативни форми на включване на целевите групи** – инсталации, перформанси, изложби, уъркшопи и други интерактивни методи ще създадат по-голямо внимание и разбиране за значението на биоразнообразието.

Когато бенефициентите възлагат дейности, свързани с доставки и услуги на трети лица, те са длъжни да провеждат състезателни, прозрачни, недискриминационни и безусловни търгове (по смисъла на параграф 89-96 от Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския

съюз), което гарантира, че на ниво изпълнител подпомагането не представлява държавна помощ.

9. Бюджет на мярката (*посочват се финансовите параметри – обща стойност на мярката в рамките на съответната стратегия и индикативен размер за потенциални проекти (вкл. максимална стойност)*)

Общата стойност на мярката е в размер на 100 000 лева.

Максималният размер на допустимите разходи, който ще бъде предоставен за един проект е 100 000 лева.

Максималният интензитет на помощта е в размер на 100% от общата стойност на допустимите разходи.

Допустими разходи по мярката:

- разходи за услуги;
- разходи за персонал;
- разходи за материали;
- разходи за провеждане и участие в мероприятия;
- непреки разходи.

Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2024 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027“

Недопустими разходи по мярката:

- разходи, свързани с изпълнението на недопустими дейности, вкл. подготовка и извършване на строително-монтажни работи, закупуване на съдове, техника, оборудване, съоръжения и друго движима и недвижима техника и оборудване за управление на отпадъци;
- разходи за одит;
- разходи, извършени в нарушение на правилата за държавни помощи;
- разходи, надхвърлящи нормативно определени максимални размери, както и разходи, надхвърлящи процентните ограничения и/или максималната стойност за тях, които са включени в условията за кандидатстване;
- разходи за закупуване на превозни средства;
- разходи за устройствено планиране, инвестиционно проектиране, консултантски услуги, строителство и ремонт по реда на Закона за устройство на територията;
- глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
- комисиони и загуби от курсови разлики при обмяна на чужда валута;

- ДДС върху недопустими дейности или възстановим ДДС;
- закупуване на дълготрайни материални активи – втора употреба;
- закупуване на земя и сгради;
- дейности, които се финансират със средства от продуктови такси /лицензионни възнаграждения по реда на Закона за управление на отпадъците
- разходи за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция;
- лихви по дългове, с изключение на свързани с БФП, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
- разходи за финансиране на операции, които операции към момента на избирането им за финансиране от ЕФСУ са били физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на проектното предложение за финансиране по програмата от страна на бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са направени от бенефициента или не (съгласно чл. 63, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 2021/1060);
- разходи, които вече са финансирани със средства от ЕФСУ или чрез други фондове или инструменти на Европейския съюз, както и с други публични средства, различни от тези на бенефициента;
- разходи за дейности, които са били част от операция, подлежаща на преместване съгласно член 66 от Регламент (ЕС) 2021/1060, или които биха представлявали прехвърляне на производствена дейност в съответствие с член 65, параграф 1, буква „а“ от Регламент (ЕС) 2021/1060.

10. Показател за резултат (*посочва се показател за резултат, чрез който ще се измерва изпълнението на мярката, базова и целева стойност, описва как ще бъде достигната целевата стойност и източниците на информация при отчитането*)

- Лица, които пряко ще бъдат обхванати от резултатите от проекта – брой.

Базова стойност – 0 бр. лица

Целева стойност – 4 500 бр. лица.

Поставената целева стойност от **4 500 лица** е реалистична и постижима въз основа на планираните дейности, които ще обхванат голяма аудитория чрез различни комуникационни методи и канали. Основните механизми за постигане на целта включват:

1. Информационни кампании и събития

- Провеждане на публични събития, семинари и обучения с цел повишаване на осведомеността на населението относно биологичното разнообразие.
- Организиране на открити дискусии, работни срещи и форуми в целевите райони.
- Очаква се всяко събитие да привлече средно между **50 и 100 участници**, в зависимост от мястото и мащаба на организираното мероприятие.

2. Образователни и промоционални материали

- Разпространение на информационни брошури, плакати и др. печатни материали сред местното население, институции, училища и др..
- Очакван обхват: в подядка на **500 - 1 000 лица**.

3. Цифрови канали за комуникация

- Създаване на уебсайт или информационна платформа с актуална информация за проекта, заплахите за биоразнообразието и начините за неговото опазване.
- Провеждане на целенасочени кампании в социалните мрежи (Facebook, Instagram и др.) с цел достигане до по-голяма аудитория.

- Очакван обхват: **1 000 - 2 000 лица**.

4. Обучителни модули за ключови целеви групи

- Организиране на специализирани обучения, носочени към представители на институции, НПО и местния бизнес.
- Очакван обхват: **500 - 1 000 участници**.

Чрез комбинация от посочените по-горе дейности и подходящо таргетиране на аудиторията, постигането на целевата стойност от **4 500 лица** е напълно осъществимо.

Източници на информация при отчитането

За надеждното и прозрачно отчитане на постигнатите резултати ще бъдат използвани следните източници:

1. **Присъствени списъци** – за проведените на място мероприятия, обучения и дискуссионни форуми.
2. **Документи за обратна връзка и анкети** – провеждане на анкети сред присъстващите с цел установяване на степента на осведоменост и разбиране на тематиката.
3. **Анализ на разпространените информационни материали** – чрез предоставена информация за броя на отпечатаните и раздадени брошури, информационни листовки и плакати.
4. **Фотографска и видео документация** – за доказване на провеждането на събитията и активността на участниците.
5. **Статистически данни от онлайн платформи** – използване на различни аналитични инструменти като Гугъл Анализ, Meta Insights и др. за проследяване на онлайн активността на потребителите.

Чрез комбинацията на дейностите, посочени по-горе и внимателното планиране на комуникационните инструменти, целевата стойност от **4 500 лица** е напълно постижима в рамките на проекта. Използваните източници на информация ще осигурят надеждност и прозрачност при отчитането на постигнатите резултати.

Формуляр за кандидатстване за допълващо финансиране по ПРЧР 2021-2024 към стратегия за ВОМР на МИГ

(Приложение към СВОМР, съгласно чл. 17, ал. 2 на ПМС 494/2024 г.)

Програма "Развитие на човешките ресурси" 2021-2027 (ПРЧР)

МИГ може да включи в СВОМР една или повече от следните 5 допустими мерки по ПРЧР:

1. **Подобряване на достъпа до трудова заетост и активиране за включване на пазара на труда** (*Дейности по Специфична цел 1 на Приоритет 1 на ПРЧР*):
2. **Подкрепа за развитие на предприятията от социалната икономика** (*Дейности по Специфична цел 1 на Приоритет 1 на ПРЧР*)
3. **Активен живот на възрастните хора в пенсионна възраст и остаряване в добро здраве** (*Дейности по Специфична цел 4 на Приоритет 1 на ПРЧР*)
4. **Насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализираните общности като ромите** (*Дейности по Специфична цел 2 на Приоритет 2 на ПРЧР*)
5. **Подобряване на достъпа до трудова заетост и активиране за включване на пазара на труда на младите хора** (*Дейности по Специфична цел 1 на Приоритет 3 на ПРЧР*)

Към една Стратегия за ВОМР могат да бъдат планирани **максимум 5 мерки** със съответните дейности към тях с допълващо финансиране от ПРЧР. Включването на всички допустими 5 мерки, изброени по-горе, не е задължително и следва да се съобразено с **местните нужди и проблеми**. МИГ, които обхващат територии от **Югозападен регион (регион в преход)** и от **друг регион от ниво 2 (слабо развит регион)** планират отделни мерки за отделните региони. Във връзка с това, **само тези МИГ могат да включат повече от 5 броя мерки в стратегиите.**

Подробна информация за мерките, бюджета, допустимите дейности към всяка от тях, целевите групи, индикаторите и бенефициентите е представена в Указанията на УО на ПРЧР по чл. 10, ал (1) от ПМС 494/30.12.2024 г.

ВАЖНО: Кандидатите следва да спазват всички условия и инструкции на УО на ПРЧР, посочени в Указанията и в настоящия формуляр, при попълване на информацията.

Информацията по-долу се попълва толкова пъти, колкото мерки са избрани.

1. **Наименование на мярката** (*Кандидатът изписва името на избраната от посочените 5 допустими мерки по ПРЧР*)

Мярка „Подкрепа за развитие на предприятията от социалната икономика“

2. Цел на мярката (до половин страница)

1. *Формулира се целта специфично за всяка мярка, не се повтаря само мярката или допустимите дейности, формулирани от УО на ПРЧР.*
2. *Посочва се обосновка за избора на мярката и анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ, с описани конкретни местни специфики и обстоятелства*

2.1. Цел на мярката:

Мярката има за цел да допринесе за развиването на модерна социална политика чрез подобряване, разширяване и увеличаване на капацитета на предоставяните социални услуги и осигуряване на равен достъп до тях за всички жители от територията на МИГ „Девин – Смолян“.

2.2. Обосновка и анализ за необходимостта от мярката:

За нивото на развитие на една общност се съди не само по икономическото развитие, но и условията за култура, образование, развлечение и отдых, но и по начина, по който тази общност полага грижи за тези свои членове, които по различни причини не могат да се включват пълноценно сами в социално-икономическия живот. В това направление на територията на МИГ „Девин – Смолян“ се работи целенасочено и от дълги години за предоставяне на адекватни социални грижи за всички нуждаещи се членове на обществото. На територията на МИГ характерно е желанието на местното население за създаване на условия за пълноценна реализация чрез грижа и подкрепа за местните общности и групи в риск, защото реализацията е право на всеки един и допринася за развитието на общностите. Местната общност подкрепя съхраняването, поддържането и установяването на жизнени общности и интеграцията на всяко дете и възрастен в тях. За постигането на тези цели двете общини, съставлящи Местна инициативна група „Девин - Смолян“ разполагат със стратегии за развитие на социалните услуги, които искат да подкрепят и с прилагането на настоящата мярка, чрез която да се развие модерна, ефективна система от социални услуги, които поставят в своя център ползвателя, отговарят на нуждите на общността, осигуряват равен достъп и непрекъснато подобряват своето качество.

Във връзка с представените приоритети и цели на територията на МИГ се предоставят широк кръг от социални услуги. За някои от тях се е наложило намаляване на капацитета (дом за стари хора и дом за стари хора с психични разстройства в община Смолян), за други се намира трудно финансиране (домашен помощник, социален асистент и др.), за трети като Центъра за обществена подкрепа (ЦОП) „Слънчо“ в град Девин се отчита надвишен капацитет - при утвърден капацитет от 30 места, броят на ползвателите на услугата е 45.

Всичко това обосновава необходимостта от действия за разширяване капацитета (и като спектър, и като обем на услугите) на предоставяните на територията на МИГ социални услуги, като се избегне претовареност и съответно занижаване на качеството на съответната предлагана услуга.

- ### **3. Целева група/и и идентифицираните техни проблеми, които мярката ще решава (посочват се целевите групи по конкретната мярка като се съобразяват с допустимите целеви групи от таблица 1 в Указанията, посочва се техният индикативен брой, характеристики, както и идентифицираните техни местни проблеми и потребности, които мярката адресира):**

3.1. Целеви групи:

Лица, заети в социални предприятия.

3.2. Брой:

93 души, заети в социални предприятия на територията на МИГ.

3.3. Характеристики на целевата група:

Поради географската специфика на територията на МИГ социалните услуги са концентрирани в общинските центрове и за социалните работници е по-трудно да обхванат пълноценно всички нуждаещи се от социални услуги и намиращи се в по-отдалечени и труднодостъпни населени места. Социалната инфраструктура е добре развита, но условията на работа за някои от членовете на целевата група по мярката в някои от социалните учреждения не са добри и е необходимо тяхното подобряване. Целевата група също така се характеризира и с ниски нива на заплащане, което демотивира голяма част от нейните членове за продължаване на работа и за предоставяне на качествени услуги.

3.4. Идентифицирани нужди и проблеми и как мярката ще допринесе за тяхното решаване:

Ключовите проблеми, свързани с предоставянето на социални услуги на територията на общината, са: липсата на квалифицирани кадри, ниско ниво на заплащане на труда, трудности, свързани с достъпността на услугите в следствие на специфичните за района географски, климатични и демографски характеристики. Местните социални работници виждат необходимост от създаване на мобилни екипи, обслужващи труднодостъпни райони на общината, допълнителни стимули за привличане на висококвалифицирани кадри и други.

Чрез мярката се цели подобряване на условията за работа чрез дейности за оборудване и обзавеждане, повишаване на уменията чрез различни видове обучения за повишаване на компетенциите и професионалната квалификация. Също така, чрез мярката се цели и субсидиране за създаване на устойчиви работни места, както и за възнаграждения за новоназначени лица от уязвимите групи, с акцент върху жените, хора с намалена работоспособност и продължително безработни.

4. Допустими типове бенефициенти за изпълнение на мярката *(посочват се допустимите типове кандидати и партньори (ако партньорството е приложимо по конкретната мярка), като се съобразяват с допустимите бенефициенти от Таблица 1 в Указанията. Не се посочват поименно, освен ако не са община.)*

4.1. Допустими кандидати:

- Социални предприятия от територията на МИГ;
 - Други субекти на социалната и солидарна икономика (по Закона за предприятията на социалната и солидарната икономика) от територията на МИГ;
 - Общински предприятия (по чл. 52 от Закона за общинската собственост) от територията на МИГ, които нямат самостоятелна правосубектност – чрез общината;
 - Работодатели от територията на МИГ;
- Неправителствени организации от територията на МИГ.

Допустимите бенефициенти (кандидати и партньори) следва да са със седалище и да

извършват дейността си на територията на МИГ „Девин – Смолян“, при спазване на териториалното приложение на подхода ВОМР съгласно чл. 3, ал. 1 на ПМС 494 от 30.12.2024 г. Допустими бенефициенти са общини в обхвата на селските райони, които имат седалище в съответния областен град (общини Тунджа, Марица, Родопи и Добричка). Кандидатите следва да отговарят на условията за бенефициент, определени в ЗУСЕФСУ и в приложимата под-законова нормативна уредба, на условията, определени от УО в поканата за подбор на СВОМР, както и на ПРЧР 2021-2027 г.

4.2. Допустими партньори (ако е приложимо):

Партньорствата по проектите в изпълнение на СВОМР са възможни, но не са задължителни. Партньорите като вид организации трябва да съвпадат с тези, посочени в т. 4.1.

5. **Допустими дейности**, конкретно необходими за реализация на мярката (Тук се описват всички дейности, които се планира да бъдат изпълнени с мярката, спрямо потребностите на целевите групи. Допустимите дейности са посочени в т. 5. „Допустими дейности по специфичните цели от ПРЧР“ в Указанията)

Допустими са дейностите, насочени към регистрирани към момента на сключване на договора за финансиране социални предприятия за:

- развитие на умения на заетите в тях чрез различни видове обучения за повишаване на уменията (вкл. дигиталните и зелените умения), компетенциите и професионалната квалификация,
- субсидии за създаване на устойчиви работни места и за възнаграждения за новоназначени лица от уязвимите групи, с акцент върху жените, хора с намалена работоспособност и продължително безработни,
- оборудване и обзавеждане,
- маркетинг на продукти/услуги и на дейността и др.

Видовете дейности отговарят на принципа „Ненанасяне на значителна вреда“, тъй като не се очаква да имат значително отрицателно въздействие върху околната среда поради тяхното естество. Видовете действия ще бъдат в съответствие с принципите, залегнали в Хартата на основните права на ЕС (ХОП) и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ).

Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент № 2018/1046, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027.

На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕФСУ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него, освен в случаите на чл. 59а от ЗУСЕФСУ . При прилагане на **опростено отчитане на разходите** се спазват разпоредбите на чл. 55. от ЗУСЕФСУ и чл. 53, 54 в), чл. 56 и чл. 94(2) от Регламент (ЕС) № 2021/1060 на Европейския парламент.

Неизчерпателен списък на типовете допустими разходи:

- разходи за възнаграждения;

- разходи за командировки;
 - разходи за закупуване на материали и консумативи;
 - разходи за дълготрайни материални активи- разходи за закупуване на обзавеждане и оборудване, когато тази покупка е крайно необходима за постигане на целта на операцията, или тези вещи са напълно амортизирани по време на операцията или закупуването им е най-икономичният вариант – *следва да се обоснове и аргументира необходимостта от тези разходи*;
 - разходи за строително – монтажни работи (ако е приложимо за конкретната мярка);
 - разходи за обучения;
 - разходи, произтичащи от договори за изработка/услуга или договори за поръчка, по реда на ЗЗД, пряко свързани и необходими за изпълнение на проектните дейности (например: за обучения, за наем на зали, за организиране на събития, за изготвяне на анализи и проучвания, за разработване на програми и др.);
 - разходи за застраховка;
 - разходи за видимост, прозрачност и комуникация, като същите задължително са част от допустимите разходи за организация и управление;
 - разходи за организация и управление;
- В СВОМР следва да бъдат включени видовете разходи, които отговарят на включените дейности по съответната мярка.

Недопустими разходи:

- разходи, финансирани по друга операция, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на Общността или от друга донорска програма;
- глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
- комисионите и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута, с изключение на случаите на предоставянето на финансова подкрепа чрез финансови инструменти;
- възстановим данък върху добавената стойност;
- разходи за държавни и/или общински такси.
- разходи за закупуване на моторни превозни средства,
- разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти;
- лихви по дългове, освен във връзка с безвъзмездни средства, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
- субсидиране на лихва по одобрени схеми за държавни помощи и разноските за финансови трансакции;
- разходи за закупуване на земя и недвижимо имущество, както и закупуването на инфраструктура;
- закупуване на дълготрайни материални активи втора употреба;
- разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или попълването на документите за кандидатстване за финансова подкрепа.

Мерките по ПРЧР ще се изпълняват в съответствие с правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла Регламент (ЕС) 2023/2831 на Комисията от 13 декември 2023 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis и последващи изменения

на нормативната уредба в областта на държавните и минималните помощи.

- 6. Бюджет на мярката** – *(Посочва се общият бюджет на мярката; интензитет на финансовата помощ; финансови параметри за проектите (минимална, ако е приложимо, и максимална стойност). Важно! Максималният размер на един проект не може да надвишава 400 000 лева. МИГ може да определи по-ниска максимална стойност за един проект.)*

6.1. Общ бюджет на мярката: 500 000 лв.;

6.2. Интензитет: 100% безвъзмездна финансова помощ; ...% съфинансиране (ако е приложимо);

6.3. Минимална (ако е приложимо) стойност на проекта: 25 000 лв.;

Максимална стойност на проекта: 250 000 лв.

- 7. Очаквани резултати и индикатори от изпълнение на мярката** *(посочват се резултатите и индикаторите, които мярката се очаква да постигне в резултат от изпълнение на избраните дейности. Съгласно Таблица 1 от Указанията приложимите индикатори се цитират с имената им, без да се посочват стойности за тях.)*

7.1. Индикатори за краен продукт:

Участници в неравностойно положение.

7.2. Индикатори за резултат:

Участници, които при напускане на операцията получават квалификация;

Участници, които при напускане на операцията имат работа, вкл. като самостоятелно заети лица.

Основният резултат от изпълнението на мярката е подобряване на капацитета на предприятията от социалната икономика на територията на МИГ и възможностите им да предоставят повече и по-качествени социални услуги за повече ползватели.

1. Наименование на мярката *(Кандидатът изписва името на избраната от посочените 5 допустими мерки по ПРЧР)*

Мярка „Активен живот на възрастните хора в пенсионна възраст и остаряване в добро здраве“

2. Цел на мярката *(до половин страница)*

1. *Формулира се целта специфично за всяка мярка, не се повтаря само мярката или допустимите дейности, формулирани от УО на ПРЧР.*
2. *Посочва се обосновка за избора на мярката и анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ, с описани конкретни местни специфики и обстоятелства*

2.1. Цел на мярката:

Предотвратяване на изключването на възрастните хора от социалния и икономическия живот на територията на МИГ.

2.2. Обосновка и анализ за необходимостта от мярката:

Възрастовата структура на населението на територията на МИГ „Девин – Смолян“ е силно влошена, тъй като населението в по-голяма възраст е много по-голям брой от това на малка възраст. В допълнение, общият брой на населението не спира да намалява, но това се отразява основно в малките възрастови групи - 15-19 до 35-39 години, докато в по-големите 65-69 и 75-79 години броят на населението се увеличава.

Всички тези стойности показват, че е необходимо да бъдат предприети спешни мерки свързани с привличането на младо население на територията на общината, като това ще подобри не само влошените демографски процеси, но ще повлияе положително и на социално-икономическото развитие.

Всичко дотук описано показва, че общината, както и МИГ следва да предприемат мерки и действия за привличане на младо и трудоспособно население на територията, което се спомогне както за смекчаването, а дори и за предотвратяването на демографската криза, но и за социалното и икономическото развитие на територията. В същото време, за недопускане на дефицит на работна сила, трябва да се предприемат действия за запазване и удължаване на работоспособността на хората в напреднала възраст (над 55 г.), заети в икономиката на територията на МИГ. По този начин ще се осигури наличието на квалифицирана и опитна работна ръка за местната икономика за по-дълго време. Това следва да се постигне с подобряване на условията за работа и здравния статус на цитираните работници, както и стимулите за тяхното оставане на работа за по-дълъг период от време. Подобряването на условията им за работа и здравният им статус от друга страна ще се отрази благоприятно на социалната и здравната системи на територията на МИГ след тяхното пенсиониране, тъй като те ще бъдат в добра здравословно и в активно състояние.

3. Целева група/и и идентифицираните техни проблеми, които мярката ще решава *(посочват се целевите групи по конкретната мярка като се съобразяват с допустимите целеви групи от таблица 1 в Указанията, посочва се техният индикативен брой, характеристики, както и идентифицираните техни местни проблеми и потребности, които мярката адресира):*

3.1. Целеви групи:

- Възрастни лица;
- Заети лица, в т.ч. наети и самостоятелно заети.

3.2. Брой:

9300 души възрастни лица, заети в т.ч. наети и самостоятелно заети на възраст над 55 г.

3.3. Характеристики на целевата група:

Целевата група на територията на МИГ „Девин – Смолян“ е най-бързо нарастващата възрастова група. За периода от 2017 до 2023 г. нейният дял е нараснал до 49,53%, като за територията на община Девин е 55,42%.

3.4. Идентифицирани нужди и проблеми и как мярката ще допринесе за тяхното решаване:
Демографските тенденции на територията на МИГ „Девин – Смолян“ показват драстично намаляване на населението в под трудоспособна възраст в сравнение с това в над трудоспособна възраст. Към това се допълва и фактът, че населението в трудоспособна възраст е разпределени в горните възрастови граници на тази група, което означава, че скоро една голяма част от него ще навлезе в групата на над трудоспособна възраст. Това говори за значително увеличение на възрастното население. Тези процеси ще доведат до рязко намаление на трудовите ресурси в местната икономика и до натоварване на местната социална и здравна системи.

Чрез реализирането на дейностите по мярката се цели удължаване на периода на заетост на работещите хора, които се намират в горната възрастова граница на трудоспособност. Това ще се постигне чрез по-добри условия за работа, подобряване на здравния им статус, мотивиране за работа, разясняване на възможностите за различни форми на труд, подпомагане за започване на надомна работа или работа от разстояние и др. Същевременно чрез мярката се цели и подобряване на здравния статус на възрастните хора чрез информиране за възможности за рехабилитация и поддържаща здравето активност и др., вкл. с активното участие на самите възрастни хора в организацията и провеждането на дейностите с цел ангажираност и активност. Активирането на възрастните хора в различни инициативи и най-вече такива, поддържащи здравето, ще понижи натоварването на социалната и здравната системи на територията на МИГ, както и осезаемо ще повиши значението и приносът на възрастните хора в обществения живот.

4. Допустими типове бенефициенти за изпълнение на мярката *(посочват се допустимите типове кандидати и партньори (ако партньорството е приложимо по конкретната мярка), като се съобразяват с допустимите бенефициенти от Таблица 1 в Указанията. Не се посочват поименно, освен ако не са община.)*

4.1. Допустими кандидати:

- неправителствени организации от територията на МИГ;
- читалища от територията на МИГ;
- доставчици на здравни услуги от територията на МИГ;
- общини Девин и Смолян;
- работодатели от територията на МИГ.

Допустимите бенефициенти (кандидати и партньори) следва да са със седалище и да извършват дейността си на територията на МИГ, при спазване на териториалното приложение на подхода ВОМР съгласно чл. 3, ал. 1 на ПМС 494 от 30.12.2024 г. Допустими бенефициенти са общини в обхвата на селските райони, които имат седалище в съответния областен град (общини Тунджа, Марица, Родопи и Добричка).

Кандидатите следва да отговарят на условията за бенефициент, определени в ЗУСЕФСУ и в приложимата под-законова нормативна уредба, на условията, определени от УО в поканата за подбор на СВОМР, както и на ПРЧР 2021-2027 г.

4.2. Допустими партньори (ако е приложимо):

Партньорствата по проектите в изпълнение на СВОМР са възможни, но не са задължителни. Партньорите като вид организации трябва да съвпадат с тези, посочени в т. 4.1.

- 5. Допустими дейности**, конкретно необходими за реализация на мярката *(Тук се описват всички дейности, които се планира да бъдат изпълнени с мярката, спрямо потребностите на целевите групи. Допустимите дейности са посочени в т. 5. „Допустими дейности по специфичните цели от ПРЧР“ в Указанията)*

По мярката са допустими следните дейности:

- Дейности за насърчаване на възрастните хора за по-дълго участие на пазара на труда (мотивиране за работа, разясняване на възможностите за различни форми на труд, подпомагане за започване на надомна работа или работа от разстояние и др.), насочване към работодатели и помощ при кандидатстване за работа и др.
- Дейности за активиране на възрастните хора чрез насърчаване на активно социално поведение и доброволчество, инициране, организиране и включване в различни форми на участие в местни инициативи или инициативи за взаимопомощ във връзка с актуални за възрастните хора проблеми.
- Дейности за осигуряване опазване на здравето чрез превенция на заболяванията и грижа за здравето, в т.ч. провеждане на информационни събития, обучение по първа помощ, бедствена готовност, психо-социална подкрепа, информиране за възможности за рехабилитация и поддържаща здравео активност и др., вкл. с активното участие на самите възрастни хора в организацията и провеждането на дейностите с цел ангажираност и активност.

Видовете дейности отговарят на принципа „Ненанасяне на значителна вреда“, тъй като не се очаква да имат значително отрицателно въздействие върху околната среда поради тяхното естество. Видовете действия ще бъдат в съответствие с принципите, залегнали в Хартата на основните права на ЕС (ХОП) и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ).

Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент № 2018/1046, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027. На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕФСУ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него, освен в случаите на чл. 59а от ЗУСЕФСУ . При прилагане на опростено отчитане на разходите се спазват разпоредбите на чл. 55. от ЗУСЕФСУ и чл. 53, 54 в), чл. 56 и чл. 94(2) от Регламент (ЕС) № 2021/1060 на Европейския парламент.

Неизчерпателен списък на типовете допустими разходи:

- разходи за възнаграждения;
- разходи за командировки;
- разходи за закупуване на материали и консумативи;
- разходи за дълготрайни материални активи- разходи за закупуване на обзавеждане и оборудване, когато тази покупка е крайно необходима за постигане на целта на операцията, или тези вещи са напълно амортизирани по време на операцията или закупуването им е най-икономичният вариант – *следва да се обоснове и аргументира необходимостта от тези разходи;*
- разходи за строително – монтажни работи (ако е приложимо за конкретната мярка);
- разходи за обучения;
- разходи, произтичащи от договори за изработка/услуга или договори за поръчка, по реда на ЗЗД, пряко свързани и необходими за изпълнение на проектните дейности (например: за обучения, за наем на зали, за организиране на събития, за изготвяне на анализи и проучвания, за разработване на програми и др.);
- разходи за застраховка;
- разходи за видимост, прозрачност и комуникация, като същите задължително са част от допустимите разходи за организация и управление;
- разходи за организация и управление;

В СВОМР следва да бъдат включени видовете разходи, които отговарят на включените дейности по съответната мярка.

Недопустими разходи:

- разходи, финансирани по друга операция, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на Общността или от друга донорска програма;
- глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
- комисионите и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута, с изключение на случаите на предоставянето на финансова подкрепа чрез финансови инструменти;
- възстановим данък върху добавената стойност;
- разходи за държавни и/или общински такси.
- разходи за закупуване на моторни превозни средства,
- разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти;
- лихви по дългове, освен във връзка с безвъзмездни средства, предоставени под формата

на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;

- субсидиране на лихва по одобрени схеми за държавни помощи и разносните за финансови трансакции;
- разходи за закупуване на земя и недвижимо имущество, както и закупуването на инфраструктура;
- закупуване на дълготрайни материални активи втора употреба;
- разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или попълването на документите за кандидатстване за финансова подкрепа.

Мерките по ПРЧР ще се изпълняват в съответствие с правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла Регламент (ЕС) 2023/2831 на Комисията от 13 декември 2023 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis и последващи изменения на нормативната уредба в областта на държавните и минималните помощи.

- 6. Бюджет на мярката –** *(Посочва се общият бюджет на мярката; интензитет на финансовата помощ; финансови параметри за проектите (минимална, ако е приложимо, и максимална стойност). Важно! Максималният размер на един проект не може да надвишава 400 000 лева. МИГ може да определи по-ниска максимална стойност за един проект.)*

6.1. Общ бюджет на мярката: 500 000 лв.;

6.2. Интензитет: 100% безвъзмездна финансова помощ; ...% съфинансиране (ако е приложимо);

6.3. Минимална (ако е приложимо) стойност на проекта: 25 000 лв.;

Максимална стойност на проекта: 250 000 лв.

- 7. Очаквани резултати и индикатори от изпълнение на мярката** *(посочват се резултатите и индикаторите, които мярката се очаква да постигне в резултат от изпълнение на избраните дейности. Съгласно Таблица 1 от Указанията приложимите индикатори се цитират с имената им, без да се посочват стойности за тях.)*

7.1. Индикатори за краен продукт:

Участници на 55 и повече години;

Заети лица, в т.ч. наети и самостоятелно заети;

7.2. Индикатори за резултат:

Участници на 55 и повече години, получили подкрепа чрез мерки за активен начин на живот;

Участници, които при напускане на операцията получават квалификация.

Основен резултат от изпълнението на мярката е удължаването на работоспособността и повишаване на нивото на социализация на възрастните хора чрез подобряване на здравословното им състояние.

